

MİMAR SİNAN

4. P. S. Büyük Üstadın Mesajı Nafiz EKEMEN
8. 3 Kuralı Raşid TEMEL
9. Eski Mısır Sembolizmine Kısa bir Bakış Nurettin ÇELEBİ
15. Tekrisin Sembolizması Sâhir ERMAN
24. Almanya Büyük Locası ile Protestan
Kilisesi Arasındaki Görüşmeler Orhan ALSAÇ
29. Bilim ve Doğmacılık İsmail Hüsrev TÖKİN
41. Bilimsel Acıdan Dayanışma ve
Evrimi Üzerine Düşünceler II. Naki Cevad AKKERMAN
51. İnsan İnsana Cevad Memduh ALTAR
57. Semboller Ahmet ÖRS
62. Psikedinamik Yönden Üçışık Enis ECER
67. Ünlü Masonlar Sâhir ERMAN - Suha UMUR
73. Evvel Zaman İçindeki Mabet Muhbil GÖKDOĞAN
75. Aramızdan Ayrılanlar Mimar Sinan
77. Genel Fihristler Sâhir ERMAN

MİMAR SİNAN

**Gevşeklik göstermeyin,
endişe etmeyin. İnanıyorsanız, mutlaka yenersiniz.**

Kur'an-ı Kerimden

Kapak kompozisyonu : Şinasi BARUTÇU

YENİLİK BASIMEVİ — TİPO — OFSET
Tel : 27 11 53 — İSTANBUL — 1 9 7 6

MİMAR SİNAN

Türkiye Hür ve Kabul Edilmiş Masonları Büyük Locasının
tarihi, çağdaş ve gerçekçi açıdan
araştırma ve yayın organıdır.

Sahibi ve mes'ul müdürü : Hayrullah ÖRS

DERGİDE ÇIKAN YAZILARIN SORUMLULUĞU YAZARLARINA AİTTİR.

ÜÇ AYDA BİR ÇIKARILIR, ÜYELERE MAHSUSTUR, PARA İLE SATILMAZ

1976

Nuruziya sokağı 25, Beyoğlu, Tel : 49 47 53

SAYI : 20

4. P. S. Büyük Üstadın Mesajı Nafiz EKEMEN
8. 3 Kuralı Raşid TEMEL
9. Eski Mısır Sembolizmine Kısa bir Bakış Nurettin ÇELEBİ
15. Tekrisin Sembolizması Sâhir ERMAN
24. Almanya Büyük Locası ile Protestan
Kilisesi Arasındaki Görüşmeler Orhan ALSAÇ
29. Bilim ve Doğmacılık İsmail Hüsrev TÖKİN
41. Bilimsel Açıdan Dayanışma ve
Evrimi Üzerine Düşünceler II. Nakli Cevad AKKERMEN
51. İnsan İnsana Cevad Memduh ALTAR
57. Semboller Ahmet ÖRS
62. Psikodinamik Yönden Üçışık Enis ECER
67. Ünlü Masonlar Sâhir ERMAN - Suha UMUR
73. Evvel Zaman İçindeki Mabet Muhib GÖKDOĞAN
75. Aramızdan Ayrılanlar Mimar Sinan
77. Genel Fhristler Sâhir ERMAN

BÜYÜK ÜSTADIN MESAJİ

Sevgili Kardeşlerim,

Çeşitli vesilelerle, Masonluğumuzun tarihi üzerinde araştırmalar yapmanın zarureti, ve bu nevi araştırmaların yürütülebilmesine imkân sağlayan «Arşiv faaliyeti» üzerinde duruyoruz.

Geçen sene çıkan Mimar Sinan Dergisinin 16. sayısındaki mesajda, «Arşiv faaliyetimizin memnuniyet verici bir seviyeye eriştiğini, bazı kardeşlerimizin himmetiyle, çeşitli badirelerden kurtarılabildiğimiz ve bugün Arşive intikal ederek tasnif edilmiş, kanun, tüzük, ritüellerden başka, çeşitli Locaların tam matrikül cetvelleri ile bir çok muhabere dosyalarının bulunduğunu» söylemiştim. Bugün, büyük bir memnuniyetle diyebilirim ki, son bir sene zarfında elde ettiğimiz yeni evrak ve belgeler, daha evvelki seneler içinde toplana-

yabildiklerimizin hepsinden daha falza bir yekûna baliğ oldu.

Bunun sebebi şudur ki, kardeşlerimiz, her gün bir az daha fazla, belgelerin en iyi ve emniyetle saklanacağı yerin Arşiv olduğunu görmekte; itimatları ile birlikte, Arşive karşı duydukları ilgi de arttığı için, ellerindeki her türlü vesikayı oraya tevdi etmek hususunda, âdetâ birbirleriyle yarışmaktadırlar.

Her hangi bir teşebbüsün ilgisizlikle karşılanması, memleketimizde yaygın bir şikâyet konusudur ve maalesef şikâyeti yapanlar, umumiyetle haksız değildirler. Çok defa, hayırlı bir işe teşebbüs eden kimse, bu işle meşgul olabilecek olanları, çeşitli yollardan işbirliğine davet eder; kimse-den ilgi görmediği için, bir müddet sonra teşebbüs başladığı yerde kalır; hevesler kırılır. Bu bir gerçektir.

Yalnız, akamete uğramış bir çok teşebbüste, teşebbüs sahipleri, kabahati, bir az da kendilerinde aramışlar mıdır? Yapmak istedikleri iş bütün teferruatı ile programlanmış, iyi duyurulmuş mudur? Gönderilen anketlerde, herkesin dudak bükeceği, lüzumsuz veya manasız sualler yok mudur? Bir kelime ile, iş birliğine çağırdıkları kimseleri inandırabilmiş, heveslendirebilmişler midir? Ve hele, muhataplarını ikna edebilmek için, yeteri kadar sabır, ısrar ve hattâ inatla hareket edebilmişler midir?

Bu suallere her zaman müsbet cevap verebilmek mümkün değildir.

En iyi bir fikri olumlu hale getirerek gerçekleştirmek inat ve sabırla yürütülmüş bir gayretin neticesi olabilir.

Arşivimiz buna bir misaldir. Aşağı yukarı on senedir orada uğraşan kardeşlerimiz var. Uzun senelerin emekleri boşuna harcanmış görünüyordu: Yazılara cevap alınmadı, ricalara mukabele edilmedi. Her birader, eline geçmiş bir vesikayı, bilmediği tanımadığı bir yere emanet etmekten se, büyük bir kıskançlıkla, evinde muhafaza etmeği daha iyi zannetti. Fakat Arşiv işini mutlaka yürütmek isteyen kardeşlerimiz usanmadılar. Kardeşlerin bu işe emniyet ederek inamalarını sağladılar. Bugün herkes, ellerindeki vesikaları, tasnif edilmiş dolaplar içinde, muntazam ve emniyette saklanmakta olduklarını bildikleri Arşive vermeği, yastıklarının altında saklamağa tercih ediyor.

Mimar Sinan Dergisinin 9. sayısında (1970) çıkan, Büyük Üstat Hayrullah Örs'ün söylediği şu sözleri tekrar edeyim :

«Ellerinde, hattâ pek önemsiz gibi görülebilecek, meselâ eski davetiyeler, konferans özetleri, Loca tutanakları vb., belgeler bulunan kardeşlerimin, bunları, ya Mimar Sinan Locası Arşivine vermelerini, ya da -eğer kendilerince bunların manevî değerleri çok büyükse- fotoğraflarının çekilmesine müsaadelerini rica ediyorum. Yalnız bu ikinci durumda kardeşlerime, insanın ölümlü olduğunu ve bugün bizim elimizde olanların yarın anlayışsız, hattâ kötü niyetli insanların eline geçebileceğini bir kere daha hatırlatmak isterim.»

Hakikaten, bugün hiç bir değeri yok gibi görünen alelâde bir mektup, 50 sene sonra büyük bir önem kazanmış olabilir. İşte bunun çok canlı bir misali :

Bir kaç gün önce Arşive gelen, eski bir Locanın

«Vâride» dosyası içinde bir mektup çıktı. Bu mektubunda bir birader, «1330 (1914) senesinde, Harputta İskoçyanın İstanbul Maşrıkı Azamına merbut Fırat Locasına intisap etmişim» diye başlayarak, üç dört satır içinde, harp içinde o Locanın dağıldığını, evrakının kaybolduğunu söylüyor. Maksadı İzmirdeki Zühal Locasına kaydolmak.

Bu gibi mektupların yüzlercesi, binlercesi kaybolmuştur. Tesadüfen elimize geçen bu mektup bize, şimdiye kadar hiç bir yerde kaydına rastlamadığımız bir Locanın mevcudiyetini haber vermiş oluyor: 1914 senesinde, Harput şehrinde, «İskoçyanın İstanbul Meşrıkı Âzamına» (?) bağlı olarak açılışan ve 1917'de harp yüzünden dağılan «FIRAT» Locası! Mevcudiyetini bu mektupla öğrenmiş olduğumuz bu Locanın kimler tarafından ve nasıl kurulup çalıştığını, şimdi, kardeşlerimiz araştırabilecek. Belki de, Arşive gelmeğe devam eden evrak içinde, buna ait başka belgeler de çıkacak.

En ufak bir bilginin, en önemsiz görünen bir vesikânın, tarihini tesbit etmekte bu kadar güçlük çektiğimiz Masonluğumuz hakkında, bize engin ufuklar açması mümkündür; kardeşlerim bu gerçeği daima göz önünde bulundurmalıdırlar.

Nafiz EKEMEN
Büyük Üstad

3 Kuralı

Raşid TEMEL
(New Age den)

İdare edilecek üç şey :
Dilimiz, huyumuz, hareketlerimiz.
Sevilecek üç şey :
Cesaret, nezaket, yardım.
Nefret edilecek üç şey :
Kin, kibir, nankörlük.
İstenen üç şey :
Sağlık, dostluk, engin bir ruh.
Uğurunda savaşılacak üç şey :
Şerefimiz, evimiz, memleketimiz.
Düşünülecek üç şey :
Hayat, ölüm, sonsuzluk.

Eski Mısır Sembolizmine Kısa bir bakış

Nurettin ÇELEBİ

«RA dağa dedi : «Ey Dağ, bana kendinden
NUR ver, Beni yutandan NUR yükselsin»
«Saraylar Kitabı»

Sayın Üstadım Abdürrahman Erginsoy bir etüdünde şöyle diyor :
«Masonluk tarihi, insanlık tarihidir. Buna dayanarak denilebilirki,
MASONLUK eski zamanlardan kalmadır. Pek çok efsaneler Mason-
luk tarihinde yer tutmaktadır. Bunlar, Masonik tarihin Mitolojik dev-
rini anlatmaya çalışır». («Dünya Masonluğunun oluşumu». MİMAR
SİNAN dergisi, yıl 4 Sayı 14, Sayfa 16).

Değerli Üstadım Dr. Suat Beşe de bizlere «GILGAMIŐ» efsanesini ve
bu efsanedeki bazı sembolleri çok ilginç bir şekilde açıklamış ve
bilzeri Masonik tarihin mitolojik devrine götürmüŐtü.

Bu düşünce ve çalışmalardan esinlenerek, ben de, tarihin derinlikle-
rine doğru biraz daha inerek, Eski Mısır mitolojisinden ve semboliz-
minden bir iki örnek sunmak isterim.

Ancak şunu hemen belirtmek icabederki, bu çalışmalarımın Cagliostro'nun 18 inci yüzyılda kurduğu «Mısır tarikatı Ana locası», bu konuda yazmış olduğu «Mısır masonluğu usul ve adabı», «Memfis ve Misraim usulü» ile, ve 1938 de Marconi De Negre tarafından kurulan «Memfis riti» ile hiç bir ilgisi yoktur. Amacım, İnisyatik bir toplum olan Eski Mısır sembolizimine bir örnek ile değinmek, Masonluğun en eski Mitolojik devrinden kalma sembollerine kısa bir göz atmaktır.

Napoleon, 328 gemisine, 180 toptan başka, 175 bilgin, georaf, astronom, filolog ve filozofu alarak bunları Mısıra çıkarmakla, Egiptoloji biliminin temelerini atarken, hırslı bir fatihten çok, tarihî gereğin bir aracı, eski bir uygarlığın mirasını kendinden sonraki nesillere aktarıcısı olmuştur.

Egiptoloji oldukça yeni bir bilim dalıdır. Napoleon'un şu sözlerinden henüz ikiyüz yıldan az bir zaman geçmiştir : «Bilim erleri! Bu piramitlerin tepelerinden sizlere 6 bin yıllık bir geçmiş zaman bakmaktadır. Bilim eserlerinizi gerçekleştirin, İLERİ!»

Şampolion'un hiyeroglifleri deşifre ettiğinden henüz 150 yıldan az bir zaman geçmiştir. Bundan sonra pek çok araştırmacı-arkeloglar, Mısır uygarlığını, tarihe geçmiş, yitirilmiş, ölü bir şey olarak kabul ederek, bu uygarlığın cansız, ruhsuz kalıntılarını meydana çıkarıp müzelere kapatmışlar, bunlarla canlı düşünce arasındaki bağları araştırmamışlar ve böylece, Eski Mısır düşünce ve felsefesi son zamanlara kadar beşikte kalmıştır. Bunu bir çok Egiptologlar kabul etmektedir.

Son zamanlarda ise Egiptoloji'yi yeni güçler ele almıştır. Bunlardan bir kısmı külleri karıştırırken, bir kısmı da ateşin sönmemesine çalışırlar. Bu suretle Eski Mısırın gerçek mirası olan «MISIR DÜŞÜNCE-Sİ», yakın bir zamanda artık mumyalardan, maskelerden, altınlardan ibaret olmayacaktı. Helen ve Latin edebiyatının, zamanında, yolunu aşp Batıyı istila ettiği gibi, sonunda, Mısır düşüncesi de çağdaş dünyaya yayılacaktır. Nitekim, Fransız oryantalisti-şarkiyatcısı- ve filozosfu R.A. Schwaller De Lubicz, bir grup araştırmacıyla birlikte, 20 yıllık bir çalışmadan sonra yazmış olduğu «İNSAN MABEDİ» eseriyle (Le Temple de l'Homme) - Paris, 1957) çağdaş bilimle antil dünya düşüncesi arasında bir köprü kurmuştur. Bu eser hakkında bir yazısında, ünlü Fransız yorumcusu André Rousseau şöyle diyor :

«Bu eser, meçhuldan çok unutulmuş toplumların yeniden diri-

lişi ve uygarlık tarihinde bir çeşit kopmalar karşısında bizleri, göz-
lerimizi daha çok açmağa çağırır.»

«Le temple de L'Homme» - «İnsan mabedi» Eski Mısırın Mimari düşüncesini aydınlatmaktadır. Öyle bir düşünce ki, İNSAN resim ve-
ya miniyatür değil, EVREN dir, ANTROPOKOZMOS dur. Yıldızlı bir
gecede seyrettiğimiz evren, insanın organlarında, vücudunda, ka-
nında, kemiklerinde mündemiçtir.

Lubiçz'in bu eseri, Egiptolojide yeni fikirlerin jeneratörü, araştırma
yöntemlerinin yeni ilham kaynağı olmuştur.

Eski Mısır hazinesine, matolojisine ve sembolizmine, bu yeni yöne-
lişler ışığı altında çok kısa bir göz atarak, Ritüellerimizdeki bazı sem-
bollerle benzerliklerine işaret etmeye çalışacağım.

Masonluğun bir tarifi «Alegori perdesi arkasında gizlenmiş sembol-
lerle tasvir edilen bir ahlak sistemidir». Bu tarife göre, Masonik ah-
lâk sistemini anlamak, hissetmek, ve en önemlisi günlük yaşantımız-
da uygulayabilmek için «Alegori perdesi arkasında gizli sembollerin»
derin anlamlarını ve güzelliklerini, tarihte ve bugün, araştırmak, sem-
bollerini çözerek öğrenmek ve hissetmek gerekir.

Eski uygarlıkların tümünde olduğu gibi, Eski Mısırdaki da uygarlığın
ruhsal temelini mitolojik hikayeler ve bunlarla ilgili yazılı eserler teş-
kil eder. Dinleyici veya okuyucu kitlelerinin seviyesine göre değişen
yazılardaki dil ve değişim, denilebilir ki, bizleri hikâyecilikten, sembol-
lerin telegrafik «MORS» işaretleri gibi iletilmesine kadar götürür. Bu
suretle, aynı temele dayanmış olmasına rağmen, aynı mitolojik dü-
şünce, bu sembollerini anlayabilecek kimselere sembollerle sunulur.
Sembollerle ifade edilen düşünce ve düşünüş sistemi ise, şüphesiz
bir İNİSYASYONU gerektirir. Çünkü tüm yaşantı olaylarındaki fonksi-
yonel ilişkileri sembollerle açıklamak ve açıklayıp belirtmek, özel bir
bilgiyi, olgun kimselerin anlayabilecekleri sınırları gerektirir. İşte Egip-
tologlar, özellikle eski Mısır vesikalarını bu yönden inceleyen bilgin-
ler, buna «MISIR İNİSYASYONU» derler. Eski Mısır İnisyatik bir top-
lumdur.

Sembollerle dolu Eski Mısır metinlerinden bu kere «GÜNEŞ
KAYIGININ YOLCULUĞUNU» ele alacağız.

İkinci piramidi açtığında, Belzoni diğer dev kalıntılarla birlikte, On-
ikinci Hanedandan Firaun Birinci SETİ'nin, üzerinde gayet iyi mu-

hafaza edilmiş «Saraylar Kitabı» yazılı lahtini de Britiş Müzeuma getirmiştir. (Milattan önce 14-üncü yüzyılın sonu ve 13-üncü yüzyılın başlangıcı) Bu metinde «Güneş Kayığının» yolculuğu anlatılmaktadır. Bu ve benzer yolculuklara «ÖLÜLER KİTABINDA», Britiş Müzeumda 3.024 sayı ile kayıtlı «İnsanın kendi ruhu ile konuşması» veya «Hayattan bezgin - Lebesmüde» adlı parus'da ve diğer metinlerde de sık sık rastlanır.

«GÜNEŞ KAYIĞI», Tuat'ta, «yani öbür dünyada», «Ölüler dünyasında» yolculuk kapmaktadır. Kayık bazı bölgelerden, safhalardan veya «zaman dilimlerinden» geçer. Firaun Birinci Seti'nin lahtinde yazılı «Saraylar Kitabında» bu yolculuk 12 bölgeden veya zaman diliminden geçer, ancak bölge kapılarının açılabilmesi için, bölge bekçilerinin adlarını bilmek gerekir. «Tuat'taki» bu yolculuğunda «Güneş Kayığı» bir çok zorluklarla engellerle karşılaşır. Geçtiği karanlıklarda, sularda timsahlar, ejderhalar korkunç yaratıklar ve girdaplı akıntılar vardır. Bunlarla mücadele edilir. «Güneş kayığı» bütün bu engelleri aşarak yoluna safha safha devam eder, geçtiği yerlerdeki karanlıkları aydınlatır. Karanlıklardan sonra «NURA» kavuşunca, kayıktakilerin sevinç nağraları duyulur, kayık karanlıklara dalınca da, ümitsizlik sesleri etrafa yayılır. Ama yolculuk, bütün bu engellere rağmen devam eder. Nereye kadar? Başkent «İMENTİTE» yani tekâmüle kadar.

Eski Mısır metinlerinde sık sık yer alan bu ve buna benzer yolculukları, çağdaş Egiptologların araştırmalarına dayanarak ve MASONİK açıdan inceleyelim. şunu da hemen ilâve etmeliyizki, bu yolculuklar sırasında ejderhalar, korkunç yaratıklarla savaşlardan, halk tabakasına, bilmeyenlere hitab eden, ama içinde derin sembolik bilgileri gizleyen «Kahramanlar efsaneleri» doğmuştur.

«Güneş kayığı» bireyin, insanın kendisidir, çünkü İnsan, yenilmeyen o büyük kuvvetin, Güneşin», yani Evrenin bir parçasıdır. Mısır inisiyasyonuna göre, insan «GÜNEŞ-R»nin evladıdır. Masonlara bugün de «Işığın çocukları» denmiyormu? «Güneş Kayığı» «GÜNEŐİN», evrenin bir parçası, büyük «EGO»-nun (benin), küçük «EGOSU», makronun mikrosu olan İnsanı remzeder. Mısır inisiyasyonunda, yolculuk yapan bu kayık, İnsanın ta kendisidir. «Güneş kayığının», yani İnsanın bu yolculuğu uzundur, tehlikeli tuzaklarla, korkunç yaratıklarla, korkuyla doludur. «GÜNEŞ-R»nin oğlu İnsan engellerle dolu bu yolu yaya geçmek zorundadır ve bir çok mücadelelerden sonra

savaşarak, ateşlerde yanarak, EBEDİYET kayığının dümenine geçer. RA Güneştir, bütün ruhların «BA»-ların kaynağıdır. RA, gökte, yerde ve bizim kendimizde **kreasyonun**, yaratışın kaynağıdır.

«Güneş kayığının» yolculuğu sırasında geçtiği bölgeler, aklın gelişmesinin safhalarıdır. Tekâmüle bu kademeleri aşarak varılır. Her bölge veya zaman dilimi bir konuyu ele alır. Örneğin, «Altıncı dilim», mahkeme günü veya kalbin ölçülmesi, değerlendirilmesini ele alır. «Yedinci dilim» bireyin kristalleşmesi safhasıdır. En önemli safha «Dokuzuncu dilimdir». Bu safha maddenin değişme alanıdır. Buradan aklın daha yüksek seviyelerine geçilir. Varlık, şartlı bir halin ötesine yönelir.

Bu bölgeler «gece saatleridir». Ama, gündüz geceden doğar, hayatın da ölümden doğduğu gibi. Ancak, ölümün, içinde tohum bulunan bir ana rahmi gibi doğurgan olması gerekir. Doğumdan sonra, büyüme, gelişme safhaları başlar ve bu yolculukta, maddenin değişme alanı «Dokuzuncu dilim» önemlidir. Çocuk da dokuzuncu ayda doğmaz mı? Bu safhada, ana rahminden kurtuluş gibi, bir yeniye, «Güne» doğuş başlar. Güneş doğumundan hesaplarsak, dokuzuncu saat öğleden sonra üçe rastlar, güneş batımından sayıldığında ise gece yarısından saat üçe doğru gelir. Gece ve gündüz, dokuzuncu saat, karanlığın ve nurun birleştiği andır. Bu an, hem şafağı, hem güneş batımını hazırlar.

Hayatta, «Dokuzuncu dilim» yeniden doğma için ölümdür. Bu safha, insan aklının yeniye, gerçeğe yöneliş safhasıdır. Yolculuğun bu «Dokuzuncu dilimi» için, «Ölümler Kitabında» şöyle deniliyor :

«Hey TUM, düştüğüm bu bölge nasıl bir yerdir?

Su yok, hava yok, derinliğin sonu yok.

Karanlık, en karanlık gece gibi.

Bu karanlıkta insanlar, yardımsız, sağa sola koşuyorlar».

«Güneş kayığının» bu lejandını, hikayesini, Masonik sembol ve ritüelleri ile mukayese ettiğimizde, bir çok benzerliklerle karşılaşırız. Çünkü masonik semboller tarihin derinliklerinden alınmış, bunlara eğitici ve öğretici sembolik manalar verilmiştir.

«Güneş kayığının» yolculuğu, Masonluğa kabul töreninde, tekristeki yolculuklara benzer. Bu törende Üstadı Muhterem adaylara : «Hazır olun. Şimdi bir takım değişik yolculuklar yapacaksınız. Önünüz engellerle doludur. Kaygılı olmayınız, azimli ve yürekli olunuz» der.

«Güneş kayığının yolculuğu da pek çok engellerle doludur. Ama yolculuk devam eder, İMENTİT'e kadar.

Birinci yolculuk sonunda Muhakkik adayın elini suya koyar. «Güneş Kayığı» ise kendisi suda yolculuk yapar. İkinci yolculuk sonunda Muhakkik adayın elini ateşe değdirir, «Güneş kayığı» yolculuğunda ateşlerden de geçer.

Tekris töreninde aday, yolculuklardan sonra, engelleri aştıktan sonra NURA kavuşur. «Güneş kayığı» da uzun ve zahmetli yol sonunda başkent İMENTİT'e varır. Yani, insan, tekâmüle doğru ilerlerken, sembollerin anlamını sabırla, çalışmalarla, hissederek çözer, nüfuz eder, ve bunu başarır ise İMENTİT'e, tekâmüle, sonsuzluğa erişir. Yolculuğu sırasında «Güneş kayığı» bir çok bölgelerden geçer, ancak bölge kapılarının açılabilmesi için, bölge bekçilerinin adlarını bilmesi gerekir. Bu bekçiler, locamızdaki koruyucuyu, adları ise ritüellerimizdeki «vuruşları» ve derecelerin kelimelerini bizlere hatırlatmaz mı?

Görülüyorki, bütün bu yolculuklar spektaküler görüntüdür, konuları ise TEKÂMÜLDÜR. Soyut kuvvetler burada somut sembollerle ifade edilmiştir. Bu soyut kuvvetlerin insan tabiatında fonksiyonel ifadesi vardır. Örneğin, Eski Mısır metinlerinde sık sık geçen «BABA», bildiğimiz baba anlamını taşımamaktadır. Evlât babasını andığında, olayla sebebi arasında, büyüme ile tohum, çekirdek arasında, bizimle bizdeki «EGO» arasındaki münasebetler kastedilir.

İşte «Piramitler metninden» bir örnek :

«Ey, karanlıktaki babam, beni yanına al ki, NURU senin için ben yakayım ve seni koruyayım.»

Yolculuk sonunda varılan son iskeler, başkent İMENTİT, uzun çalışmaların bir ödülüdür, ancak bu ödülün elde edilebilmesi için, uzun, tehlikeli yollardan girdaplı akıntılardan, dar geçitlerden geçmek gerekir. Bu yolculuğu sabırsızlıkla kısaltmak isteyen, MAAT'ın orağı altında biçilir. Sabırla ilerleyen ise, olgun meyvenin çekirdeğinden doğup İMENTİTE - TEKÂMÜLE ulaşabilir.

Sözlerimi, müsaadenizle, bir eski Mısır mısraı ile sonuçlayayım :

«Kâtip, bırak tabelanı, kır kalemini, yırt papyrusunu.

Ey RA! Onu yerinden al, zira BEN, O'yum.»

Evrenin Ulu Mimarı bizleri de İMENTİT'le - TEKAMÜLLE, mükafatlandırın.

Terkisin Sembolizması

Masonik hayatın başlangıcını ifade eden tekrisin, hepimizin üzerinde bıraktığı ve bırakması gereken büyük tesir, bu hayat boyunca devam eder. Gözleri - miz nura kavuştuğu zaman, bize tekris sırasında duyduğumuz heyecanı hiç unutmamamız gerektiği hatırlatılır ve hepimiz, aradan şu kadar sene geçtiği halde, yeni bir biraderin tekrisi sırasında kendi tekrisimizi hatırlar, aynı heyecanı bir daha duyarız.

Harcilikle kardeşlik arasındaki geçiş köprüsünü ifade eden tekris, yeni kardeşi ilk masonik

SAHİR ERMAN

sembollerle karşılaştırır. Ancak mason olduktan sonradır ki, bu sembollerin anlamları yavaş yavaş anlaşılmağa, esrar perdesi açılmağa başlar. Şurasını hemen belirtelim ki, halen bütün dünyadaki muntazam localarda bulunan kardeşlerimizi üçe ayırmanın gerekli ve mümkün olabileceği bir kardeşimiz tarafından (1) ileri sürülmüştür : bu tasnife göre masonlar tekrisin anlamını anlamış olanlar, bu manayı anlamamış olanlar ve nihayet aynı

1) Jo FEYLES, L'Iniziazione (Rivista Massonica, Ocak 1973, 15-19).

manayı kötü anlamış olanlar olmak üzere üçe ayrılırlar ve asıl tehlikeli olan grup bu sonunculardan oluşan zümredir. Zira bu sonuncu gruptur ki, masonluğu kötü bir şekilde anladıkları için, mason locaları ile herhangi bir arkadaş klübü ve toplantısı arasında fark bulunmadığını zannederler, tekrisin özünü teşkil eden sırrı şahsen çözmek için zihni bir gayret sarfetmek lüzumunu bile duymazlar ve törenlerin muhtevası ile değil de dış görünüşleriyle yetinirler ve bir kaç defa bu temsillere seyirci kaldıktan sonra, hep aynı şeylerin tekrarlandığını görmekten usanmağa başlarlar ve loca çalışmalarının cazip olmadığından, masonluğun çekiciliğini kaybettiğinden yakınmağa başlayarak, bir briç partisini veya bir televizyon programını locaya devam etmemek için yeterli mazeret sayarlar. Unutmamak gerekir ki, usta olan bir m.: dahi hala çirak olarak kalır ve kalmalıdır. Bunun içindir ki bu yazımızda tekrisin bize neler getirdiğini, neler öğretmek istediğini gözden geçirmeyi, bu ilk kaynağa bir daha dönüp susuzluğumuzu gidermeyi denemek istedik.

Ragon, eserinde (2) eski ritlerde hariciye mabedin içinde değil fakat dehlizlerde üç seyahatin yaptırıldığını ve üçüncü

seyahatin sonunda haricinin şu yazı ile karşılaştığını söyler :

«Bu üç seyahati yalnız başına ve korkmadan yapabilmiş olan herkes, ateş, su ve hava ile temizlenir ve ölüm korkusunu yenebilmiş olduğu ve ruhunu da nura kavuşmağa hazırladığı içindir ki, toprağın altından çıkmağa ve büyük sirlara erişmeğe hak kazanmış olur.»

Bu üç seyahatin sembolizmini Wirth'in eserinde (3) okuyabiliriz : «Birinci seyahat insan hayatının özüdür. İhtirasların öğultusu, çeşitli menfaatlerin çatışması, girişilen işlerde karşılaşılan güçlükler, bize zarar vermeğe ve her an bizi reddetmeğe çalışan rakiplerin her adımını atarken önümüze çıkardıkları engeller, adayın yolculuğu sırasında takip ettiği gayrimuntazam yol ve etrafında çıkarılan gürültü ile sembolize edilir.» Bu üç yolculuğun çocukluk, gençlik ve olgunluk çağlarına teka-bül ettiği adaya tören esnasında söylenir. Bu yolculuklar sırasında adayın karşılaştığı dört

2) RAGON, *Cours Philosophique et Interprétatif des Initiations anciennes et modernes*, 1841, 90 (Ek. : *Juls Boucher, La Symbologia massonica*, 1975, Roma, Ed. Atanor, 40).

3) WIRTI, *Le livre de l'apprenti*, 1931, 130 Bk. : BOUCHER, 41).

elementin, yani hava, su, ateş ve toprağın, dört kardinal nok - taya, yani kuzey, güeny, batı ve doğuya, keza dört mevsime, hatta insanlığın geçirdiği dört çağa, yani altın, gümüş, bronz ve demir çağlarına tekabül ettiği de masonik kitaplarda belirtilir. Keza ateşin yaratıcı ruhu, havanın maddeyi, suyun ruh ile maddenin birleşimini, toprağın da bu birleşmeden meydana gelen şekli ifade ettikleri de ileri sürülmüştür (4).

Tekris töreninin sonunda yapılan yemin, çok eski bir geleneğin tekrarlanması ifade eder. Gerçekten en eski masonik yazı olarak bilinen ve 1340 da Middle English yani eski İngiliz dilinde yazılmış bulunup halen British Museum'da aslı muhafaza edilen Regius Poem'de ilk masonların yaptıkları yemin hakkında şu mısraları okumak kabildir :

«O (Yani mason) samimi surette yemin etmelidir.

«ustası ve orada bulunan kalfalar huzurunda

«ve her gittiği yerde, girdiği her obedyansta

«efendisi olan kralına

«ve özellikle ona karşı samimi davranacağına yemin etmelidir.

4) BOUCHER; 44.

«Yukarıda açıklanan bütün mükelefiyetlere riayet edeceğine yemin etmelidir» (5).

Bu yeminde de dört elementi görmek kabildir. Gerçekten yemini ihtiva eden kâğıt madde dir, yani toprağı temsil eder. İmza için kullanılan mürekkep sıvıdır, yani suyu temsil eder, yemin yüksek sesle edilir yani hava ile duyanların kulaklarına ulaşır, nihayet yemini ihtiva eden kâğıt eskiden yakılırdı yani ateş de işe karışır. Nihayet daha tekris töreninin başlangıcında adayın konulduğu tefekkür hücrelerinde aday V.I.T.R.I. O.L. harflerinden oluşan bir cümle ile karşılaşır : Bu cümlenin anlamı şudur : *Visita interiora terae. Rectificandoque invenies occultum lapidum*, yani toprağın derinliklerini araştır ve düzelterek gizlenmiş taşı bulacaksınız.

İşte biz bu gizlenmiş taşın neyin anlaşılacak gerektiğini izaha çalışacağız.

Gerçekten bütün tekris merasimi, bu sözle başlarsa da, kimse yeni masona bu gizlenmiş taşın ne olduğunu ve nerede ve nasıl bulunabileceğini söylemez ve öğretmez. Sadece tekris töreni sırasında adaya hep bir

5) *Poema Regius*. Xiiijus punctus, Rivista Massonica, Ağustos 1973, 39).

fikrin aşılınmak istendiği göze çarpar. Adaya anlatılır ki, kendisi mason olmakla daha önceki hayatında ölmüş ve yepyeni bir hayata doğmuştur. Masonluk bir diriliş, bir yeniden doğuştur. İşte aday bu yeni dünyasında nura kavuşunca araştırmaya koyulacaktır. Araştıracığı ve bulması gerekeceği şey, işte bu Lapidum occultum, yani gizli taşdır. Ama bir mason bunu nasıl bulacak? orası meçhuldür. Keza bir mason ne vakit ben gizli taşı buldum diyebilecek? orası da meçhuldür. Masonik hayatta ilerlemiş olmak, bir takım derecelere erişmek gizli taşı buldum demeye yeterli olacak mıdır? Bu da hi meçhuldür.

Bütün bu suallere bir az olsun cevap verebilmek için, kanaatince, bir hususun aydınlığa kavuşturulması gereklidir. Gerçekten yeni masonun yeniden doğduğu bu âlemin ne olduğunu ve ondan neler beklediğini bilmeden, gizli taşın neyi ifade ettiğini, nerede ve nasıl bulunabileceğini anlamamanın imkânı yoktur.

Masonun gözlerini açtığı, yeniden doğduğu bu âlem hakkında çeşitli sözlerin söylendiği malûmdur. Fakat yine malûmdur ki, masonluk nedir sorusuna kesinlikle cevap vermek pek

zordur. Bu itibarla işin tersinden başlamak ve masonluğun ne olmadığını belirtmek belki de daha iyi olacaktır. Zira masonluğun ne olmadığı bir defa anlaşırsa, ne olduğunu tesbit etmek hiç değilse kolaylaşır. Bir tarihte ziyaretçi olarak çalışmalarına katıldığım bir İtalyan locasında geçen bir konuşmayı nakletmek isterim. O günkü celsede Büyük Üstadın 40. masonik yıldönümü kutlanmakta ve Loca tarafından Büyük Üstada altından bir biyu hediye edilmekte idi. Bu münasebetle bir konuşma yapan hatip birader şu ilginç sözleri söylemiş ve Büyük Üstada şöyle hitap etmişti :

«İtalyan Masonluğu faşist dönemde 20 yıl kapalı kaldı. Yeniden çalışılmaya başlanınca, biz yeni biraderleri tekris ettiniz, aranıza aldınız. Fakat nesiller arasında olması gereken bağ bir defa kopmuştu, silzer çok yaşlı, bizler ise henüz çok genciz. Yakınbir gelecekte tabiat hükmünü icra edecek ve sizler göçüp gideceksiniz. Masonluğun idaresi bizlere kalacak. Bizler ise masonluğun ne olduğunu doğru dürüst bilmiyoruz. İlerde bir takım problemlerle karşılaş - tiğimiz zaman ne yapmamız, nasıl davranmamız gerekeceği hakkında fikrimiz yok. Bu itibarla, derece imiş, yaşmış, kıdemmiş bütün bunları bir tara-

fa bırakarak, şu masonluk her ne ise bizlere öğretmeniz gereklidir, yarın çok geç kalınmış olacaktır. Şimdi ben Büyük Üstadımdan soruyorum : İtalya' da genel seçimler yaklaşmaktadır, ben genç bir mason olarak ne yapmalı, hatta hangi partiye oy vermeliyim, Büyük Üstad bunu açıklasın ki, ben oy verdiğim zaman Masonluğa aykırı bir davranış içinde bulunmayım.»

Biran için bir kardeşim bana böyle bir soru yöneltse nasıl cevap vereceğimi düşündüm ve verebilecek hiç bir cevap bulamadım. İtalyan Büyük Locası Büyük Üstadı, hatip biradere cevap verdi ve o da şu ilginç sözleri söyledi : «Kardeşlerim, masonluk kimseye belirli bir olayla karşılaştığı zaman ne yapması, nasıl davranması lâzımgeldiğini söylemez ve böyle bir telkinde bulunmaz. Sadece bazı yasaklar koyar, bazı davranışların masonik olmadığını, hem de tarihten alınan menkıbelerle, hem de sembollerin değişik anlam ve tefsirleriyle anlatmağa çalışır. Bu yasaklara riayet eden her birader, gerçek masondur. Bu yasaklar dışında ise herkes serbesttir ve her türlü davranış masonca bir davranıştır. Bu itibarla bir genel seçimde bir biraderin nasıl oyunu kullanacağını hiç bir mason

bir diğerine öğretemez. Sadece masonik prensiplerin neleri yasakladığını hatırlatmakla yetinir. Bu prensipleri de çok uzaklarda aramayın : her toplantının açılışında ve kapanışında söylenen ritüelik sözlerde bu prensipler zaten mevcuttur. Biz kardeşlikten yanayız : Şu halde ırk, din ve dil ayırımına istinad eden bir siyasî rejim bize yabancıdır. Bir hürriyetten yanayız. Şu halde diktatörlük esasına dayanan rejimler bize yabancıdır. Biz eşitlikten yanayız, şu halde sınıf hâkimiyetine dayanan rejimler bize yabancıdır. Bunun dışında kalan her davranış masonluğa uygun olur ve her birader masonluğa aykırı davranmış olmak endişesinden uzak kalır».

Bu konuşmayı nakletmemin maksadı şudur : Biz masonluğun ne olmadığını bir defa tesbit edebilirsek, ne olduğunu anlamak imkânımız artar.

Bilindiği gibi, masonluk dinî bir teşekkül, bir tarikat veya mezhep değildir. Masonun dini vardır veya olabilir, fakat masonluğun kabul etiği bir din yoktur ve bunun içindir ki Localarda dinî bahislerin görüşülmesi yasaklanmıştır. Bu sebeple masonluk lâik bir teşkilâttir ve bu sebeptendir ki gerçek bir din niteliğinde olan her dini birbirine

eşit sayar. Masonluğun bu tutumunun şimşekleri çektiği bilinmektedir. Koyu bir mutaas - sıp, mensup olduğu dinin en gerçek, en üstün din olduğunu, diğerlerinin ise yalancı olduklarını kabul ettiği için, kendi dininin diğerlerine eşit tutulmasını asla hazmedemez ve bu sebeple masonluğa düşman kesilir. Buna rağmen dinler arasında bir hiyerarşi gözeten, sırf kendi mensup olduğu dinden olmadığı için başkasından çekinen veya ona kardeş elini uzatmayan ya da mason olmasını reddeden kimseyi masonluk kabul etmez.

Yine biliyorsunuz ki masonluk siyasî bir teşekkül de değildir ve dünyanın neresinde ve hangi dönemde masonluk siyasî bir rol oynamağa kalkışmışsa, bundan yine sadece masonluk zarar görmüştür. Masonluğu siyasî emellere âlet etmeğe çalışanlar ve kısmen bunda muvaffak olanlar da olmuştur. Fakat bunun sonucunda masonluk ya siyasî polemiklerin ortasına itilmiş, ya da parçalanmıştır. Bunun içindir ki localarda siyasî konuşmaların yapılması da yasaktır. Bununla beraber, masonluğun her çeşit diktatörlüğe karşı fikir ve vicdan hürriyetini savunan, bu hürriyetlerin meşalesini daima elinde tutan bir teşekkül olduğunu unutmamak

gerekir. Bunun içindir ki, fikir hürriyetini tanımayan, yalnız kendi görüşlerinin benimsenmesini isteyen, ister bir sosyal sınıfın isterse bir menfaat grubunun veya aşırı milliyetçiliğin diktatörlüğünü savunan siyasî rejimler, masonluğun baş düşmanı olmuşlardır ve olacaklardır. Hatta bir ülkedeki siyasî rejimin gerçek niteliğini anlayabilmek için, o ülkede masonluğun mevcut olup olmadığına bakmak bile yeterlidir. Bu itibarla masonluk kimsenin siyasî fikir ve akidesine karışmaz, ancak fikir hürriyetini tanımayan, belirli bir rejim veya ideolojinin zorla benimsetilmesi gayesini güden, başka her hangi bir fikrin ileri sürülmesini yasaklayan bir diktatörlük rejimine taraftar olan kimseyi masonluk kabul etmez.

Masonluk, muarızlarının daima iddia ettikleri gibi, bir karşılıklı yardım teşkilâtı da değildir. Masonların birbirlerini tuttıkları, başkanlarından aldıkları her emri körü körüne yerine getirdikleri, birbirlerine çıkar sağladıkları daima söylenmiştir. Açıkca belirtelim ki, masonluğa bu maksatla intisap etmeyi istemiş hatta bunda muvaffak olmuş olanlar bulunmuştur. Hatta, belirli bir işte yardımcı olacağı zannile, bir hâricinin teklif ve tekris edildiği de görülmüş-

tür. Fakat masonluktaki yardım-
laşmanın amacı, bütün şart-
lar eşit olduğu takdirde, bir ma-
sonun bir hariciye tercih olun-
ması şeklinde anlaşılmalı gere-
kir. Muhtaç duruma düşen bir
masona bu sebeple öncelikle
yardım eli uzatılır. Bu itibarla,
masonluğu bir ortaklık, bir tica-
rethane haline getirmek isteye-
ni de masonluk kabul etmez.
Şurasını da belirtelim ki, önem-
li bir masonik görev olan yar-
dım, masonluğun tek gayesi de
değildir. Aksi halde masonluğun
yardım gayesile kurulan ve her
halde çok daha geniş ve etkili
şekilde faaliyetini sürdüren di-
ğer bir çok derneklerden farkı
kalmaz ve her halde böyle bir
yardımda bulunmak için ne ri-
tüellere, ne disipline, ne de giz-
liliğe ve sır saklamağa ihtiyaç
duyulmaz.

Masonun elini keseye uzatma-
sının terbiye edici bir anlamı
vardır o da masonu bir şeyler
«vermeğe» alıştırmaktır. Mason
daima kendisinden bir şeyler
vermeğe hazır olmalıdır. Fakat
bu vereceği şeyler, maddî ol-
maktan çok, manevî olacaktır.
Yaşadığı topluma kültür aşıla-
yacak, o toplumun ahlâken kal-
kınmasına yardım edecek, fa-
kat bundan da önemlisi, fikir
ve vicdan hürriyetinin o ülkede
câri olmasına hizmet edecek -
tir.

Şu halde masonluk bir mezhep
veya tarikat değildir, siyasî bir
teşekkül değildir, bir yardım
derneği değildir, ticarî bir şirket
veya üyelerinin menfaatini gö-
zeten bir klüp değildir de ne-
dir?

Buna cevap verebilmek için yi-
ne tekrise dönelim. Tekris edi-
len hariciye, daha mabede ilk
adımını atar atmaz, bir hedef
gösterilir ve masonluğun bir
ülkü mabedini kurmak gayesini
güttüğü anlatılır. Bu ülkü ma-
bedi önce masonun kendisidir,
sonra ise toplumdur. Bu toplum
ilk olarak masonun içinde ya-
şadığı toplumdur, fakat mabe-
din sınırları olmadığından ma-
bet bütün ülkeleri kapsamına
alır ve bu sebeptendir ki mason-
luğun evrensel olduğundan
bahsedilir. İşte her mason ken-
di hareketile bu ülkü mabedi -
nin yapımına katıldığı takdirde
ve katılabildiği ölçüdedir ki, top-
rağın altında gizlenmiş olan ta-
şı bulur, çünkü bu gizli taş ma-
sonun kendisinden başka bir
şey değildir. Bu taş pek biçim-
siz, bir şeye yaramaz bir taş da
olabilir, fakat üzerinde ça-
lışıldıkça cilâlandığı kenar-
larının düzlendiği ve kübik
bir taş haline geldiği görülür ve
öyle bir taş mabedi sırtında taşı-
yacak mükemmelliğe erişmiş
olur. Bir suya atılan her taş et-
rafında bir takım halkalar vü-

cude getirir, bu taşın cesameti, dalgaların da büyüklüğünü ve çevreye yayılma sahasının genişlemesini gerektirir. İşte masonik fikirlerin esasına erişen bir birader de, suya atılan bir taş gibidir. Yani her mason, kendi içinde gilzenmiş taşı bulup onu küçük taş haline getirdikten, yani masonluğun kendisinden istediklerini iyice öğrendikten sonra, suya atılmalıdır, topluma çıkmalıdır. Bu suya atılırken boğulmaktan korkmamalıdır. İnanmalıdır ki, kendileriyle zincir kurduğu kardeşleri, her hangi bir tehlike ânında onun etrafında kenetlenenlerdir. Mason suya atılmalı ve buralarda öğrendiklerini etrafına yaymalıdır. Ne kadar çok dalga çıkarır ve yayarsa topluma o kadar yararlı olacağını, yani ülkü mabedinin kurulmasına o kadar hizmet etmiş olacağını bilmelidir.

Şüphesiz ki bu yayma, mason propogandası şeklinde olacak değildir. Mason hareketi ile örnek olmalıdır. Bir masonun adı her hangi bir suça karıştığı zaman, bilmelidir ki bunun zararı yalnız kendisine değil, fakat bütün masonluğa sıçrayacaktır, zira haricî âlemdekiler her hangi bir masonun kötü hareketine bakarak, masonluk hakkında fikir yürüteceklerdir.

Bundan 50 yıl önce İtalya'da cereyan eden bir olayı nakledeyim : Devrin Başbakanı masondu. Bir gün parlamentoda İtalyan Merkez Bankasının müdürünün, kendi hesabına para bastığı iddiasile bir önerge verildi, bu müdür de masondu ve başbakanla aynı Locadandı. Başbakan ertesi günü cevap vereceğini bildirdi ve müdürü çağırıp durumu sordu. İddia doğru idi. Bunun üzerine başbakanın yaptığı ilk iş, müdürün masonluktan istifasını sağlamak oldu. Ondan sonra fazla basılan paraları hazineye iade ettirdi, sonra Meclise gelerek olayın doğru olduğunu, ancak müdürün kasden hareket etmeyip, paraların yanlışlıkla fazla basıldığını ve fazla basılan bu paraların da haiznede bulunduğunu bildirdi. Bir süre sonra da müdürün bu görevden istifa ettiği duyuldu. Başbakan, suçlu olsa dahi, kardeşini korumuştur. Fakat ondan önce masonluğu korumuş, olayın masonluğu töhmet altında bırakmasını önlemişti.

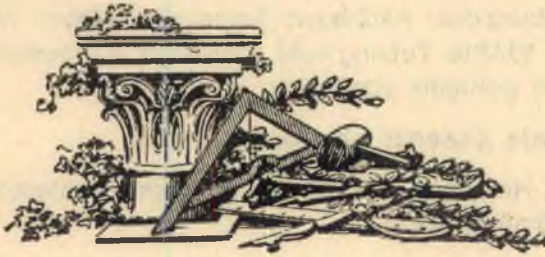
Görülüyor ki mason olmak kolay değildir ve masonluk bir biradere şerefden önce görev ve mesuliyet yükler. Masonluğun şrefi, bu görev ve mesuliyetin bir sonucudur. Yani görev iyi yapılırsa, mesuliyet duygusu

tam bir şekilde teessüs ederse masonluk insana şeref verir ve bu şerefin en yüce ifadesi de, bir kimsenin kardeşlerince mason olarak tanınmasından ve bilinmesinden ibarettir. İşte kardeşlerim, tekrisin manası bizlere bu görev yolunu göstermektedir.

Ritüeller ve semboller vasıtasile masonluğun bizden ne beklediğini anladığımız zaman, kendi vicdanımızın içinde gizlenmiş olan taşı bulacağız. Bu ham bir taştır. Onun üzerinde çalışacak, fikir ve vicdan hürriyetlerinin manasını anlayacak, her türlü taassubun, her türlü tahakkümün, her türlü diktatörlüğün karşısına dikileceğiz. O zaman taş cilâlanmış, kübik bir taş olacaktır. Ondan sonra asıl ö-

nemli vazifemiz başlayacak, kendi içimizde ülkü mabedini kurduğumuza göre, bu mabedi toplum da da kurmağa koyulacağız. Örnek insan olacağız.

Sözlerimiz, yazılarımız, fakat daha önemlisi davranışlarımız - la eşitlik, kardeşlik ve hürriyet fikirlerini yayacak, toplumda gördüğümüz her çeşit gerilik, cehalet, taassup ve zorbalıkla, bir ortaçağ şövalyesi gibi, mücadele edeceğiz. Tekris ânında doğduğumuz bu yeni dünya işte budur. Bunu yapabildiğimiz takdirdedir ki kardeşlerimizin de bizi mason olarak tanıdıklarından emin olabilir ve bunun târif edilmez huzurunu içimizde duyabiliriz. Akıl hareketlerimizin rehberi olsun, kuvet bu hareketleri tamamlasın, güzellik te aynı hareketleri süslesin.

Almanya Büyük Locası ile Protestan Kiliseleri Arasındaki Görüşmeler

Hamgurb'tan Rolf Appel
Kardeş tarafından
Die Brudershof dergisinde
yayınlanan yazıdan Türkçe'ye
çevrilmiştir.

Çeviren : Orhan ALSAÇ

Katolik Kilisesinin görevlendirdiği bir komisyon ile Almanya Birleşik Büyük Locasının resmi görüşmelerinin umulmadık biçimde olumlu sonuçlar vermesi üzerine Protestan Kilisesi yetkilileri ile de Aralık 1972'de, Würzburg'daki Aschbach Şatosunda, Mayıs 1973'te Hamburg'ta, Ekim 1973'te Tutzing'deki Protestan Akademisinde olmak üzere üç resmi görüşme yapılmıştır.

Bu görüşmelerde Kilisenin temsilcileri şunlardı :

Hugo Schwell, Hannover - Almanya Lutherien - Protestan Kilisesinin Lutherien Bölümü Başkanı.

Dr. Teol. Alfred Burgsmüller, Berlin - Arnoldshainer konferansının ve Protestan Kiliseler Birliğinin kançılıaryasında danışman.

Friedrich-W. Haack, München - Bavyera Protestan-Lutherien Kilisesinin mezhepler ve dünya görüşleri bölümünde papaz. (Bu toplantıda Almanya Birleşmiş Protestan-Lutherien Kilisesinin temsilcisi olarak bulunmuştur.)

Ekkehard Hieronimus, Hannover - Papaz (Almanya Birleşmiş Protestan-Lutherion Kilisesi temsilcisi olarak).

Dr. Gottfried Niemeier, Hannover - Almanya Protestan Kilisesi Kançaryasında danışman teolog ve başkan.

Dr. Phil. wilhelm Quenzer, Stuttgart - Almanya Protestan Kilisesi dünya görüşleri merkezinde bilgin danışman.

Almanya Birleşik Büyük Locası Büyük Kurulu da bu görüşmelere katılmak için aşağıdaki Kardeşleri görevlendirmiştir :

Dr. İng. Theodor Vogel, Schweinfurt - Komisyonun danışmanı olarak; Rolf Appel, Hamburg; Dr. Heinz Luther, Nürnberg; Ludwig Peter Fr. Herr von Pölnitz, Aschbach/Ofr.; Hans Werner Schneider, Frankfurt/Main; Reinold Schweikert, Stuttgart.

Hemen şunu söylemek gerekiyor ki, görüşmeler gayet açık ve karşılıklı bir güven atmosferi içinde geçmiş ve Hamburg'ta yapılan ikinci toplantıda, gizlerin kuşkusunu gidermek için her iki Büyük Loca binası gezdirilmiş, bu sırada Aşağı Saksonya Ayalet Büyük Locası Büyük Üstadı Wolfgang Uhde ile Rolf Appel Kardeşler Büyük Loca adına localardaki ritüelik çalışmalar hakkında açıklamalarda bulunmuşlardır.

Önce şu husus saptanmıştır : Ayalet Kiliselerinin yasalarında masonlarla Protestan Hıristiyanların işbirliği yapmasına engel herhangi bir hüküm yoktur.

Bununla beraber ara sıra, özellikle gömü törenlerinde bazı zorlukların meydana geldiği bilinmektedir. Bundan şu sonuç çıkmaktadır ki, Masonluğa karşı yaygın bir antipati vardır ve bunun bir sebebi Masonluğa yapılan haksız iftiralardır. (Özellikle Ludendorf ve Hitler tarafından), öteki sebebi de Masonların, kapalı ritüelik çalışmaları nedeni ile, dialektik teolojide ve dış alemde eksik tanınmalarıdır.

Kilise temsilcilerine, bir çok gruplarla ve hatta Marxistlerle görüşme-

ler yapıldığı halde, Masonlukla böyle temasların yapılmadığı sitemi yapılmış, ayrıca semboller ve ritüellerle çalışan Masonluğun ve Masonların Protestan Kilisesinin dindarlık anlayışına ters düşen tarafları olmadığı belirtilmiştir.

Kilise temsilcileri de kendilerine ve dış aleme yeterli ve doğru bilgi verilmemiş olduğunu ileri sürmüşler, özel sorular yöneltmişlerdir. Bunların genel olanlarına cevap verilmiş, bazılarında da, her masonun kendi inancına göre özel olarak cevap vermesi gerektiği, Masonluğun bu sorulara genel olarak cevap veremeyeceği gerekçesiyle cevap verilmemiştir.

Eski yükümlülüklerin ilki olan «Her insanın kabul edeceği bir din» kavramı uzun tartışma konusu olmuştur. Ama sonunda eski yükümlülüklerin ancak bu geniş anlamı ile insanlar arasında bir kardeşlik kurulmasına olanak sağlayabileceği konusunda anlaşmaya varılmıştır.

Masonik çalışmalar hakkında derinlemesine ve hiçbir şey saklamadan yapılan açıklamalar sonunda Kilise Temsilcileri tarafından şu husus tesbit edilmiştir :

«Masonlar ilk erişirmelerindeki heyecanı ritüelin devamlı tekrarı ile ayakta tutmak isterler. Ritüelik çalışma gizli tutulmalıdır ki, masonların ritüellere karşı olan heyecanlı yaklaşımı kaybolmasın».

Büyük Locanın temsilcileri şunu da belirtmişlerdir ki, her mason kendi inancına göre bir Allah tanır. Ama bu her hangi bir dine bağlı olmadan kendi kendine bir din sahibi olmak demek değildir. Aksine makbul dinlerden herhangi birine bağlı olmak demektir. Masonluk hiç dini olmayanları kabul etmez.

Yapılan bu görüşme sonunda, Masonluktan, bütün üyelerinin düşüncelerini içeren tek bir dinî açıklama yapılmasını beklemenin doğru olmayacağı da belli olmuştur.

Diğer taraftan sembollerin genel bir yorumu olmadığı da açıklığa kavuşturulmuştur.

Bu görüşmelerin sonucunu Protestan Kilisesinin temsilcileri 1 Şubat 1974'te Protestan basına aşağıdaki şekilde aktardılar. Hemen bunun ardından Büyük Loca da «Masonluğun dış aleme tanıtılması çalışmaları» çerçevesi içinde aynı açıklamayı tekrarladı :

1. Masonluk, Hıristiyanlığın veya başka herhangi bir dinin yerine geçmeyi amaçlayan bir dinsel topluluk, bir mezhep değildir. Masonlar 1723 tarihli Anderson Prensiplerine sadıktırlar. Bu prensiplerin başında «Bir mason, toplumunun örf ve adetlerine (gelenek ve göreneklerine) sadık olmakla yükümlüdür. Bu sanatı tam manası ile anlayarak yapıyorsa ne doğmalara bağlı bir yaboz, ne de başı boş bir dinsiz olabilir» sözü bulunmaktadır.

2. Masonlukta, kendi özel anlayışlarına göre, insanları etik olgunluğa götürmeyi amaçlayan bir kardeşlik kavramı vardır. Masonik ritüeller ve semboller bu amaca ulaşmayı sağlarlar.

3. Masonluğun Allah ve ahlak anlayışında Hıristiyanlığa ters düşen hiç bir taraf yoktur. Hıristiyan memleketlerin localarında İncil «ilk büyük nur kaynağı» olarak kabul edilmektedir.

4. Masonlar çeşitli din ve mezheplere mensup olabildikleri için, Masonlukta bütün masonları tek bir dinsel inançta birleşmeğe zorlayan bir İncil anlayışı da yoktur. Bunun için Allah ve İsa hakkında, İncil'in değeri ve anlamı hakkında her mason kendi inancına göre, ayrı ayrı ve çeşitli açıklamalar yapabilir. Bu husus, Masonlukla Protestan Hıristiyanların ve Kilisenin yapacakları görüşmelerde gözönünde tutulmalıdır.

5. Ritüeller ve anlamları ile, ritüelik seremonilerin etkileri hakkında müzakereye katılan Kilise temsilcileri, tabii olarak, bir fikir sahibi olamamışlardır. Bunun üzerine ortaya, masonik ve ritüelik çalışmaların Protestan Hıristiyanların dinsel inançlarına etki yapıp yapmadığı sorusu çıkmıştır.

Müzakereye katılan mason temsilciler ritüellerin anlam ve içerik bakımından dinsel bir ayin yerine kaim olmadığını ve de Protestan inançlarına aykırı düşmediğini temin etmişlerdir.

6. Kilise mensubu müzakereciler, Protestan hıristiyanların masonluğa girmelerine, genel anlamda, her hangi bir engel gösterememişlerdir.

Masonluğa üye olmakta karar vermek herkesin hür iradesine bırakılmalıdır.

7. Ayrı ayaletlerin Protestan kiliselerinde bu görüşmelerde tesbit edilenlerin dışında ve aksine bir karar veya yasa varsa yürürlükten kaldırılmalıdır.

8. Her hangi bir zorluk çıkarsa Protestan kilisesi ile Büyük Loca kontakt kurarak bu zorluğu gidermelidir.

9. Kilise temsilcileri, ön yargıları önlemek için, Büyük Loca temsilcilerinden mümkün olduğu kadar çok ve geniş bilgi malzemesi rica etmişlerdir.

Bu rica, Localar yayınevi tarafından elde bulunanların hepsinin verilmesi suretile, derhal yerine getirilmiştir.

Bilim ve Dogma'cılık

Aristoteles (İ. Ö. : 384-322), çeşitli ağırlıklardaki cisimler aynı kararda düşmez, demişti. Bu söz denemeksizin aşağı yukarı iki bin yıl, Galileo'ya (1564-1642) kadar doğru sayıldı. Aristoteles bu iddiada bulunurken herhangi bir deney'e lüzum görmemişti. Galileo bir deney yaptı. Piza Üniversitesindeki meslekdaşları Aristo fiziği kurallarına dayanarak meselâ 10 kilo ağırlığında bir cismin belli

bir yükseklikten 1 kilo ağırlığında olan bir cisimden 10 defa daha çabuk düşeceğini iddia ediyorlardı. Galileo, biri 10 kiloluk, ötekisi 1 kiloluk iki gülle alarak Piza'daki eğri kulenin tepesine çıktı; tam profesörler öğrencilerinin önünde kurularak ilerlerken her iki ağırlığı kulenin tepesinden onların ayaklarının dibine bıraktı. Her iki ağırlık aşağı yukarı aynı zamanda yere düşmüştü. Böyle olduğu

İsmail Husrev TÖKİN

halde profesörler Aristoteles'in yanılığa düşmesinin imkânsız olduğunda, gözlerinin kendilerini aldatmış olacağına direndiler. Çünkü Aristoteles hata etmez otoriteydi. Piza'daki eğri kuleden yapılan deney, Galileo'nun ilk önemli eserini, yani cisimlerin düşmesi kanununun ispatını teşkil eder. Bu kanuna göre her cisim boşlukta aynı kararda düşer. Cisim, belli bir müddet sonra düşme zamanı ile orantılı bir hız kazanır ve bu zamanın karesi ile orantılı bir yol almış olur. Galileo, bu gibi düşünceler ve deneyler ile Aristoteles'in ve kutsal kitapların yerleşmiş kanılarına karşı çıktığı için gözden düştü. Derslerinde yuhalandı. Sonunda yer'in güneş etrafında döndüğünü iddia etmesi sonucu Engizisyon mahkemesi tarafından fikrinden vaz geçmeye mahkûm edildi. Engizisyon, «Galileo'nun akıbeti başkalarının bu çeşit cürümlerden kaçınması için bir ihtar niteliğinde olsun», demişti. Galileo ile engizisyon arasındaki anlaşmazlık özgür düşünce ile bağnazlık (taassup), yahut din ile bilim arasındaki çatışma değildi. Bu daha ziyade deneyler yolu ile bilgi edinme yöntemi ile bir otorite tarafından doğruluğu her hangi bir deney ile ispatlanmamış iddialar arasında idi. B. Russell, bir yerde bilim-

sel kanunlara ulaşmanın üç ana aşaması olduğunu söylüyor :

1. Olguları (vakıaları) müşahede ve tesbit etmek,
2. bu olguların açıklamasını verecek bir hipotez'e varmak,
3. bu Hipotezden değeri gözlem (müşahede) ile tesbit edilebilecek sonuçlar çıkarmak. Devamla şunu da sözlere katıyor : Eğer sonuçlar doğru çıkacak olursa hipotez her ne kadar ileride daha başka olguların keşfi sonunda çok defa değiştirme ihtiyacı gösterecek ise de bir müddet doğru olarak kabul edilebilir.

Galileo'nun ölümünden günümüze kadar 334 yıl geçti. Bu süre içinde büyük gelişmeler ve değişimler oldu. Ama bilim alanında dogma'nın, otoritenin tahtından indirilmesi işi ancak şu son yüz elli yıl içinde başarılabildi. Artık bilim, Aristomantığı, ya da şu veya bu otoritenin deney ile ispat edilemeyen iddiaları ile çalışmıyor. Bu tür iddiaları bâtil kabul ediyor.

Bugün bilimin bâtili ve dogmacılığı zihinlerden temizlediği söylenemez. Yüz milyonlar henüz bâtilar dünyasının karanlıklarında yaşamaktadırlar. Akıl ve hikmetin nuruna kavuşmuş mutluların binler hanesini dahi aşmadığını söylersek mübalâga

etmemiş oluruz. Bilim mensupları arasında bâtıldan kurtulmuş, doğmacılığı yok eden özgür düşüncenin berrak semalarına kavuşmuş kimselerin de sayısı çok değildir.

Burada bâtil ile doğmacılığın kısa bir tanımını yapmakta yarar olacaktır.

Bir bâtil dogma hâline gelebildiği gibi, bir dogma da zamanla ilmin ışığı altında bâtilleşebilir. Akıl ve hikmetin mihengine vurulmamış, yani aklın ve tecrübenin tenkit süzgecinde gerçekliği ispat edilmemiş inançlara bâtil diyoruz. Dogma ise, bir şahıs, bir parti veya müessese, ya da din tarafından her türlü tenkidin üstünde kabul ettirilmiş bir kanaat, bir inançtır. Dogmada yukarıdan aşağı, zorla kabul ettiriliş vardır. Bâtılda ise, akıla aykırı bir inancın halk arasında, geleneksel olarak kendiliğinden teessüs etmiş olma vasfı hâkimdir.

Her ikisinde de bir otorite söz sahibidir. Bir fikire, bir işe, delilsiz, tenkitsiz inanmamız bir otoritenin emriyle olur. Bâtılda toplumun afakileşmiş inancı otoritedir. Öyle inanıldığı için biz de inanırız. Bu inancı tenkitsiz, ispatsız kabul ederiz. Dogmada ise, otoriteyi bir şa-

hıs, bir parti veya bir müessese temsil eder.

Bâtıllar, dogmalar, bilim öncesi bir ruh hâlinin tezahürleridir. Bilim öncesi denildiği zaman, bu ifadeyi zamanî olarak almamalıyız. Bilime, bilimsel yöntemlere uygun olmayan, deneylerde ispatını bulmayan her düşünce ve inanç bilim öncesi niteliktedir. Burada bilime uygun olmayan sözü de yeterli değildir. Bilimsel düşüncenin gerçek olduğunu iddia ettiği bir takım fikirlerin zamanla gerçekliğini yitirdiğini de görmekteyiz. Bu yitirisi görmiyerek iddiada ısrar derhal dogma'cılığa dönüşür. Onun için bilimci olanların bir çoğunun dogmacı oldukları da görülmektedir. Meselâ akli deney sınırına girmeyen fakat olgu olarak mevcut bulunan bir takım ruhî olayları red ve inkâr etmek de bir nevi bilim dogmacılığıdır. Onun için bilimi bâtil ile dogmacılık ile savaşta her zaman iyi bir müttefik saymak mümkün olmayacaktır.

Eski çağlarda dinler, yeni zamanlarda ideolojiler daima dogmalara dayanmışlar, daima dogmatik olmuşlardır. Bin şu kadar yıl önce gelmiş olan vahîler, din mümesillerinin sözlere ve şahsiyetleri otorite olarak kabul edilmiş ve bunların üze-

rinde her türlü tartışma külliyen reddedilmiş, yasaklanmıştır. Bir din adamı, bir ideoloji men subu karşısındakine: «Sizinle tartışmıyorum, size bildiriyorum» der. Bunun eski örneğini Fisagor'cularda görmekteyiz.

Bir Fisagor'cu «ipse dixit», yâni «O dedi» hükmü ile mürşid'in dediğini düşünmeksizin kabul etmektedir. Tarikatlarda şeyhin sözü kesin nas'dır. Bu söz üzerinde ufak bir kuşkuya dahi tahammül edilemez. Kutsal metinlerdeki emirler nas'tır. İdeolojilerde şefin veya partinin fikri de dogma'dır. Ancak bunu şef veya parti değiştirebilir. Kimse parti doktrinine aykırı bir düşüncede olamaz. Aksi taktirde hain ilân edilir. Çünkü parti en doğruyu bilen ve görendir. Kutsal kitaplara aykırı düşünenler de ya ateşte yakılır, ya derisi yüzülür, ya da linç edilirdi. Tarih örneklerle doludur.

Yukarıdan beri sözünü ettiğimiz dogma kelimesi aslında, Yunan felsefesinde bir felsefî okulun dayandığı prensip anlamına kullanılmıştır. Sonra Yeni Ahit yolu ile Hristiyan düşünce sistemine girmiş, din'in temelini teşkil eden ilke anlamına gelmiştir. Yeni Ahit'te emir derecesinde bir hüküm ifade eder. Dogma kelimesi ilk defa Yohanna'nın

müridi aziz İgnatius tarafından Manisalıya yazılan bir mektupta «Bu ilkeler efendimizin ve müridlerinin dogmaları ile tesis edilmiştir» ibraesinden alınmış olabilir. Kelime, böylece zamanla din'de, felsefe'de, bilim'de kullanılan bir terim olmuştur.

İlk önce din'de dogma'yı ve dogma'cılığı inceleyelim. Çünkü bu alan dogma'nın, dogma'cılığın rekabet kabul etmeyen en elverişli zeminini teşkil etmektedir. İlk önce dinleri mahallî ve dünya dinleri olmak üzere ikiye bölmek icabedecektir. Dogma'cılık bu dinlerde farklı özelliklerde göze çarpar. Çeşitli millet topluluklarını içine almamış, mahallî tek bir topluluğun, meselâ tek bir kabile'nin, bir şehir'in veya bir devlet'in kutsal inançlarının tümü mahallî dinleri meydana getirmiştir. Mahallî dinlerin özelliği dışarıya karşı dogmatik olmamalarında, yani dışı karşı kendi inançlarını mutlak gerçeklikte ilân etmemelerindedir. Bu dinlerin mensupları komşu toplulukların tanrılarını kendi tapınaklarına getirerek onlara tapmaktan kaçınmamışlardır. Bunun en iyi örneğini Roma verir. Eski Roma, bütün Anadolu'nun mahallî tanrılarını kendi tanrılarının panteonu'na kabul etmekten çekinmemiştir. Zamanla Roma tanrılar

panteonu imparatorluğun yayıldığı memleketlerden getirilen putlar ile dolmuştu. Roma'da bir dünya dini hâkim değildi. Roma'nın imparator kültü yanında bir çok mahallî dinler, kült'ler, misterler yer almaktaydı. Mahallî dinler kendi inançlarının gerçek ve doğru olduğunu iddia etmemişlerdir. Ancak bu dinler içeri doğru dogmatik olmuşlardır. Yabancı tanrıların devlet ya da şehir tanrıları tarafından tanınmış olması lâzımdı. Tanınmamış tanrılara ibadet yasaktı. Meselâ Yunanlılar din bakımından geniş bir tolerans'a sahiptiler. Fakat devletin resmî tanrılarının eleştirilmesine müsamaha edilmezdi. Devlet bu tanrı'lara tartışmasız inanmayı emretmişti. Sokrates, devletin resmî tanrılarında dil uzattığı için zehir içirilerek öldürülmüştü. Devlet tanrılarını eleştirmek, devlet birliğini bozma teşebbüsüne eşitti.

Roma başka kavimlerin çeşitli tanrılarına kapılarını açtığı halde Hıristiyanlığa karşı müsamahasız davranmıştı. İçeride devlet dini'nin, yani imparator kültü'nün dogmatik esaslarının eleştirilmesini devlet birliğinin bozulması saymıştı. Hıristiyanlar ise ne ithal edilmiş tanrıları, ne de Roma'nın resmî imparator kültü'nü tanımadıklarından

devlet birliğini bozan hainler olarak takibe uğramışlar ve Arena'larda yırtıcı hayvanların önüne atılmışlardır.

İsrail dini, dogmacılıkta dünya dinlerine örnek olmuş mahallî bir dindi. Bu din, her yönü ile dogma'ya, akidelere, geleneklere bağlıdır. Monoteist'tir. Yani tek tanrı inancı dinin temelini teşkil eder. Musa'dan beri YAHVE, seçtiği İsrail kavmi ile bir ahid'e girmişti. Bu ahid icabı yabancı tanrılara tapmak, başka dinlerin akidelerini benimsemek külliyen reddedilmişti. Eski Ahid'de şöyle denilmektedir: «Ben senin Rabbin YAHVE'yim; seni Mısır'dan esaretten kurataran ben'im. Benim yanımda başka tanrılara tapmayacaksın». Bu emre rağmen başka tanrılara meselâ Baal'e tapmaya başlayan İsrail kavmi, YAHVE'nin gazabına uğramıştı. Böylece İsrail dini yakın Doğu'da mutlak hakikatin temsilcisi olarak ortaya çıkar. Yalnız kendi getirdiği hakikate inanılmasını, vazedilen şeriat'a mutlak surette riayet edilmesini emreder.

Dünya dinlerini mânevî davranışları bakımından ikiye bölmek mümkündür. Akidelerinin mutlak gerçekler olarak kabul edilmesini emreden dinler bulundu-

ğu gibi, dogmacı'lığı belirli sınırlar içine alan dinler de vardır.

İkinci grup dinlerden Buddhizm'i misal olarak alalım. Buddha, bir necat dini, dünyevî ihtiraslardan kurtuluş yolu gösteren bir din talim etmiş olduğu için yapısı icabı dogmatizm'i reddetmişti. Ona göre her dogma ve dogmacılık bir dünyevî maksada hizmet eden bir ihtirastır. İhtirastan kurtulmak amaç olduğuna göre dogmalara bağlanmamak da ihtirastan kurtulmak demektir. Buddha bu konuda şöyle konuşuyor : «Onun için size derim ki olgun kimse her türlü kanaattan, iddiadan, her türlü benlikten, üstünlük ve sahip olmak hırsından kendini kurtarmış olmalıdır». Buddha'nın yaşadığı çağda bugün de olduğu gibi Brahmenlerin çekişme konularını evren'in sonsuzluğu, ölümden sonra arif'in var olup olmayacağı gibi meseleler teşkil etmekteydi. Buddha bu tartışmaların nedenini gerçek bilgiye ulaşılmamış, yani necat'a (kurtuluş'a) kavuşulmamış olmakta buluyordu. Buddha diğer din kurucuları gibi bir kurtuluş ilkesi talim etmişti. Ancak şu farkla ki Buddha bu ilkenin gerçek hakikat olarak kabul edilmesini emretmemişti. Bu konuyu da şöyle demişti : «Tebliğ etti-

ğim akide nehirde karşı kıyıya geçmeye yardım eden bir sal'a benzer. Karşı kıyıya geçince artık sal'a lüzum kalmaz». Burada kastettiği nehir, fânî (geçici) dünyadır. Karşı kıyı ise, Nirvana; yani ihtirastan, tekrar tekrar dünyaya gelip gitmelerden kurtulunan âlemdir. Binaenaleyh akideler izafî değerdediğundan insanların bunlar üzerinde çekişerek birbirlerine girmeleri kadar anlamsız bir hareket olamaz. Bununla beraber zamanla Buddhizm de dogmalaştıktan kurtulamamıştır. Çünkü Buddha'nın kastettiği karşı kıyıya ulaşamayanlar sal'ı gerçek hakikat olarak almışlar ve sal üzerindeki çatışmaları ile, tartışmaları ile Buddhizm'in gerçek anlamını unutmuşlardır. Buddhizm'in Hinâyana, sonra Mâhâyana, Najrayana isimleri altında üçe bölünmesi, daha sonra çeşitli Buddhist mezheplerin ortaya çıkması hep sal hakkındaki tartışmalar nedeniyledir.

Buddha her türlü otorite inancına da karşıydı. Bir iman'ın, bir düşünce'nin, bir şahsın otoritesinin ruhlar üzerindeki baskısını reddediyordu. Bugün olduğu gibi yaşadığı çağda da Brahmanizm içinde dogma tartışmaları eksik değildi. Brahmanizm, Veda'ları yani eski dinsel

metinleri, dinsel gelenekleri otorite olarak kabul etmişti. Bu konu üzerinde düşüncesini soran şakirtlerine Buddha şu cevabı veriyor : «Geleneklere, nakillere, iddialara, kutsal kitapların tebliğlerine, gerçeğin aldatici görünüşüne, kendi şahsî düşünce ve duygularınıza göre hareket etmeyiniz. Şu veya bu konu'nun fena veya yanlış veya doğru olduğu hakkında yapılmakta olan tartışmanın istiraba, ihtirasa yol açtığını anladığınız anda oradan uzaklaşınız».

Zamanla bir çok mezheplere, tarikatlere bölünmüş olmasına rağmen Buddhizm mahiyeti itibariyle dogma'yı üstün tutan bir din olmamıştır. Buddhizm'in yayıldığı memleketlerde ve bölgelerde başka dinlere karşı müsamaha gösterilmiş, Budhizm'e aykırı inançlar taşıyanlar yok edilmemiştir. Meselâ bugün Çin'de, Japonya'da çeşitli dinler yan yana birbirleriye rekabet etmeksizin yaşamaktadır. Öyle ki bir Çinlinin, bir Japonun bir kaç din'e birden mensup olması garipsenmemektedir.

Dünya dinlerinden Hıristiyanlık Asya dinlerinden farklı olarak dogmatik bir zemin üzerinde gelişmiştir. Hıristiyanlık bir kurtuluş din'i olmak iddiasına rağmen dünyaya dönük bir dindir.

Bütün kilise, ruhban teşkilâtı, Papalık makamı ile melekûtun dünya üzerindeki hükümrancılığını temsil etmektedir. Bu itibarla dogmalar yukarıda değindiğimiz gibi din'in esasını teşkil eder. Bu hükümrancılık bu dogmalar ile teyid edilmektedir.

Katolik kilisesine göre dogma öyle bir akidedir ki kendisine telkin edilen kimse tarafından inkâr edilmesi kuşku ile karşılanması, veya bilinmemezlikten gelinmesi en büyük günahdır. Hiç bir Katolik mümin imanını ikrar ve vaftiz'i kabul ve icradan sonra gufran'a ereceğinden zerre kadar şüphe etmez.

Roma Katolik kilisesinde imanın temelini dogmalar, İsa'ya atfen havariler tarafından nakledilmiş vahiyler ve onların ağızından çağdaşlarına aktarılmış veya rivayet edilmiş yazılar, teşkil etmiştir. Kilise kendiliğinden yeni dogma'lar tertipleme iktidarında değildir. Vahiy yolu ile gelmiş dogma'ları tutmak zorundadır. Kilisenin yaptığı veya yapması gereken iş, fırsat düştükçe dogmaların iyi anlaşılmasını sağlamak ve bunların kaybolmasını önlemektir. Esasen son havari'nin ölümü ile kilisenin yeni dogma getirmek hakkı ve yetkisi kapanmıştır. Günümüzün tanınmış Alman din

tarihi bilgini G. Mensching, bugün Hıristiyan kilisesinin dogmalara sıkı sıkıya bağlı bulunduğunu, bu itibarla da başka düşüncelere, imanlara, itikadlara karşı müsamahasız olduğunu söylemektedir. Zira Hıristiyan kilisesi necatın münhasıran kendisinde olduğu dogmasından hareket eder. Kilise yeğâne otoritedir ve kendisini yanılmaz kabul eder. Bütün tarihi boyunca insanlara kendi ebedî menfaatleri namına biricik doktrini zorla kabul ettirerek hataların yapılmasını önlemeyi vazife bilmiştir. Bu davranış Yeni Ahit'deki bazı âyetlerin kendine göre tefsir edilmesiyle meşruluk kazanmıştır. Şu bir kaç âyeti müsamahasızlığın, dogmatik davranışın mucip nedenine örnek olarak gösterebiliriz : «Onları içeri girmeye zorla, iyi meyve vermeyen her ağaç kesilir ve ateşe yakılır» (Matta. Bab : 7. âyet : 9.) «Benimle beraber olmayan bana karşıdır» (Matta. Bab : 12, âyet : 30). «Önce deliceleri toplayın ve yakmak için onları demet yapın» (Matta. Bab : 13. âyet : 30). «Oğula itaat etmeyen hayat görmeyecektir» (Yohanna. Bab : 3, âyet : 36).

Dogma sayılmış olan bu tür âyetler büyük dinî itisafalara, zulümlere dayanak olmuştur. Kili-

senin doktrinlere inanmayanların ebedî azaba mahkûm olacakları, ilâhiyat hatalarını tanrının kötü suçları gibi cezalandıracağı hakkındaki kanaati, kiliseyi zulme sevketmiştir. Dogmalara riayet etmeyenlerin, bunlara aykırı düşüncede olanların cezalarını vermek üzere kurlan Engizisyon mahkemeleri «Tek bir suçlu cezasız kalmasın da varsın yüz mâsum azab çeksin» prensibinden hareket etmiştir. Doktrin'e aykırı hareket edenlerin, münkirlerin, özgür düşüncelilerin ateşte yakılması için odun getirenler günahları affedilmek suretiyle mükâfat göreceklerdir, denmiştir.

Dogmacılık Hıristiyanlıkta bugün de devam etmektedir. Meselâ 1952 yılında İspanyada Kardinal Sebura tarafından yayınlanan bir tebliğ'de şöyle aenilmektedir : «Hatalı yola düşen vicdan doğru yolda, hak yolunda bulunan vicdan ile çatıştığı zaman hukukî her hangi bir himayeye mazhar olamaz. Devlet gerçek din'i himaye etmekle görevlidir».

Bundan dolayı İspanya'da Protestanlar ve başka dinlerin mensupları katolikler ile eşit haklara sahip değildiler.

1945 yılında yayınlanan İspanyol anayasasında Katolik dini Dev-

let dini olarak ilân edilmiştir. Anayasa icabı başka dinlerin ayinlerinin ve merasiminin aleni olarak yapılmasına izin verilmemektedir.

Son Papa'lardan XII. Pius, ölümden kısa bir süre önce Katolik dogma'dan vaki olan kaymaları yanılığı ve sapıklık olarak ilân etmiştir.

Protestan kilisesi de dogma'yı akıl ve mantığın üstünde tutmaktadır. Meselâ Almanya'da Bavyera Sinod'u geleceğin dinsel düzeni hakkındaki görüşünü ihtiva eden bir tebliğinde Protestan kilisesini red ve inkâr eden kimseyi Tanrı'nın lûtuflarını küçümsemiş saymaktadır. Kiliseyi reddetmekle İsa da inkâr edilmiş olmaktadır. Yine aynı tebliğe başka bir kiliseye, başka bir mezhebe katılanlar kendi kilisesinin saf ve gerçek dogma'sını terketmiş sayılmaktadır. Filhakika Almanya'da Luther (1483-1546), İsviçre'de Calvin (1509-1564) de katolik kilisesinin dogmacılığına isyan etmişti. Protestanlık aslında katolik kilisesine karşı bir protesto hareketi olarak doğmuştu. Luther, İncil'i Almancaya çevirerek büyük bir yenilik getirdi. Katolikler hâlâ kutsal kitap dilinin Lâtincede olmasında ısrar ederler. Protestanlık papazların Tanrı ile

kulları arasındaki aracılığını bir dereceye kadar değerden düşürdü. Kilisenin günahları affetmek yetkisini protesto etti. Papa'nın afaroz beyannamesini yaktı. Calvin ise dogma hâlinde bulunan bir takım esasları reddetti. Dinde bir çok merasimi kaldırdı. Gelenekleri inkâr etti. Gerek Luther'in, gerekse Calvin'in hareketleri Katolik kilisesinin dogmacılığına karşıydı. Aslında her iki hareket kendi içinde dogmayı reddetmiş değildi. Tolerans getirmemişti. Katolik dogması yerine Protestan dogması gelmişti. Bugün her iki kilise arasında şiddetli münafered ilk günlerdeki gibi devam etmektedir.

İslâmiyet'e gelince; başka dinlere karşı islâmiyet müsamahalıdır. İslâmiyetin yayıldığı çeşitli alanlarda çeşitli dinler birbirleriyle barış içinde yaşamıştır. Hattâ batı'daki engizisyon'dan kurtulmak için İslâm memleketlerine ilticalar olmuştur. Bir Hıristiyan patrik'inin şu sözleri çok ilginçtir : 17. yüzyılda Antakya patriği Makarius, Polonya'da Katolik kilisesinin Ortodokslara yaptığı zulüm karşısında şöyle demişti : Tanrı Türklerin egemenliğini ebediyete kadar sürdürsün. Çünkü onlar yalnız vergilerini alıyorlar ve uyrukları olan Hıristiyanların,

Musevilerin, Samaritenlerin din işlerine karışmıyorlar». Hıristiyanlığın hüküm sürdüğü memleketlerde meselâ 17 inci yüzyılın ortalarına kadar üniversitelere Hıristiyan olmayanlar kabul edilmezken, İslâm memleketlerinde kültür merkezlerinde tahsil kapıları bütün dinlerin mensuplarına açtı. Batı dünyası, ilk kültür tohumlarını İslâm üniversitelerinden almıştı.

Kur'an, Hıristiyanlığı, Museviliği tanımış, onların kitaplarına, peygamberlerine saygı, hattâ onlara imanı tavsiye etmiştir. Bu hususa ait âyetlerden birini nakledelim : «De ki, biz Allaha inandığımız gibi bize gönderilen vahiy'e, İbrahim'e, İsmail'e, Yakup'a ve oğullarına vahiy edilen şeylere, Musa ve İsa'ya gönderilen ve bütün peygamberlerin Rab'ları tarafından gönderilenlere iman ettik. Onların hiç birini diğerinden ayırmayız». (Bakara Sûresi. Âyet 136)

Filhakika Kur'an din uğruna savaş emreder. Bu ancak bir devlet politikası icabıydı. Çünkü İslâm'da devlet ile din birbirine kaynaşmıştı. Kur'an, dogmatik bir cebri reddeden âyetleri de ihtiva etmektedir. Şu âyetler zikre değer : «Dinde cebir yoktur». (Bakara Sûresi. Âyet 256). «Onları hidayete getirmek sana

düşmez. Allah dilediğine doğru yolu gösterir» (Bakara Sûresi. Âyet 272). «Her kesin kazandığı iyilik kendine, işlediği fenalık yine kendinedir» (Bakara Sûresi. Âyet 286). Yine başka bir âyet : «Eğer Allah dileseydi, bütün insanları tek bir dinde yaratırdı» (Hûd Sûresi. Âyet 118). Başka bir âyet : «Onlar yine yüz çevirirlerse biz seni onların üzerine bekçi olarak göndermedik» (Şûra Sûresi. Âyet 48).

Bu âyetlerde otoritenin, dogmanın Kur'an esprisinde yer almadığı anlatılır. Ne yazık ki, taassup ve cehalet, Kur'an'ın bu açık ve belirli emirlerini daima unutmıştır. Bundan dolayı da Kur'an ile tatbikat arasında kapatılmaz uçurumlar açılmıştır. Yüz yıllar boyunca din namına devlet, medrese, tekke, imam, cahil halk ferdlerin vicdanını kontrol etmeye, hür imanı öldürmeye uğraşmıştır. Vicdan hürlüğüne karşı işlenen suçların, Kur'an ve İslâm ruhuna aykırı olduğu hiç bir zaman düşünülmemiştir.

Dogma'yı, dogmacılığı İslâmiyet içinde, Kur'an'ın ruhuna sâdik olarak tasavvuf'un reddetmesi görülür. Filhakika tarikatlerde dogmalar, dinî, şer'î esaslar mutlak hüküm olarak câridir. Fakat tasavvuf felsefesinde tıp-

kı Budhizm'de olduğu gibi neca- ta ulaşmak için dünyevî olan- dan, fânî ihtiraslardan halâs ga- ye olduğundan, dogma, dogma- tik meseleler, dünyevî sayılmış ve bunlara itibar edilmemiştir.

Gerçek tasavvuf, dünyayı da, â- hireti de, ukbayı da reddeder. Dünyayı ilgilendiren akidelere sırtını çevirir. Onun tek dogması mutlak varlık ve bu varlıkta fe- nâ bulmak esasını teşkil eder. Bunu da tartışmaz. Bu varlığın varlığına vukufu ferdin derinlik tecrübesine bırakır. Bu vukuf aklî değil tamamen mânevîdir. Tıpkı Budhizm'de olduğu gibi bir istiğrak hâlinde varılan fa- kat akıl ve dil ile tarif edileme- yen bir vukuftur.

Dinlerde dogmacı davranışın doğuş sebeplerinin başında di- ni kuranın bilinç ötesi tecrübe- sini yapamamış, yani kutsal istiğrak ile mânevî agâhiliğe ula- şamamış kimselerin yetersizliği gelmektedir.

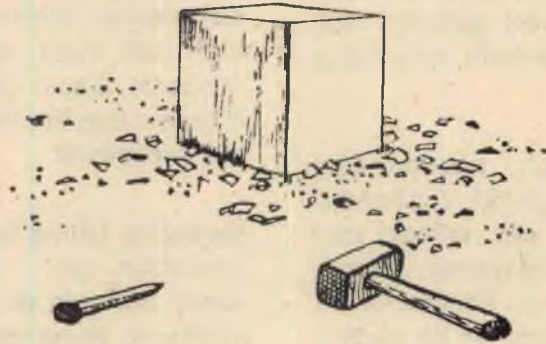
20 nci yüzyılın başında ölen büyük Hind mistiği Vivekanan- da'nın dediği gibi, mânevî tec- rübeyi başaramayanlar, mera - sime, dogmalara bağlanırlar ve dinî esasları emirler ile yürüt - meye çalışırlar. Aynı sözleri vak- tiyle Hazret-i Mevlâna da söy- lemmişti.

Din dışında kalan fakat bir din gibi hüküm sürmek isteyen ide- olojilere gelince; Bunlar istis - nasız dogmacıdırlar. Otorite o- lan şahsın ve doktrini yapmak- la görevli partinin günlük emir- leri, dogma halindedir. Bunlara inanmak, bunlara göre hareket etmek lâzımdır. Bilimsel buluş- lar dogmaya aykırı olduğu tak- tirde reddedilir. Bilimden dok- trini ispat edecek çalışmalar istenir. Meselâ, bundan bir müd- det önce yayınlanan Rusça bir felsefe lügatinde madde hak- kında şöyle denilmektedir : «Bugünkü fizik bilimi, filhakika maddenin bir matematik fiksi- yondan ibaret olduğunu, geçen yüzyıldaki gibi boşlukta yer iş- gal eden bir cisim telâkki edil- mediğini ispatlamaktadır. Fakat Marksizm, maddeyi maddesel bir realite olarak kabul ettiği için modern fizik'in bu fiksiyon anlayışını tasvip etmez». Bu cümlelerden doktrin namına bi- limin dahi inkâr edilişi görül- mektedir. Bilimi, devlet ve par- ti yapar. Dogma, ideolojilerin e- sas prensibidir.

İdeolojiler bilime hâkim olmaya çalıştıkları gibi, edebiyat ve sanat alanında da dogmalarını yürütmek davasındadırlar. Me- selâ, Sovyetlerde bunun en yeni örneklerini görmekteyiz. Doktrin dışı yazılarından dolayı Rus fi-

kir adamlarının hapse mahkûm edildiklerini, partinin ilkelerine inanmayanların akıl hastahanelerine gönderildiğini işitiyoruz. Genç sanatçılar, dogma ile zıtlaştıkça basın âlemindeki şöhretlerini yitirmektedirler. Aleyhlerine açılan kampanya ile sindirilmektedirler. Alman Nazileri, İtalyanFaşistleri de aynı şekilde, dogmaya, doktrine, ideolojiye aykırı düşüncede olanları

kamlara sürmüşler, çeşitli işkencelere maruz bırakmışlardı. 17 inci yüzyılda Giordano Bruno şöyle demişti : «Devletin insanlara ne düşünmeleri icabettiğini söylemeye hakkı yoktur. Devlet, umumun kabul ettiği dogmalardan ayrılanları cezalandıramaz.» Bu sözlerin sahibi, bu nevi fikirlerinden dolayı kazık üzerinde yakılmış ve külleri havaya savrulmuştu.

GÜZEL DÜŞÜNCELER

Bilimsel Açıdan Dayanışma Kavramı ve Evrimi Üzerine Düşünceler II

Naki Cevad AKKERMAN

3 — TOPLULUKLARDA VE TOPLUMLARDA DAYANIŞMA :

Topluluklar ve toplumlar, dayanışma düzeninde aile biriminden sonra, birbirini izleyen belirgin iki aşama oluştururlar. Düşünürlerin birbirine ters düşen terim anlaşmazlıklarını bir yana bırakarak her iki oluşun niteliklerini kısaca özetliyelim :

A — Topluluklar (cemaat-comunity-communauté-gemeinschaft) :

Bir yetkilinin (autorité) etrafında toplanan birimlerdir. Bu topluluklarda kişisel düşünce, vicdan ve irade özgürlüğü yoktur. Yaşam kavramı statik (dural); inançlar, değişmiyen dogmalara ve beşeri

ilişkiler de, gelenek ve alışkılara dayanır. Yönetimde egemen olan, baştakinin buyruğu ve yargısıdır. Topluluklardaki dayanışma mekanik olarak nitelendirilmektedir. Örnek olarak çöllerde yaşayan bedeviler, aşiretler, orman yaşamı süren tamtamlılar gösterilebilir. Uygarlık geliştikçe bu gibi klan yaşamı yavaş yavaş kaybolmaktadır.

B — Toplumlar (cemiyet-society-société-gesellschaft) :

Bu birliklerde kişi; kendi benliğinin ve toplumsal düzendeki yerinin, ailesine, topluma ve insanlığa karşı sorumluluklarının idraki içinde ruhsal bütünlüğü ile özgürdür. Araştırmacıdır, keşfedicidir, yapıcı ve yaratıcıdır. Doğal ve beşeri her olay, sakin bir ruh haleti ve karşılıklı tolerans içinde analiz ve sentez süzgecinden geçerek ortaklaşa bir yargıya bağlanır. Bütün bu eylemlerde altruist eğilimler hakimdir. Böylece oluşan organik bir dayanışma ile, emek ve iş bölümleri bir-biri ne bağlanır. Bireylerde, aklın, inançlara egemenliği temel ilkedir. Ahlâk anlayışı ve bütün faktörleriyle yaşam kavramı evrimcidir. Dayanışma, kişiyi amaç edinen sosyal adalet ve güvenlik temellerine dayanır; toplumu oluşturan organlar arasında ve özellikle iktisadi kuruluşlarda karşılıklı toplu sözleşmeler ve anlaşmalarla korunur. Bireyin şeref ve haysiyeti, herşeyin üstündedir. Yönetimde söz sahibi kamu oyudur.

Toplum kavramında ve dayanışma konusunda yaşam felsefesinin koyduğu evrimsel sistem, masonik ilkelerin başında gelen ve dinamizme dayanan **h ü m a n i s t** bir anlam taşır.

Toplulukların (cemaatların) mekanik dayanışmadan organik dayanışmaya ve statik yaşamdan dinamik ve yaratıcı hümanist alana yönelişlerinde ve nihayet teokratik ve mutlak monarşilerden demokratik ve lâik düzene geçişlerinde, insan ruhunun bellibaşlı niteliklerinden birisi olan ve **h a k** olarak insanla beraber doğan özgürlük, birarada yaşama ve insan sevgisi duygularının rol oynadığına kuşku yoktur. Bu, içgüdü kaynaklarından kopup gelen özgeci bir dayanışma yönelişi dir ki, bizi hem bireyin içe dönük bencilliğinden, insanlık bağlantısına götürmekte ve hem de düşünsel, törel (ahlaki) ve kültürel temeller üzerine kurulan sosyetelerin oluş ve gelişimini sağlamaktadır. Esasen toplumların bütün bireylerini içine almayan dayanışmalı

Not :

Cemaat ve cemiyet sözcükleri, Türk Dil Kurumu sözlüğünde eşanlam gibi gösterilmiştir. Bu konuda Kurumdan yazılı olarak istediğim açıklamaya aldığı yanıta ise cemaat : topluluk ve cemiyet : toplum) olduğu bildirilmiştir.

bir yönelişin, eylem olarak meyve vermesine ve eylemleri engellenen etkenleri önlemesine olanak yoktur. Düşünce ve inanç özgürlüklerini ve kısacası insan haklarını amaçlayan ayaklanmaların ve devrimlerin başarı veya başarısızlıkla sonuçlanmasının, bireylerin el, gönül ve ülkü birliğindeki dayanışma oranına bağlılığı açık bir gerçektir. Evrim bakımından tarihsel sürecin ve doğal ıstıfanın (ayıklanmanın) izlediği yol budur. Tarih, bu aşamaya gelinceye kadar, fiziksel ve ruhsal dayanışma gücünü yitirmiş ve bu yüzden yaşam savaşında varlıklarının tümünü kaybederek ıstıfanın sillesini yemiş ve yer yüzünden silinip gitmiş nice kavimlerin ve uygarlıkların hazin öyküleriyle doludur.

4 — ULUSLAR ARASI DAYANIŞMA :

Konumuzu daha iyi açıklamak için önce, hepimizin bildiği bir gerçeği bir kez daha belirtmekte yarar görmekteyiz. Uluslar arası dayanışmada temel ilke, ulusal çıkarlardır. Bu, öyle etken bir ilkedir ki, yaşam kavgasında birbirinin gırtlığına sarılan ve acımasız cana kıyan iki ulus, kısa bir süre sonra bağlaşılarak (ittifak ederek) canciğer birlik ve dayanışma halinde başka ulusların karşısına dikilmekte ve savaşa girmektedir. Bunun en belirgin örneği 1912 Balkan Savaşında Çatalca hattına kadar gelen Bulgarlarla, 1914 de bağlaşılarak (müttefik) olarak aynı saflarda Birinci Dünya Savaşına katılmamız gösterilebilir.

Unutulması mümkün olmayan ikinci bir örnek de, 1939 da başlayan İkinci Dünya Savaşında, aslında ayrı siyasal bloklara bağlantılı olmalarına karşın beklenmedik bir dayanışma birliği halinde Polonyayı tarumar ederek bölüştükten sonra birbirine saldıran Almanya ile Sovyetler Birliği de gösterilebilir.

Tarihin akışı içinde yaşadığımız 20 nci yüzyılda, akıl ve hayale sığmayacak ölçülerde ıstırap ve sefaletin kaynağı olan ve insanları birbirine kırdıran haksız ulusal çıkar amaçlı savaşların önlenmesi ve sömürülerle yoksulluğa ve yoksunluğa itilmiş ulusların geliştirilmesi gibi nedenler, uluslar arası karşılıklı dayanışma ile sürekli huzur ve barış yollarının açılmasını amaçlayan siyasal, sosyal, moral, ekonomik ve kültürel işbirliğini kaçınılmaz bir duruma getirmiştir. Bu, masonik deyimle, insanoğlunun k a o s ' t a n d ü z e n e geçme ve beşeri birlik bilincinin «collegium humanum» olarak anlatımıdır. Böyle bir dayanışmanın oluş ve gelişiminin gerçekleşmesine ana-

lık yapan ve Milattan çok önce başlayan dinsel ve düşünsel akımların öncüleri ve ortaya koydukları ilke ve prensiplerle aksiyon olarak meydana çıkan devrimlerin ve kuruluşların nitelikleri hakkında Mimar Sinan Dergisindeki yazılarımızda (*) açıklamalarda bulunduğu için konunun geçmişe değgin bölümlerine değinmeden, 20 nci yüzyılda gerçekleşme yoluna giren ve gelecek yüzyılların bu konudaki çabaları için ilk adım olarak kabul edilmesi gereken uluslar arası büyük dayanışma kuruluşları hakkında çok kısa birkaç not sunmakla yetineceğiz.

A — İnsan haklarına dayalı evrensel nitelikte en büyük dayanışma ve yardımlaşma kuruluşları :

a — 1914 de başlayan Birinci Dünya Savaşının yarattığı acıların birkez daha tekrarlanmamasını sağlamak için 1918 Versailles Andlaşmasından sonra Amerika Devlet Başkanı Wilson'un ortaya koyduğu prensiplere uygun olarak bütün dünya uluslarını içine almak ve uluslar arası dayanışmayı sağlamak ve anlaşmazlıkları hakem yoluyla çözmek amacıyla 10.1.1920 tarihinde Cenevre'de kurulan C e m i y e t i A k v a m kendinden bekleneni yapamamış ve 1939 yılının Eylül ayının birinci günü başlayan ve beş yıl süren kanlı boğuşmalarla akışan ve milyonlarca insanın ölüm ve sefaetine neden olan İkinci Dünya Savaşının patlaması üzerine tarihe karışmıştır.

b — İkinci Dünya savaşının yarattığı trajediyi daha geniş ölçüde ve daha esaslı yeni bir dayanışma atılımı ilzemiş, insanlığı savaş fe-lâketinden korumk ve uluslar arası anlaşmazlıkları ve bunalımları çözmek amacıyla 1944 de Amerika, İngiltere, Fransa, Çin ve Sovyetler Birliği Devletlerinin öncülüğü ile Birleşmiş Milletler Teşkilâtı (United nations organisation) adı altında bir örgüt hazırlığına girişmiştir. Bu örgütün kısaca kronolijisi şöyledir :

Doğum tarihi : 26 Haziran 1945

Anayasanın yürürlüğe girişi : 24 Ekim 1945

BM Genel Kurulunca kabul tarihi : 10 Aralık 1948

BM Genel Kurulunca ilân tarihi : 19 Aralık 1948

Halen BM üye sayısı 144 devlettir.

(*) Mimar Sinan Dergisi I. nusha : Kardeşlik duygusu.

Mimar Sinan Dergisi 7-8 nusha : Politika ve Masonluk.

Mimar Sinan Dergisi 10. nusha : İnsan hakları kavramı ve masonluk.

Ayrı baskı olarak : Dünya gençliği ve eğitimi üzerine düşünceler.

c — Kültür alanında uluslar arası ilişkiler için BM lerce Unesco (United Nation educational and cultural Organisation) adı altında bir kuruluş oluşturulmuştur. Bu kuruluş, BM üyesi olan ülkelerde ulusları birbirine tanıtmak, sevdirmek, aralarında toplumsal ve ruhsal dayanışma sağlayarak sosyal, kültürel ve ekonomik yollarla hem kalkınmalarını ve hem de evrensel birliğe yönetmeleri amacını gütmektedir. 1946 yılında BM lerin bir kolu olarak Londra'da kurulan Unesco, çalışmalarını sürdürmektedir.

d — Unesco'dan başka BM lere bağlı olarak Dünya Sağlık Teşkilâtı, Uluslar arası kalkınma bankası, Milletler arası para fonu, Tarım-besin, afet halinde yardım ve benzerleri gibi daha birçok yan kuruluşlar, uluslar arası dayanışma ve yardımlaşmayı sağlamak için dinamik ve organik olarak çalışma yolundadır.

B — Siyasal bloklar :

Yukardaki üniversal nitelik taşıyan dayanışma ve yardımlaşma kuruluşlarından başka, yönetsel rejim bakımından iki kutba ayrılmış görünen Doğu ve Batı bloklarının kendi yapıları içinde kurdukları bölgesel siyasal, ekonomik ve kültürel örgütler, bir takım dayanışma ve yardımlaşma andlaşmalarıyla tahkim edilmiş bulunmaktadır. Batı bloku için 1949 yılında Washington'da kurulan Nato (North Atlantic Treaty Organisation : Kuzey Atlantik Andlaşması Örgütü) ve doğu bloku için de Varşova parktı ile ayrıca, üçüncü Dünya tarafsızlar bloku adı altında kurulan uluslar toplulukları ve nihayet Türkiye, İran ve Pakistan'ın kurdukları Bölgesel Merkezi İşbirliği (Cento) örnek olarak gösterilebilir.

C — Ekonomik dayanışma blokları :

Avrupa devletlerinden bazılarının kurdukları ortak pazar, yahut Avrupa Ekonomik Topluluğu (CM : Türkçesi AET), Avrupa İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilâtı, Avrupa Serbest Mübadele Bölgesi (E. F. T.A.) gibi iktisadi kuruluşlardan başka, Avrupayı bütün halinde siyasi bir yapıya kavuşturmak amacıyla kurulmuş olan Parlamento - lar Birliği ve konseyi bilimsel araştırma ve kalkınma komisyonu, bütün uluslardan bilimsel dayanışma istemiş ve Batı'da kurulan mahalli örgütler gibi Türkiye'de de bilimsel ve teknik araştırmalar kurumu oluşturulmuştur.

Özellikle İkinci Dünya Savaşından sonra gelişen bu siyasal, sosyal ve kültürel dayanışma faaliyetleri, birçok zayıf tarafları ve problem-

lerine karşın bir üçüncü Dünya Savaşının kanlı boğuşmalarını önlemek için hümanizma yolunda atılmış ilk büyük üniversal girişimler olarak kabul edilebilir. Fakat bu dayanışma ve yardımlaşma örgütlerinin, ideal amaçlarına erişebilmek için çok uzun zamana ihtiyaçları olduğu bir gerçektir. Gelecek zamanlar içinde, bugün doktrin olarak yaşayan ve ayrılıklara neden olan iktisadi, sosyal ve kültürel yönetim prensiplerinin ve araçlarının alacağı şekli şimdiden kestirmek mümkün değildir. Belki, yeniden bütün dünyayı ateş ve kan deryasına batıracak yeni yaşam felsefeleri doğacak, beşeriyet yeni doktrinlere, akıl ve hayale sığmayan yönetimlere tanık olacaktır. Ne var ki, üniversal her felâket ve ıstırap, uluslar arası ilişkilerde barış severlik yolunda atılan hümanist dayanışma adımlarının ve (dünya hemşeriliği) ülküsünün biraz daha sıklaşmasının temel taşları olacak ve insanlık, binlerce yıllardan beri özlediği elit ve etken bir bilincin getireceği ortaklaşa organik ve dinamik dayanışma ile maddi ve manevi huzura ergeç kavuşacaktır.

5 — CANLILAR ARASI DAYANIŞMA :

Açlık, korku, güven, savunma, saldırma, özgürlük ve benzerleri gibi ortamın ve ona uyarılığın gerektirdiği yaşam savaşı, yalnız insanlarda değil, ilkel tek hücrelilerden başlayarak poliplerden Anthripid' lere (insan benzeri maymunlar) kadar gittikçe evremleşen morfolojik ve fizyolojik nitelikleri ölçüsünde dayanışmayı zorunlu kılmıştır. Bunun şekil ve koşullarını da doğa; ışığa ve kimyasal maddelere karşı poiztif ve negatif t a x i 'lerle affiniteler, dürtüler, sezgiler, bilinçsiz veya bilinçli güdüler ve içgüdüler, nihayet çıplak bilinç halinde yönetmektedir. Derginin sınırlı sayfalarını düşünerek, biyolojik önem ve anlam taşıyan üç örnekle yetineceğim.

a — İnsanların barsaklarında çok zengin mikroplar florası yaşamaktadır. Bunlar, bir yandan bizim aldığımız besin maddeleriyle, bir yandan da sindirim artıklarından bazılarını parçalıyarak geçirirler. Fakat bu arada hem gazların oluşumunu azçok önlerler ve hem de bize çok yararlı olan bir vitamini (özellikle B) üretirler. Bu karşılıklı yarar ve yardımlaşma üzerine kurulmuş bir yaşam beraberliğini (Symbios) ve güven birliğini (Mutualismus) sağlayan dayanışma şeklidir.

b — İlkel tek hücrelilerden terliksiler (Ciliata : kirpiksi) arasında bazıları yenileşmek için Peristom denilen ve ağız çizgisine benze-

yen kısımlarıyla dudak dudağa birleşerek çekirdek maddelerini birbirine aktarırlar. Sonra tekrar ayrılarak ikiye bölünmek suretiyle çoğalmalarını sürdürürler. Bu olay, her iki ilkel arasında yeni bir enerji alımını ve dış ortamın uygunluğu süresince tam bir ölümsüzlüğü ve kalımı sağlar. Bu, öpüşmeli (Conjucation) bir dayanışma şeklidir.

c — Bu tür ilkelerden bazıları da tam olarak birbiriyle birleşir ve kaynaşarak bir tek varlık haline gelirler. Sonra da ikiye bölünerek ölümsüz yaşamlarını sürdürürler. Bu da, çiftleşme ve kaynaşma ile oluşan (Copulation) bir dayanışma şeklidir.

Bu olayların hayat felsefesi bakımından taşıdığı önem ve anlamı şu formülle özetlemek mümkündür.

ÖLÜM, YAŞAMIN MUTLAK VE AYRILMAZ BİR KOŞULU DEĞİLDİR

Zooji kitapları, çok hücreliler arasındaki dayanışma şekillerine ve eylemlerine ait bilgilerle doludur. Bu bakımdan ben, yalnız biyoloji bakımından çok büyük önem ve anlam taşıyan yukardaki dayanışma örnekleriyle yetindim.

Ö Z E T V E S O N U Ç

İlk çağlardan bu yana dinsel inançlar ve felsefi görüşler Doğu ve Batı'da, düşünce, duygu, sevgi, kardeşlik, dayanışma, mutluluk ve benzerleri gibi birbirini bütünleyen ruhsal belirtiler ve aksionların nitelikleri hakkında çok şeyler söylenmiş ve yazılmıştır. Biz, konumuzu da ilgileyen bu düşüncelere saygılı olarak, biri ilk Çağın ünlü ve büyük bir filozofunun, diğerleri de Orta ve Yakın Çağlardan iki büyük sosyologla iki büyük biyologun düşüncelerini birkaç kelimelik notlar halinde sunarak kısa bir sentezle, üzerinde çok şeyler söylenmiş olan dayanışma kavramının niteliği hakkında bir sonuca erişmeye çalışacağız :

Aristoteles (Mö : 384-322) : Yaşam kavramı içinde bitkiler, hayvanlar ve insanlar için bazı edimleri (fiil, iş, fonction) ortak olmak üzere üç türlü ruh kabul etmektedir. Bunlardan insan ruhu, ide ve maddenin birey'de birleştikleri orandır ve ondaki ölümsüz eleman;

insanları diğer canlılardan ayıran, ölümlü bedene bağlı bulunmayan, ruhdan da ayrı ve hayatın ilkesi t ü m e l (küllî) a k ı l d ı r. (*) Farabi (Ms. 870-950) : Ruh, gövdenin varlığına yetkinlik (mükemmellik) verir. Fakat ruhun gelişimini (kemalini) sağlayan, ruh'dan ayrı olan akıldır. Bitkiler ve hayvanlar arasında insani nitelik, aklın önderliği altında güzeli, iyiyi ve yararlı olanı bulmaktır. En iyi (Mükemmel) devlet, bütün insanlığı kapsayan «D ü n y a d e v l e t i d i r.» Toplumsal erdem, dayanışmadır.

İbni Haldun (Ms. 1310-1406) : Her topluluk, o'nu kuran insanların ana niteliklerini taşır. İnsanı toplumdan ve toplumu da insandan ayrı düşünemeyiz. Toplum anlamının yolu insandan geçer. Toplum devletin özüdür, devlet ise canlı varlık gibidir. Büyüme, serpilme, çökme bir devletin geçirmek zorunda olduğu üç aşamadır. Bunlar, kaçınılmaz alın yazısıdır.

Charles Darwin (Ms. 1804-1882) : Hayvanlar topluluğu içinde Primatlar sınıfında yeri olan insan da sürekli bir yaşam mücadelesi içindedir. Yaşam hakkı, güçlü olanındır. Bu, doğal istifanın şaşmaz bir yasasıdır.

Haeckel (1834-?) : Birey oluş (ontogenie), soyoluşun (pyhlogenie) kısa kısa tekrarıdır. Haeckel'in «Yaşam oluşumunun temel yasası» adlandırdığı bu biyolojik prensibin (*) morfoloji bakımından taşıdığı değeri, yukarıda belirtilen beş büyük bilginin ortaya koydukları psiko-sosyal oluş ve gelişim düşüncelerinin ışığı altında bilinç faktörünün evrim ve dayanışma faktörünün de e y l e m etaplarına uygulanabiliriz. Nasıl ki, Haeckel yasasına göre, insanların ana karında bir hücreden başlayarak doğuncuya kadar geçirdiği evrim metamorfozları, morfolojik kalıtım evrelerinin kısa bir tekrarı ise, doğuktan sonra bir çocuğun emekleme ve derinden gelen ruhsal bir itişle ilk arkadaş edinme ve ilk sürüleşme etabından başlayarak delikanlılık çağının sonuna kadar geçirdikleri ruhsal evrim aşamaları, insanların diptarihden bu yana geçirdikleri psiko-sosyal oluş ve gelişim evreleri halinde kısa kısa tekrarıyla başka bir şey değildir. Bu arada ruhsal evrimleşme aşamalarına uygun olarak basamak basamak açılıp gelişen dayanışma eylemi de, toplumsal evrim

(*) Bu konu, Aristocu Farabi tarafından da işlenmiştir. Bitkisel fonction, bütün canlılardaki özümleme, yadımlama üreme; hayvansal görev yalnız hayvanlarda ve insanlarda olan his ve hareket; insanlarda olan da a k ı l d ı r.

ve istifanın odak noktasını ve insanları birliğe ve bir dünya devleti ölküsüne götüren büyük sosyal yönelişin temel ilkesini teşkil etmektedir.

Konuyu, yukarda geçen «akıl» sözcüğünü, ruhsal yaşamımızın tümünü bize algılandıran (idrak ettiren) daha geniş bilinç (şuur) kavramı içine alarak şu notlarla daha açık bir sonuca bağlamış olacağız :

İnsan yaşamına huzur, barış ve mutluluk getiren ve herbiri bir sosyal evrimi oluşturan büyük devrimler, bilinçle başlar ve ancak bunun evrim evrelerine uygun toplumsal bir dayanışma algısı içinde oluşur, gelişir ve amacına ulaşır. Böylece de Aristo'nun koyduğu ve Farabi'nin ruhsal niteliğini değerlendirdiği akıl öncülüğü ile kurulacak ve bütün insanlığı sinesinde toplayacak dünya devleti ile İbni Haldun'un canlılara benzettiği ve çöküşlerini de kaçınılmaz alın yazısı nitelendirdiği devletler de, kuruluş ve kalım güçleri ölçüsünde fiziksel ve ruhsal bir istifanın hak verdiği ölümsüzlük yoluna girerler.

Bu düşünceyi belgeliyen en canlı örnekler, birinci bölümde açıklaması yapılan çocuk psikolojisine ilişkin olaylardaki doğal yetenek ve eğilimlerden başlayarak basamak basamak oluşup gelişen bilinç dayanışma fazları bir yana, büyük Fransız devrimini; Atatürk'le başlayan bağımsızlık ve özgürlük savaşını ve devrimlerini oluşturan ve nihayet mazlum bütün dünya uluslarına kurtuluş yollarını gösteren organik ve dinamik Türk ulusal büyük dayanışma eylemleridir.

Canlılar dünyasının yaşamında madde alış-verişi bakımından yer yüzünde ve içimizde yaşayan yararlı mikropların, bütün bitkilerle hayvanların ve insanların «d o ğ a a n a n ı n» düzenlediği esrarlı bir uyumla sürekli olarak ortaklaşa organik bir dayanışma içinde olduklarını düşünerek masonluğun, huzur-barış-güven ve mutluluk amacıyla ve kısacası hümanizma ve insanların evrensel birliği yolunda atılan psiko-sosyal her türlü dayanışma hareketini, kendi ülsünün gerçekleştirilmesini sağlayacak a r a ç ve aksion olarak karşılıyacağını ve selâmlıyacağını bir kez daha teyit etmek isterim.

(*) Dergimizin birinci ve beşinci nushalarında, bu konuda geniş bilgi vardır.

LİTERATÜR OLARAK ESERLER

- Gerhard Lenski : Human societies
Şevket A. Kansu : İnsanlığın tarihi ve ilk medeniyetler
L. W. Wiese : Das soziale im leben und denken
Osman Pazarlı : Sosyoloji
Osman Tolga : Ziya Gökalp ve fikirleri (İstanbul Üniversitesi İktisadi ve
İçtimai Enstitü neşriyatı. No : 14
Cevad M. Altar : Dayanışma. Mimar Sinan Dergisi. No : 7
Orhan Hançerlioğlu : Erdem
Wilhelm Reich : Cinsel evrim
Lütfi Öztabağ : Psikoloji
Guy Jaquin : Çocuk psikolojisinin ana çizgileri
M. Pauli : Die Frau
J. Vignoli : Manuel d'embriologie Humaine
F. Doflein : Protozoenkunde «Lehrbuch»
W. O. Guttman : Zoologie für das Physikum
J. B. de Lamarck : Philosophie Zoologique
R. Hesse : Abstammunglehre und Darwinismus
Bongert : Mikrobiologische diagnostik...
Alpha Ver. : Universal-Lexion
Harms Geschits und Kultur Atlas ve B. Meydan Larus
Emil Faguet : Initiation philosophique
Bertrand Russel : Hystory of Western Philosophy
Pierre Rousseau : Histoire de la science

İnsandan insana ()*

İnsanın, insanı akıl yoluyla etkileyişi kadar güçlü bir alışveriş düşünülemez. Onun için kişiye ve topluma, yerine göre, «physique - psychique» açıdan biçim veren böylesine bir alışverişten daha sağlam bir etkenle karşılaşmak olanaksızdır. Ne varki, bu değişmez gerçek olumlu ya da olumsuz yönleriyle de olsa, yaratıklar arasında sadece insanoğluna yöneliktir, yani insanın, akıl ve ruhun olumlu, ya da olumsuz yoldaki etkilenişi, açısından, iki karşıt güçten biriyle etkilenmesi, do-

Cevad Memduh ALTAR

ğal bir zorunluktur. Bu böyle olunca, insanda doğuştan özgür olan aklın, ancak yararlıya yönelme yeteneğine sahip olabilmesiyledir ki, akılsal gelişimin olumlu yolda biçimlenmesi imkânı sağlanmış olur. Buna karşıt tutum ise, kişide, ya da toplumda, aşırı oranda tehlikeli bir uyumsuzluğa kolaylıkla yol açabilir. Tarihin akışı içinde olduğu gibi, bugün bile sık sık

(*) Ankara'da Eşitlik M. L.'sında 13.4.1976 tarihinde verilen konferansın metnidir.

karşılaştığımız binlerce olay, bu karşıt eylemin değişmezliğini kanıtlıyacak niteliktedir.

İnsanların birarada yaşaması, doğal bir gerçek olduğuna göre, böylesine bir gerçeğin olumlu yolda bilincine varabilmekte, morâl bir mutluluk olmanın niteliğini taşır. O halde insanın, kendine ve topluma yararlı olma yolunda yücelme istek ve çabasını besleyen iki doğal kaynaktan güç alması gerekir ki, bunlardan biri : Akıl-Gücü, öteki de : Ruh-Gücüdür. İnsana, ön planda tabiat eliyle, düşünme ve duygulanma yeteneklerini kazandıran bu iki doğal kaynağın, yani akıl ya da ruhun, ya da herikisinin eşit katkısından doğan ortak-bileşimin yardımı ile ki, tabiat dışı yeteneklerimizi, yani sırf kendi istek ve inisiyatifimizle elde edebileceğimiz yetenekleri kendimiz oluştururuz.

İnsanın, sayılamıyacak kadar çoğalan, dallanıp budaklanan tabiat dışı yetenekleri arasında, örneğin aşağıda belirtilenler, kişiye ve topluma sağladıkları yararlar açısından, verimli aksiyonların promotörü olmanın niteliğini taşırlar ki, bunlar da insanoğlunun özellikle şu tür yetenekleridir : araştırma, bulma, bilme, tanıma, öğrenme, öğretme, duygulanma, sevmeye,

sayma, sorumluluk, doğruluk, özgürlük, bağımsızlık, disiplin v.b.

Düşünüşte yücelme çabasını binlerce yıl önce ele alan büyüklerden Platon (428/7 - 348/7 m.ö.), insanoğlunun kendinin bulup geliştirdiği : «tabiat dışı-morâl yeteneklerin» sayılmakla bitirilmezliğini gözönüne alarak, olumlu yolda gelişen morâl yeteneklerin tümünü, dört temel ilkede özetlemiş ve şu 4 ilkeyi insanoğlunun «Kardinâl Erdemlikleri» olarak nitelemiştir :

- 1 — Bilgelik,
- 2 — Yiğitlik,
- 3 — Sağgörü,
- 4 — Doğruluk.

19. yüzyılın karamsar filozofu Arthur Schopenhauer (1788 - 1860) ise, insan ve tabiat üstündeki görüş ve kanısını, özellikle kınayıcı açıdan yorumlamış, ama Platon'un saptadığı 4 Kardinâl-Erdemliği, akıl ve ruh için tek sığınak olarak benimsemiş, fakat bu 4 ilkeyi şu 2 erdemlikte özetlemekten kendini alamamıştır :

- 1 — Doğruluk,
- 2 — İnsanseverlik.

Madde ile akıllı, ya da ruhu, insanda ayrı ayrı bağımsız güçler olarak değil de, birbirini tamamlayan tek bir bileşim olarak benimseyen «monist» (teklikci) düşünürler, tüm yaratıklar arasın-

da insanı «identité (tam eşitlik) felsefesine göre yorumlamışlardır; ve bu yorum kısaca şöyledir: «...Madde, ruh ya da akıl, bedensel ya da akılsal belirtiler, düşünce ya da nesne, düşünüş ya da varoluş gibi kavram ve görüntüler, birbirlerinden ayrı şeyler olmalarına rağmen, bir bütün halinde oluşan dünyanın iki ayrı belirtisi olmanın niteliğini taşırlar...» (Benedikt Spinoza (1632-1677), Friedrich Wilhelm Schelling (1775-1854), Georg Wilhelm Friedrich Hegel (1770-1831).

Dünyayı, tek bir bütün olarak tanıyan monist filozoflar, yukarıda açıklanan görüşlerini deney yoluyla da kanıtlamak için, aklın ve ruhun, madde ile sürekli ve salt bir bütün halinde oluştuğunu ileri sürerek, insanda beyin mekanizmasının oluşum ve gelişimini örnek olarak göstermişlerdir; ve akılsal ya da ruhsal belirtilerin, maddesel unsurun görevi olarak meydana geldiği tezine bağlanmışlardır ki, bu da bilim dünyasını, inkârı olanaksız bir gerçekle karşılaştırmaktadır, şöyle ki, insanoğlunun akılsal ve ruhsal gelişimi, ancak nesnel bir varlık olan beyin kabuğunun zamanla büyüyüp gelişmiş olmasıyla, yani maddenin, insanda düşünsel gelişimi oluşturma yolunda değişikliğe (modification) uğrama

sıyla mümkün olablmıştır. Onun için bu eylem, maddenin görevsel yönü olarak nitelenmiştir. Deney yoluyla elde edilen böylesine bir sonuç açıkça ortaya koymaktadır ki, tabiat ile, akıl ve ruh, birbirinden ayrı şeyler olmayıp, birbirini ancak tamamlayan bir bütün olmanın niteliğini taşımaktadır; ve bu nedenle de bunların hepsini «Tabiat» ya da «Tüm-Tabiat» olarak nitelenmenin yerinde olacağı kanısı ağır basmaktadır. Monist filozofların tek varlık olarak nitelindikleri bu madde - enerji bileşimi, aynı zamanda yöntemsel çeşitliliği kapsıyan tüm-tabiat-bir bütündür de; yani sonsuzla ilgili her konuda, bilimsel gerçekten beslenen aynı yöntem geçerlidir. Bu gerçek, arıyıp, tanıyıp, ilgilenmesini, öğrenmesini, öğretmesini, sevmesini ve daha nice nice özellikleri elde etmesini başaran insanoğlunun, evrene ortak olması ve dokusal yapısı açısından madde-enerji bileşiminden oluşan kendine özgü bir sistem olduğunu da açıkça ortaya koymuştur. Bu böyle olduğu içindir ki, tüm-tabiat, insanı ancak böylesine bir bileşimde (madde-enerji bileşimi), kendini bilmenin, kendini tanımanın bilicine ulaştırmıştır; yani insan, evrenin (kosmos) madde-enerji bileşimli bir yaratığı olarak kültür dünyasına malolmuştur;

ve insanlığın ortak eseri olan böylesine bir pota içinde, sonu olmıyan bir gelişme ve yücelme yeteneğini elde etmiştir. O halde «Kültür» nedir? ve nasıl elde edilmiştir? Şurasını kesinlikle unutmamak gerekir ki, insanın sırf kendi istek ve ilgisiyle oluşturduğuna yukarda da değinilen, tabiat dışı yeteneklerine sürekli gelişimi sağlayacak tek kaynak, eğitim-öğretim ve dolayısıyla kültürdür; ve insandan insana yansıyan sürekli düşünsel akışıma devamlı gelişimi sağlayacak tek etken de sadece kültürdür.

İnsanlar arasındaki kültürel alışverişe ışık tutan büyük düşünürler, insanın ve toplumun, kanıda ve yargıda ileri aşamalara ulaşma çabasına yardımcı olan temel faktörün, kültür olması gerekeceği konusunda birleşmişlerdir; aklın ve ruhun sürekli gelişimi için, kültürün yüceltici gücünden yararlanılması prensibinde görüş birliğine varmışlardır.

Bugün değişik yorumlarla tanımlanan kültürün, herşeyden önce insan oğlunun, düşünce ve eylemde üstün düzeye ulaşmasını sağlayan özgür bir eğitim-öğretim mekanizmasının işler halde olmasıyla elde edileceği şüphe götürmez bir gerçektir. Yani kültür, insanın ye-

tişme, gelişme ve erişme çabasında, verimli sonuçlar elde etmesine akıl yoluyla olanak sağlayan bir «Düşünüş-Sistemi» olarak nitelenmektedir; ve bu sistemin, insandan insana yansıyan kültür akışımlarındaki önemi büyüktür. Onun için, insan oğlunun düşünüşte elde ettiği üstünlüğü, ancak kültürün yardımıyla sürekli bir gelişim stadiında tutabilmesi mümkündür. Ünlü psikolog Wilhelm Wundt'a (1832-1920) göre, kültürün yüceltici gücünü, şöyle bir yorumla açıklayabilmek mümkündür :

«... Kültürde erişmişlik, insan oğlunun, heşeyini olduğu gibi, kanı ve yargı güçlerini de gereğince işleyip geliştirme yolunda, önce kendini bilmesi, kendine egemen olması, tabiatı tanımaması ve daha ileri aşamada, tabiatı, insanlığa yararlı olma yolunda etkilemesiyle mümkündür...» Görülüyor ki, insanın insana, dolayısıyla topluma yararlı olabilmesi için, yargıda, eylemde ve uygulamada sağlam bir düzeye ulaşma yolunda çaba harcaması ve sadece bilimden (kültürden) güç alan bir ideâle sahip olması gerekmektedir. Böyle bir ideâli gerçekleştirmede başarı ise, ancak ve ancak uygarlığın gelişiminde, binlerce yıllık emeğin verimi olan kültürel «birikimi»(daha da yoğun - laştırmak, gelişim zincirine yeni

ve taze halkalar katmakla mümkündür. Bakınız, monizm felsefesinin ünlü düşünürü Friedrich Jodl (1849-1914) insanın insanı yüceltme çabasında temel etken olan kültür için ne diyor; kısaca gözden geçirelim: «... Biz insanları, bu güçlü eyleme (kültüre) saygı besleme yolunda eğitmeliyiz; işte böylesine bir davranıştır ki, insan kuşaklarını... duygulu bir toplum düzeyine, ilkel bir düşünüş gücünden, sınırsız bir düşünüş yeteneğine... ulaştırmıştır. Binlerce yıllık birikim zenginliğidir ki, yalnız kültürle elde edilmiştir ve gene kültürle dünyamıza maledilcektir. Biz ki, o kültürün içinde yaşayıp kaynaşyoruz, onun dışında kalınca da, ... bir hiç oluyoruz..., ... Unutmuyalım ki, sadece sübjektif akılda varlığı sürdürülebilene, bu tarihin eseri önünde, objektif düşünüşle oluşup, kuşaktan kuşağa aktarılan bilgiler bile, en büyük bir küçükten başka birşey değildir: çünkü bu küçük büyüğün, insanlığın ötedenberi elde edebildiklerine bir yenisini katabilmesi..., ... görünmeyen binlerce el onu yükseltmeseydi, geçmişin binlerce başı, onu daha da verimli kılmazdı nasıl mümkün olurdu?... Çünkü tek tek başarılan binlerce, ama binlerce iş iledir ki, büyük bütün sağlanabilmiştir. Kişinin kendi

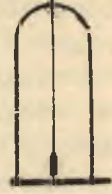
ne düşenin en doğrusunu yapması ve düzenli bir toplumun muhtaç olduğu şeyleri elde edebilme yolunda yeterince çaba harcaması, değerli, hatta vazgeçilmez davranıştır. İşte yeni bir din gibi nitelenebilecek olan böylesine bir davranışın, yani bu yoldan elde edilen bilginin ve kültürün, daha doğrusu : İnsanlık-Dininin kapsadığı sırlar bunlardır... .»

F. Jodl'un yukarıda geçen yorumu da gösteriyor ki, insanın insana kültür, yani akıl yoluyla verdiklerini, toplumsal yaşamı verimli yolda etkilemesi, özgürlük, sorumluluk ve disiplinle mümkündür; ve bütün bu yapıcı faktörlerin, sağlam bir uyum prosedürü içinde gerçek değerini elde etmesi, gelişim yasasının gereği olma niteliğindedir. Gelişim yasasının egemen olmasında, özgürlük kadar disiplinin de yardımı büyüktür. Bu nedenle, ünlü filozof Henmann Keyserling'in (* 1880) : «... Özgür olan ruhlar, disiplinli ruhlardır!...» sözünün daima gözönünde olmasının büyük yararı vardır. Uyum (harmonie) diye nitelenen evrensel bütün, insan-oglunun tabiatla bütünleşmesidir; ve böylesine bir oluşum ise tabiat ve kültür gibi iki karşıt gücün, tek bileşime dönüşmesiyle meydana gelmiştir; insan zekâ-

sı böylelikle tabiatı tanıma, hat-
ta etkileme yeteneğini elde et-
miştir. Unutmuyalım ki, insanlı-
ğın bu tür bir yeteneği elde et-
mesinde, tabiat olaylarını, Tan-
risal amaca bağlama eğilimiyle
yapılan araştırmaların (theolo-

gie) büyük rolü olmuştur; ama
bu yoldan da olsa, insan insana
binyıllar boyunca çok şey ver-
miştir; ve vermiye devam ede-
cektir; çağdaş kültüre giden
yol, herşeye rağmen gene bu
yoldur.

Semboller

Ahmet ÖRS

Sembollerin tüm manevî hayatımızda ne ölçüde rol oynadığını çoğu kez pek bilmeyiz, bunun farkına pek varmayız. Onun için de, locaya yeni kabul edilen bir çırak semboller dünyasını kendisine yabancı, hatta garip bile bulabilir başlangıçta. Oysa güüdelik yaşamımızdaki sayısız sembolik davranışlar gözden kaçmaktadır. Ne biçim olarak yepyeni, ne de anlam bakımından yeni bulunmuş bir şey olan bu masonik semboller masonluğa yeni katılmış kişiye tuhaf gelebilir. Hele bir de kuru mantık çağında yaşadığımızı ve bu çağın kupkuru mantıklı, her türlü gizlemelerden uzak düşüncelerden hoşlandığını, sembolik gereksinmelerin zaman ve düşünüş biçimleriyle değişikliğe uğrayacağını gözönünde tutarsak, masonluk topluluğu içinde de sembollere verilen değerın bir yandan onu bütünüyle reddetme eğiliminden onu olduğundan daha önemli görmeye kadar varışını gayet iyi anlayabiliriz.

Sembollerini, manevî olan şeyleri algılanabilir biçime getirmek ve yaşamı anlamlı bir biçimde göstermek için bir araç diye açıklamak mümkündür. Bu çok geniş yorumlanmış kavram içinde sembollerin iki özelliği yatmaktadır. Sembol, soyut düşüncelere herkesin anlayabileceği bir biçim verebilir. Öte yandan somut nesnelere manevî alana çıkarabilir. Sanat, örneğin inancı, sevgiyi ve umudu haç, kalb ve gemi çapası sembolleriyle gösterebilir. Öte yandan tüm devlet düzenini özel biçimde renklendirilmiş ve üzerine özel desenler çizilmiş bir parça bez ile sembolize etmekteyiz. Bayrak, sancak dediğimiz bu bez direğe çekilirken, ya da geçit resimlerinde önümüzden geçirilirken durmamız, hatta uğruna ölmemiz bize küçüklüğümüzden beri söylenmiş, bunun sembolik anlamı bize anlatılmaya çalışılmıştır. Yemin ettiğimiz zaman bir elimizi kaldırırız. Oysa bu davranış sırasında, eğer yeminimizi bozarsak Tanrı'nın öcalıcı gücünü çağıracağımızı sembolik olarak canlandırdığımızın farkında bile değilizdir. Bizden çok önce yaşamış kuşakların yaşam tecrübelerini ve bilgece görüşlerini sembolik sözler, atasözleri yoluyla gündelik yaşamımızda sürdürmekteyiz.

«Sembollerin Tarihi» adlı eserin yazarı Max Schlegel sembolik gereksinmelerin sonsuza dek varolacağını şu sözcüklerle belirtmektedir: «Tarih bize sembollere olan isteğin daha fazla ya da daha az olduğu zamanların varlığını göstermektedir. Günümüz kültürlerinde semboller gücünden epey şey yitirmişlerdir. Ancak bunların bir takım kökleri hâlâ ayakta. Gündelik yaşam bile yeni yeni semboller yaratmaktadır. Kralların tacını ayaklar altında çiğneyen halk yeni bayraklar dalgalandırmaktadır. Bütün sembollerin günün birinde yerini aydınlanmış bir mantığa bıraktıklarını düşünsek bile, işte özellikle o zaman, insan doğaüstü düzeye kaçmakta, gerçeklerin ve bilimin kendisine veremeyeceği mutlulukları arayıp, bulup, tatmaktadır. İşte bunlar da sembollerle olmaktadır.»

Sembollerin en belirgin özelliği, kolayca görülebilmeleridir. Soyut olan bir düşünce somut alana aktarıldığında daha aydınlatıcı olmaktadır. Ancak semboller, anlamlarını bu konuda aydınlatılmış bir grup kişinin anlayabileceği biçimde, kapalı, şifrelendirilmiş de olabilir. Bu durumda semboller üzerinde bilgi verilmemiş kişiler, onların anlamını hiç bir zaman çıkaramazlar.

Semboller etki ve ilgiyi artırır, topluluk duygusunu yüceltirler. Semboller, çağlar ile insanlar arasında köprüler kurarlar. Friedrich

Albert Lange'nin dediği gibi, semboller, «insanın vazgeçemeyeceği gerçeğin tamamlayıcısıdır.»

Günümüzde masonların çalıştıkları semboller bilinçli olarak yaratılmıştır. Sayıları, masonluk sistemine göre değişir, fakat genellikle çok fazladır. Masonluk tarihi içinde bazı semboller zamanla kaybolmuştur ve tarihsel araştırmalarla yeniden ortaya çıkarılmaktadır. Yeni semboller ise zaman zaman ritüellere eklenmektedir. Ancak masonlukta hiç değişmeyen semboller Süleyman Tapınağı üzerine olanlarıdır.

Spekülatif masonluğun başlarındaki sembolizma karmaşası geçtikten sonra geriye herkesin anlayabileceği, kolay kavranabilir semboller kalmıştır. Bir yapıda malzeme, avadanlıklar ve yapıyı gerçekleştiren güçler bulunduğu düşünülürse, masonluğun sembolleri de son derece açık ve seçik bir görünüşe bürünmektedir. Masonik bir sembol üzerinde düşündüğümüzde aklımıza birçok şey gelir, ama bu düşüncelerimiz hep bir yönde olmaktadır. Bir loca çalışmasında sembollere bol bol değinilir, karşımıza sözlü ya da yazılı olarak çıkan bu sembolik açıklamalar genellikle hep aynı temanın birbirinden pek farklı olmayan çeşitlemeleridir. İsterse ritüelin türlü yerlerinde şu ya da bu sözcüklerle renklendirilsin, sembollerin kendileri değişmez.

Masonik çalışma, masonun kendi kendisi üzerinde yorucu ve sabırla yürütmesi gereken bir çabadır. Mason ham taşı, yani kendisini yontarak küp taş haline, yani gerçek bir mason haline getirmek zorundadır. Ham taşı yontma sembolü aynı zamanda Süleyman Tapınağının, dünyanın ilk taş yapısının inşasını hatırlatır. Bir grup çalışmasının ürünüdür aynı zamanda Süleyman Tapınağı. Böylece «ham taş» demek bile tek tek masonlara kendilerine, yakınlarına ve topluluğa olan görevlerini bir anda hatırlatabilmeye yeterlidir. Salt sembol olarak kalmayan, sembolik bir eylem olarak da görülen «kardeşlik zinciri» sadece birbirinin eşi özelliklere sahip halkaların birbiriyle olan ilişkisini gözler önüne sermekle kalmaz, bu zincirin içinde aynı görüş ve düşünüş biçiminin hiç bir kopukluk olmadan halkadan halkaya geçtiğini de bize hatırlatır. Bunun için de sadece halkayı meydana getiren topluluk üyelerinin varlıklarını değil, aynı zamanda bu zincirin halkaları olan masonların arasında hiç bozulmaması gereken bir uyumun da bulunmasını öngörür.

Genellikle mason olmayanların da masonluğun simgesi olarak bildikleri gönye ve pergel çok eski kaynaklara kadar gitmektedir. Bu

birbiri üzerine yerleştirilen avadanlıklar sadece duvarcıların işaretleri değil, aynı zamanda en eski misterlerde bile bulunan ve çok yaygın sembollerdi. Örneğin Dürer'in Melankoli adlı tablosunda bu sembolleri görmekteyiz. Bugüne kadar açıklaması yapılamayan bu tabloda ki gönye ve pergel sembolünün çok eski zamanlardan gelen bir geleneğin devamı olduğu kuşkusuzdur.

Sembolik davranışlar bir yandan tanışma işareti olarak önemlidir. Öte yandan ise bunlar inisiyasyonu, yani erişirmeyi gerçekleştirirler. İster en ilkel toplumlarda bir gencin yetişkinler arasına alınma, erişirme töreni olsun, isterse masonluk gibi yüce düşüncülerin ışığı altında kurulmuş bir topluluğa alınma sırasında olsun, bu davranışların anlamı genellikle aynıdır. Yeni topluluğa alınma, daha yüksek bir düzeye çıkarılma olarak görüldüğüne göre, bu bir arındırma, ya da yeniden hayata döndürme, uyandırma seremonisi olarak kabul edilmektedir. Eriştirme seremonileri arasındaki benzerlikler insanı çeşitli kültürler arasında yakın bağlar bulunduğu görüşüne yöneltebilir. Hatta bu nedenle bir çırağın bütün masonik yaşamı boyunca yanlış düşünceler içinde kalabildiği görülmektedir. Biçimsel benzerlikler organik bir ilişkinin varlığını yansıtmayabilir. Bu bakımdan salt biçimsel benzerliklere bakarak masonluk ile benzer sembollere sahip başka topluluklar arasında akrabalık bağları aramak hatalı bir davranış olur.

Semboller masonluğun özellikle iç yapısı için çok önemlidir. Dünyanın neresinde olursa olsun, hangi masonik rite mensup olursa olsun, her mason insanlık mabedinin yapımı konusunda aynı şeyi düşünmekte, bundan aynı şeyi anlamaktadır.

Semboller masonluk gibi, aynı amaca yönelik çok sayıda kişiden oluşan topluluklar için vazgeçilmez bir şey olan, aynı biçimde düşünmeyi de aşılır. Salt mantıksal açıdan baktığımızda semboller gayeye ulaşmak için çok gerekli bir araçtır. En ilkel meyhaneye arkadaşlığında bile zamanla bu grupe bir arada tutan bazı ortak alışkanlıklar belirir. Günümüzde milyonlarca insanı aynı çatı altında, aynı ülkü uğruna toplayan masonluk sembolsüz olamaz. Eğer masonlukta semboller ortadan kalkarsa, iki yüz yılı aşkın süredir ayakta duran bu yüce kuruluşun çökmesi işten bile değildir.

Ritüellerle kaynaşmış olan sembollerin tek tek kişilere neler söyleyebildiği ancak bir ölçüde açıklanabilir. Bu etkinin derinliğine

bir etki olduğu, masonik törenlerin genellikle dinsel kutsama törenleri ile karıştırılmasından belli olmaktadır. Mabedin yapımında söylenen sözlerin, müziğin ve toplantının ciddi havasının bazı kişilere dinsel törenleri anımsatması doğaldır. Eski yükümlerde bütün iyi ve ahlâklı kişilerin üzerinde görüş birliğine vardıkları bir dinden söz edilse bile, bu masonluğun dinsel bir kuruluş olduğu anlamına gelmez. Çünkü insanlık mabedi sembolü, daha iyi bir öbür dünyanın simgesi değildir. Bu, üzerinde insanların yaşadıkları dünyada masonları çalışmaya çağırır.

Günümüz masonları için semboller, binlerce yıldır söylene söylene belki de bıkkınlık getirmiş olan ahlâk yasalarına dayanır ve ahlâklı biçimde davranmayı telkin eder. Ancak dış dünyada geçirdiğimiz her gün, bizim bu ahlâklı bir dünya özlemimizin gerçekleşmesi için ne kadar yol katetmenin gerekli olduğunu göstermektedir. Mason için gaye sadece ahlâk yasalarını bilmek ve öğrenmek değil, bunu yüce mesleğimizin amacına ulaşması için her fırsatta uygulamaktır.

Psikodinamik yönden Üçışık (*)

Enis ECER

Mabedimizi süsleyen «üç ışık» sembolünün psikodinamik yönden açıklamasına girmeden evvel, daha iyi tanıyabilmek için tarihin derinliklerine dalarak Hermetismin kurucusu Ermis, Terzi Hermes veya Kıyas-ı Enbiya'da adı geçen İdris Peygamberin fikirlerinden bahset-

mek istiyorum. Ermis insan ruhunun evrimini güneş ve gezegenleriyle sembolize eder. İnsanların geleceğine feza kapılarının açıldığı çağımızdan beş bin sene kadar evvel yazılmış olan bu fikirler hayli ilgi çekicidir.

Ruhların evrimi şöyle olmaktadır :

Evrende en üst durumda, parlak bir ışık içinde Zuhal yıl-

(*) Evvelce Devrim Muh. Lo.sında verilen konferansın gözden geçirilmiş şeklidir.

dızı (Satürn) bulunur. Burası ölümsüzlük yeri olup ilk defa buradan kopan ruhlar dünyaya doğru düşerler ve böylece ruhların sınavı başlamış olur. Dünya adeta karanlıklar ve kötülükler alemidir. Bir ışık (nur) olan ruh karanlık olan madde ile dünyaya indiği zaman birleşir ve ölümlü (fani) olan insan ortaya çıkar. Eğer ruh maddeye boyun eğer, maddenin esiri olursa sonsuz olarak yok olacaktır. Böylece ruh sönecek ışık veya nur tekrar ama yalnız başına Zuhal yıldızına geri dönecektir. Işıksız kalan ruh karanlığın, yani maddenin içinde eriyip tükenecektir.

Sınavı kazanan ruhlar ise yedi kat göke yükselip tekrar Zuhal yıldızında ölümsüzlüğe kavuşacaklardır. Bu yükseliş kademeli olur.

İlk basamak Ay'dır. Burası düşünce dehası olup ruhlar cesetlerinden kurtarılarak büyük ışığa doğru çekilirler.

İkinci kat Utarit yıldızdır (Merkür). Burası soyluluğun dehası olup yürececek ruhlara yön verilir.

Üçüncü basamak aşkın dehası olan Zühre (Venus) yıldızdır. Ruhlar burada, aşk aynasının ışığı altında buluşup sevgiyi öğrenirler. Dördüncü kademe gü-

zelliğin dehası olan Güneş'tir. Ruhlar burada başarı kazana - rak ölümsüzlüğe yücelmek için tüm güzellikten geçerler.

Beşinci kat adaletin dehası olan Merih (Mars) yıldızdır. Adil halle gelmeye hak kazanan ruhlar buradan geçerler.

Altıncı mertebe bilimin dehası olan Müşteri (Jüpiter) yıldızdır. Burada ruhlar evrimin tüm bilgisine kavuşurlar.

Yedinci ve son kat Zuhal (Satürn) yıldızdır. Burada ruhlar evrensel aklın bütün esrarını kavrayarak evrimlerini tamamlamış ve ölümsüz hale gelmişlerdir.

Ruhları ölümsüzlüğe götüren, iradelerini kullanarak, acı çekerek, türlü meşakatlere göğüs gererek dünya imtihanını kazandıran bir aydınlıktır. Bu aydınlık ise bilincir. Bu bilince kavuşabilmek için içtenlikle yücelmeyi istemek yeterlidir. Yücelen ruh aydınlık bilincine dayanarak tüm GÜZELLİK, tüm güç (KUVVET) ve tüm AKIL olacaktır. Bu üç unsurun toplamı ÖLÜMSÜZLÜK olacaktır. Şu halde mabedimizde yakılan ÜÇ IŞIK'ın odak noktası uzayda Zuhal yıldızında birleşmekte ve ölümsüzlüğü sembolize etmektedir.

Hermes'in bu öğretisi eski Mi-

sır'da Tep ve Menphis tapınak - larının kutsal sırrıdır. Mabette uzun süre meşakkat ve tehli - kelerle dolu imtihanlarını başa - rıyla kazanan inisieler ilk defa gece yarısı dışarı çıkarılır ve baş rahip gökyüzünde parıldayan yıldızları göstererek bu kut - sal sırrı ifşa ederdi.

Makrokosmoza ait bu sırrı biz - de öğrendikten sonra mikro - kosmoza dönerek yani insan ruhunun derinliklerine dalarak ÜÇ IŞIK'ın psikodinamik açıklamasına geçelim :

Yaşama ereğini ruhun yüceltil - mesi olarak benimsersek, bire - yin kendisini olgunlaştırması için herşeyden evvel akıl, kuv - vet ve sevgiye eşit derecede ih - tiyacı olduğunu görürüz. «Düşü - nüyorum şu halde varım» di - yebilmek için bilinçli olmak ge - rekir. Oysa ki davranışlarımız - da bilinç kadar, hatta ondan da - ha fazla bilinçaltı rol oynar. Su - da yüzen bir buz parçasının su üstünde kalan kısmını bilin - ce benzetirsek, su altında kalan büyük kısmını bilinç altına ben - zetebiliriz. Hatta bu benzetiş yetersiz kalır. Çünkü, bilinç altı bilinmez derinliklerinde kaybolup gitmektedir.

Bilinç altının davranışlarımızda - ki etkisini psikodinamik yönden şöyle sembolize edebiliriz :

Elimize bir pergel alıp, aynı

merkez noktasının etrafında, iç içe üç çember çizsek ve en iç - te kalan çembere «İD» adını versek, burası ilkel ve derin benlik olurdu. Bu bölgede bire - yin kendini koruması ve nes - lini devam ettirmesi için gerek - li birçok içgüdüler, narsistik, destrüktif ve erotik impulslar bulunmaktadır. Hatta burası kol lektif ve atavik hatıraları da ih - tiva eder. Gayesi evrensel zevk prensibini tatmin etmektir. Bu halkanın dışında kalan hal - kaya «ben» manasına «EGO» adı verilmektedir. Id'in fren ve ölçü tanımayan. adeta hayvan - sal isteklerine karşılık, ego an - layan, davranışlarının kendi - sine zarar verip vermediği - ni kontrol edebilen benlik bilin - cidir. İnsan varlığının rasyonel yani mantıki kısmını teşkil e - der. Ödevi; kendisini istilaya yeltenen ve huzurunu bozan bi - linç altının eğilimlerini geri it - mek yani bastırmaktır.

En dış halka ise «üstbenlik» yani «Surego» veya «Süperego» adını alır. Ana-baba, mürebbi, öğretmen, amir ve komutanla - rın etkisi, nizam ve kanunların baskısı ile, ayrıca kültür aracı ile gelişmiş olan, terbiye ve di - siplinin rol oynadığı benliktir. Üst benlik şahsiyetin moral ol - gunlaşmasını temin eder. Üst - benliği gelişmiş insan erdemli insandır. Dünya yaşantısında

evriminin zirvesine yaklaşmış insandır.

Burada «Kuvvet»i İd bölgesine, «zekâ»yı Ego kısmına, saf sevgi ve bu sevgiye bağlı olan «güzellik»i Süperego'ya yerleştirebiliriz.

Doğup büyüyen bir çocukta İd, Ego ve Süperego zaman sırasıyla gelişirler. İd halkasında hakim olan yalnız «Kuvvet»tir, ama kaba kuvvet. Henüz akıl, sevgi ve güzellik hisleri gelişmemiştir. Yalnız İd'i ile yaşayan, dolayısı ile benlik ve üstbenliği henüz gelişmemiş bir kimseyi ele alalım. Böyle bir kimse eğer uzun zamandır aç kalmışsa, sokakta elinde ekmele geçen bir kimseyi görünce bu ekmeği derhal kapıp orada yiyecek, gerekirse geri vermemek için döğüşecek, icabında karşısındakini öldürebilecektir. Bu kimse ya geri zekâlı veya ilkel bir insan olabilir. Hayvan olarak kurta benzer bir davranış mevcuttur. Aynı şekilde bir olayla ego'su gelişmiş bir insan karşılaşsa idi: Kuvvet zekâ ile birleşecek, böylece kurhazlık doğacak ve karşısında bulunandan ekmele dilenecek, kandırmaya, dolandırmaya çalışacak veya çalıp kaçacaktır. Bu halkanın timsali ancak tilki olabilir. Yine aynı olayla üstbenliği gelişmiş bir insan karşılaşsa hiçbir kö-

tü fikre kapılmayacak, şeref ve namus duygusu içerisinde çalışarak ekmeği kazanma yoluna gidecekti.

Görülüyor ki zekâ, kuvvet ve sevgi ayrı ayrı, tek başına yeterli olamıyor. Yalnız başına kuvvet yıkıcı, kırıcı, etrafına zarar verici oluyor. Yalın zekâ (akıl değil) kuvvet ve sevgiden yoksun oldukça yararlı olamıyor. Yalnız sevgi ise akıl ve kuvvetten fakir kalınca zavallılaşıyor. Egoist bir insanda zekâ ve kuvvet bir araya gelip, sevgiden yoksul kalınca bu kimse topluma ve dolayısıyla kendisine yararlı olamıyor, aksine zararlı oluyor. Bu durumun psikopatolojik karşılığı psikopatidir. Böyle psikopat bir kimse idareci olarak toplumda yükselir, hele lider olarak bir milletin başına geçerse kendi milleti hatta bütün dünya insanlığı için zararlı olabilir. Tarihte bunun birçok misallerini görebiliriz.

Zekâ ile sevginin bir araya gelmesi ne kadar iyi ise de kuvvetten yoksun kalması eyleme dönüşmesine mani olacaktır.

Eğer üstbenlik (Süperego) fazla gelişirse altbenliği (İd ve Ego) fazla baskı altında tutarsa yaşama, çoğalma, zevk alma içgüdülerinin fazla frenlenmesi ile Ego hududunda bir çatışma husule gelerek Nevroz adını

verdiğimiz ruhsal bozukluklar ortaya çıkar.

Freud seks içgüdüsünün (Ero- tik impuls) baskıya alınmasın- dan ortaya çıkan Nevroz'lardan, kitaplarında uzun uzadıya bah- seder. Kendisinin Id halkasına yerleştirdiği ve Thanatos- Des- trudo adını verdiği yıkıcı, tah- rip edici dürtüler Üstbenlik ta- rafından fazla baskıya alındığı zaman, adeta ateş çemberini yaramayan bir akrebin kendi kendini sokmasına benzer, yani Ego çemberini yaramaz ve in- tiharlara sebep olabilir. O sev- gi ki «lyillik» adı verilen elleri, «vicdan» denilen kalbi var, vib- rasyonları maddeden yansıdığı

zaman «Güzelik» doğuyor. Sev- ginin tezâhürü olan güzellik, Akl-ı hikmet ve kuvvet biraraya geldikleri zaman erdemli insan ortaya çıkıyor ve ölümsüzleş-iyor.

Şu halde; toplum içerisinde ya- şayan, üst benliği gelişmiş, «normal»adı verilen insan akıl, kuvvet ve sevgi arasında tam bir konneksiyon yapabilen, den- ge kurabilen ve böylece AKIL, KUVVET ve GÜZELLİK ışıkların- ın aydınlattığı evrim yolunda ilerleyen insandır.

... AKIL bize yol gösterebilir
KUVVET işimizi yürütsün
GÜZELLİK onu süslesin
ta ki ölümsüzlüğe kadar.

ÜNÜ MASONLAR

Derleyenler : **Sahir ERMAN**
Suha UMUR

MÜNİF PAŞA (Mehmet Tahir)
1828 - 1910

Türk bilgini ve devlet adamı. Fransızca öğrendi. Elçilik ikinci kâtibi görevi ile Berlin'e gitti, burada üniversiteye devam etti. Ticaret mahkemesi ikinci reisliğine tayin edildi. Ceride-i Havadis gazetesinde yazılar yazdı ve Ruzname-i Ceride-i Havadis'i çıkardı. Cemiyet-i İlmiye-yi Osmanî'yi kurdu ve Mecmua-i Fünun adlı bilimsel bir dergi yayınladı. Ticaret Nazırı, Maarif Nazırı ve Vezir oldu. Basılmış birçok eseri vardır. 5 Şubat 1968 tarihinde İstanbul'da l'Union d'Orient Locasında Masonluğa girmiştir.

ŞEHZADE AHMET KEMALETTİN EFENDİ

1847 - 1905

Osmanlı Şehzadelerinden ve Abdülmecid'in oğlu. 24 Ağustos 1875 tarihinde İstanbul'da Proodos Locasında tekris edilmiştir.

TALÂT PAŞA

1874 - 1921

Türk Devlet adamı. Genç yaşında siyasetle uğraşmağa başladı. Abdülhamid'in istibdat yönetimi aleyhindeki çalışmalara katıldı. Sonradan İttihat ve Terakki Fırkası adını alan Osmanlı Hürriyet Cemiyetini Selânik'te kurdu ve orada Mason oldu. Hürriyet ve devrim düşüncesini geniş çevrelere yaymağa çalıştı. Meşrutiyet'in ilânında Edirne milletvekili oldu, Meclisi Meb'usanda Birinci Başkan Yardımcılığına getirildi (1909). Türkiye'de Büyük Maşrık'ın kuruluşunda Vatan Mahfeline girdi ve ilk Büyük Üstad seçildi (1 Ağustos 1909). Aynı yıl dahiye nazırı oldu. 4 Şubat 1917'de Sadrazamlığa getirildi. Birinci Dünya savaşının yenilgi ile sonuçlanması üzerine Almanya'ya gitti (1918). Bir Ermeni komitecisi tarafından Berlin'de öldürüldü. Kemikleri İstanbul'a getirilerek Hürriyet-i Ebediyye tepesindeki şehitliğe gömüldü (1943).

FAİK SABRİ DURAN

1882 - 1943

Türk coğrafyacısı ve yazarı. Tahsilini Sorbon'da yaptı. 1913'te İstanbul Darülfünununda Coğrafya kürsülerinden birine tayin edildi. 1920 den sonra idarî hizmetlerde bulundu. Türk Coğrafya Kurumu'nun kurucuları arasında yer aldı. Coğrafya üzerine birçok eserleri basıldı. İstanbul'da Muhibban-ı Hürriyet Locasında 27 Haziran 1914 tarihinde tekris olmuştur.

NİYAZ İSMET GÖZCÜ

1884 - 1965

Türk hekimi ve göz hastalıkları profesörü. Çengelköy Tıbbiye İdadisini ve Askerî Tıbbiye okulunu bitirdi. Gülhane Hastanesi Göz kli-

niğine asistan tayin edildi, sonra bu servisin profesörlüğüne getirildi. Birinci Dünya Savaşında I. ve V. Ordularda Çanakkale cephesinde görev aldı. Döndüğünde Gülhane Hastanesinin Müdürü oldu ve 28 yıl bu görevde kaldı. Emekliye ayrıldıktan sonra İstanbul'dan milletvekili seçildi. Göz hastalıkları üzerine eserleri olan Niyazi İsmet Paşa, İstanbul'da Necat Mahfeli âzasından idi.

REŞAT NURİ GÜNTEKİN

1889 - 1965

Türk yazarı. İstanbul Darülfünunu Edebiyat Fakültesini bitirdi. Muhtelif mekteplerde fransızca, türkçe, felsefe ve edebiyat öğretmenliği ile Maarif Müfettişliği yaptı. Çanakkale milletvekilliğinden (1939 - 1943) sonra Maarif Başmüfettişi oldu. Paris Kültür Ataşeliğinde bulundu. 1917'de yazı hayatına başlayan Reşat Nuri, hikâye, roman ve tiyatro eserleri ile ün yaptı. 1921 yılında İstanbul'da Muhibban-ı Hürriyet Locasında tekeris edilmiştir.

RUDYARD KIPLING

1865 - 1936

1907 Nobel Edebiyat Armağanı.

1886 yılında Hindistan'ın Pencap eyaletinde Lahore şehrindeki 782 sayılı (Hope and Perseverance) M.: L.: 'da tekeris edilmiştir. Kipling bu L.: 'yı 1896'da **The Seven Seas** adı altında yayınladığı kitabında yer alan **Mother Lodge** şiiri ile dünyaya tanıtmıştır. Hindu bir üstadı muhterem tarafından tekeris edilen, Müslüman bir üstadı muhterem tarafından kalfalığa ve İngiliz bir üstadı muhterem tarafından da ustalığa terfi ettirilen Kipling'in bütün eserleri, kendisinin milletlerarası eğiliminin izlerini taşır. Daha sonraları Bengala'da Allahabad şehrindeki 391 sayılı (Philanthropy) L.: 'a geçmiş ve İngiltere'de yerleştikten sonra 4948 sayılı (Builders of the Silent Cities) ve 3456 sayılı (Author's) localarını kurmuştur. İskoçyalı millî şair Robert Burns Kardeş 1787'de aynı payeyi vermiş bulunan Edimburg'un en eski locası olan (Canongate Kilwinnig) L.: ' tarafından kendisine Şair diploması verilmiştir.

JAN SIBELIUS

1865 - 1957

En büyük Finli kompozitör olan Sibelius 18 Ağustos 1922'de 26 diğer Finlandiyalı ile birlikte New York Büyük Locası Büyük Üstadı tarafından tekeris edilmiştir. Sonraları bütün bu Finlandiyalı Kardeşler Fin Büyük Locasını kurmuşlar, Sibelius da bu Locanın Büyük Organisti olmuştur. Helsinki'deki 1 numaralı (Suomi) Locasının kurucusu olan Sibelius birçok masonik müzik eseri vücutte getirmiş olup, 1935 de New York Büyük Locasının (Distinguished Achievement award) payesini almıştır.

MARK TWAIN (Samuel L. Clemens)

1835 - 1910

Yazar - 22 Mayıs 1861'de 79 numaralı (St. Souis) locasında tekeris edilmiş, aynı locada aynı yılın 12 Haziranında kalfalığa, 10 Temmuzunda da ustalığa yükseltilmiştir.

HARRY TRUMAN

1884 - 1972

ABD'nin otuzüçüncü başkanı olan Truman ABD başkanlığına seçilen onüçüncü mason ve görevde iken 33. dereceye yükseltilen ilk Başkan olmuştur.

9 Şubat 1909'da Grandview'deki 450 numaralı Belton Locasında tekeris edilmiş, aynı yılın 9 Martında kalfalığa, 12 Martında ise ustalığa yükseltilmiştir.

1940 Eylülünde Missouri Büyük Locası Büyük Üstadlığına seçilmiştir.

G. WOLFGANG GOETHE

1749 - 1832

İnsanlığın en büyük şairlerinden biridir.

23 Haziran 1780'de Weimar şehrindeki (Amalia) locasında tekeris edilmiştir. Ritüele göre kendisine verilen kadın eldivenlerini Madam Von

Stein'a hediye etmiştir. 23 Haziran 1781'de ikinci dereceye 3 Mart 1782'de de üçüncü dereceye yükseltilmiştir. Daha sonra Sıkı İtaat Ritinin en yüksek derecesi olan Templier derecesine çıkarılmıştır. 1782 yılında Amalia locası kapanmış ve ancak 26 yıl sonra yeniden açılmıştır. Goethe 5 Aralık 1830 tarihinde oğlu August bu locada tekris edilinceye kadar loca çalışmalarına muntazaman katılmıştır. Weimar Locası Goethe'nin tekrisinin 50. yıldönümünü kutlamışsa da, ünlü şair sağlığı sebebiyle bunda hazır bulunamamış ve kardeşlerince okunan bir şiirini göndermiştir. Goethe'nin açıkça masonik olan birçok şiiri vardı. Eserlerinde ve özellikle (Wilhelm Meister) adlı eserinde masonluğa yapılan açık atıflar mevcuttur.

CLARK GABLE

1901 - 1961

Sinema aktörü.

California eyaletinde 528 numaralı Beverly Hills Locasında 31 Ekim 1933 tarihinde ustalığa yükseltilmiştir.

LEON GAMBETTA

1838 - 1882

Fransız Devlet adamı.

Bordeaux şehrindeki bir Locada tekris edildikten sonra, 8 Temmuz 1875'te Paris'te (Clemente Amitié) locasına geçmiştir.

EDWARD BENES

1884 - 1948

Çekoslovakya Cumhurbaşkanı

Prag'da 1 numaralı (Jan Amos Komensky) locasında 1924 veya 1925 yılında tekris edildikten sonra yine Prag'daki (Pravda Vitezi) locasına geçmiş ve bu locada 1927 ya da 1928'de çıraklığa, daha sonra da ustalığa yükselmiştir.

ROBERT TREAT PAINE

1731 - 1814

ABD Bağımsızlık Bildirisini imza edenlerden biridir.

Boston'da (Massachusetts) locası üyesi olup, 26 Haziran 1759'da Roxbury'de toplanan Massachusetts Büyük Locası genel kuruluna katılmıştır.

DÜZELTME

(Dergimizin 19. sayısından itibaren yayınlamağa başladığımız bu seride, şair SCHILLER'in Mason olduğu —Rivista Massonica'da çıkan bir habere dayanılarak— açıklanmıştı. Sonradan yapılan incelemede bu haberin doğru olmadığı anlaşılmıştır. Düzeltir ve özür dileriz.)

*Evvel zaman içindeki mabet :
" Temple beyont time ..*

Kudüs'teki Süleyman mabedi'nin (yerinin)
hikâyesi. Mina O. Klein ve H. Arthur Klein.
NewYork 10001. 191 pp. \$ 6.95

(New Age. January 1973. Leonard A. Wenz - Türkçesi : M. Gökdoğan)

Bu kitap eski bir şehir olan Kudüs'teki Süleyman mabedi'nin ve Yahûdiler, Hristiyanlar ve Müslümanlar için aynı derecede mukaddes olan ve Moriah - Tepesi denen küçük bir arazi parçasının 3000 yıllık tarihinin hikâyesidir.

İncil'e göre, Kral Davut Moriah tepesinin Jelusit'lerden aldığı -tan sonra İbranilerin Tanrısı'na ithaf edilmek üzere orada bir tapınak -altar- yaptırır. Burası, Süleyman'ın, Zerulbabel'in, ve büyük Herod'un meşhur mabetlerinin yapıldığı yer dir

Burada, Bizans İmparatorluğu günlerinde ve sonra Hristiyan -ların mubarek yurdu -Holy Land- özellikle Kudüsü, İslam'dan kurtarma çabasında buldukları ehl-i-salip savaşları sırasında, Hristiyan kiliseleri ve diğer Kutsal yapılar inşa edilmişti. Hazreti Ömer Hazreti Muhammed'in miracında adigeçen yeri işaretlemek üzere meşhur Camiini -Dome- bu Moriah tepesi üzerine inşa ettirmiştir.

Bu kitap gerçekten, kısaltılmış bir Kudüs tarihidir ve Moriah tepesinin hududunu çok aşmaktadır. Metin, bu yerle Yahudile-

rin, zaman içindeki ilişkileri üzerinde duruyor. Lejantlar, kitaplardan alınan referanslar ve tarihi olaylar, hiç bir karışıklığa meydan vermeyecek bir açıklıkla, bir arada verilmektedir. Müelliflerin, meslekten tarihçi olduklarını iddia etmemelerine rağmen, eserin esaslı bir araştırma ürünü olduğu meydandadır.

Detaylı inceleme yapan araştırmacılar çok, umumi bilgi sahibi olmak isteyenlerle özel bir konuyu vülgarize etmek isteyenlere tavsiye olunur.

Ortahalli bir okuyucuya hitabeder bir dile yazılmıştır ve baştan başa iyi bilgi veren haritalar ve güzel resimlerle zenginleştirilmiştir.

Bu cilt sadece İncil çalışmaları yapan öğrencilerin özel ilgisini çekmekle kalmayacak, Mason kardeşliği üyelerini de ilgilendirecektir.

Masonik felsefenin lejantın, gelenek ve ritüelin bugünkü fizik geçmişine ait pek çok referansın inşası ve kullanılışı çok detaylı bir şekilde ve gerçeklerden fedakârlık edilmeksizin ele alınmıştır. Kitap ayrıca, ahit sandığı

(-tabut-u-sekine- Ark of Covenant) Mimar Usta Hiram, ölü

deniz fermanları -scrolls- Hospitalier şövalyeleri ve Mabet şövalyelerinin doğuşu ve batışı gibi konular üzerine derin, geniş referanslar vermektedir.

Müellifler bir karı-koca çifttir. Mina C. Klein İngiltere'de doğmuş, tahsilini Montreal, Los Angeles Manhattan ve Berlin de yapmış, Üniversiteye de son şehirde devam etmiştir.

Anne ve Evkadını olmaktan başka, kocasına da türlü kitapların yazarlığında ortaklık etmektedir.

H. Arthur Klein tahsilini New-York City, Lincoln, Nebraska ve Los Angeles'te yaparak Stanford Üniversitesi ile Los Angeles'teki Occidental College'ten akademik dereceler almıştır. Aynı zamanda Berlin Üniversitesi ile Columbia Üniversitesinde ve UCLA da okumuştur. Klein'lar, sık sık, Avrupa da, kuzey Amerika'da seyahat etmişler ve 1968 yazında da İsrail'i ziyaret ederek bu kitabın yazılması için gerekli hazırlığı yapmışlardır.

Bu kitap doğru ve etraflı bilgi veren bir kaynak olarak okul ve halk kitaplıklarının raflarından eksik edilmemelidir. Her Mason kitaplığına da, Süleyman Mabeti konusunda değerli bir müracaat eseri olarak tavsiye olunur.

ARAMIZDAN AYRILANLAR

A d ı	Doğumu	Tekris tarihi	Son Locası	Eb. Maş.'a intikali
Cevat Neciboğlu	Isparta, 1933	4.12.1969	Yükseliş	6.2.1976
İsmail Paya	Akhisar, 1913	22. 5.1951	Ümit	9.2.1976
Ahmet İhsan Varlık	Bursa, 1916	3. 4.1975	Gönül	14.2.1976
Faruk Taptık	İstanbul, 1926	6.10.1972	Sevenler	20.2.1976
Kemalettin Sönmez	Yozgat, 1910	16. 2.1961	Yükseliş	21.2.1976
Yakup Sabah	İstanbul, 1922	1. 3.1961	Atlas	4.3.1976
Vahit Kahramanoğlu	Uluborlu, 1919	4. 6.1962	Şefkat	3.4.1976
Hikmet Feridun Arda	İskeçe, 1886	1930	Erenler	17.4.1976
İbrahim Bölen	İstanbul, 1914	30.10.1958	Şefkat	26.4.1976
Burhanettin Ölcer	İstanbul, 1895	23. 3.1929	Kardeşlik	25.5.1976
Yalçın Aksoy	Develi, 1934	29. 6.1970	Doğuş	27.5.1976

Eb. Maş.'a intikal eden Kardeşlerimize Ev. Ul. Mi.'ndan sonsuz mağfiret kederli allelerine ve bütün Kardeşlerimize sabırlar dileriz.

HİÇ BİR ŞEY ÖLMEZ — HER ŞEY YAŞAR

**"Şu veya bu konu'nun fena veya yanlış
veya doğru olduğu hakkında
yapılmakta olan tartışmanın ıstıraba,
ihtirasa yol açtığını anladığınız anda
oradan uzaklaşınız".**

Buddha

Mimar Sinan Dergisinin 1-20. Sayıları GENEL FİHRİSTLERİ

Hazırlayan : S. ERMAN

I — KONULAR FİHRİSTİ

BÜYÜK ÜSTAD MESAJLARI

	Yıl	Sayı	Sah.
(ÖRS H.)	I,	1,	4
(ÖRS H.)	I,	2,	4
(ÖRS H.)	I,	3,	4
(ÖRS H.)	I,	4,	4
(ÖRS H.)	II,	5,	4
(ÖRS H.)	II,	6,	4
(ÖRS H.)	II,	7,	4
(ÖRS H.)	II,	8,	4
(ÖRS H.)	III,	9,	4
(ÖRS H.)	III,	10,	4
(ÖRS H.)	III,	11/12,	4
(ÖRS H.)	IV,	13,	4
(EKEMEN N.)	IV,	14,	4

(EKEMEN N.)	IV, 16, 4
(EKEMEN N.)	1975, 17, 4
(EKEMEN N.)	1975, 18, 4
(EKEMEN N.)	1976, 19, 4
(EKEMEN N.)	1976, 20, 4

ÇEŞİTLİ ÜLKELERDE MASONLUK

Türk masonluğunun hangi sorunları araştırması gerektiğine dair bir deneme (ALTAR M. C.)	I, 1, 59
Türkiye'de Farmasonluk (ARBURY W. B.)	I, 1, 38
İngiltere'de masonluk (ÖRS H.)	IV, 15, 5
Yahudilik ve masonluk (ÖRS H.)	IV, 15, 38
Rusya'da masonluk (GÖKDOĞAN M.)	1976, 19, 20
Almanya'da masonluğun dış âleme tanıtılması çabaları (ALSAC C.)	1976, 19, 27
Almanya Büyük Locası ile Protestan Kilisesi arasındaki görüşmeler (ALSAC O.)	1976, 20, 24

DEĞİŞİK KONULAR

Tarih boyunca iyi doğru ve güzel (ALTAR, M. C.)	I, 1, 51
Dünya neyi arıyor (TEMEL R.)	I, 3, 50
Sanat gelişimi ve kültürde çağdaşlık (ALTAR, C. M.)	I, 3, 51
Görgü (ANONİM)	I, 3, 64
İnsan ve sanat (ALTAR, C. M.)	I, 3, 65
Sevgi ve insan (ALİÇLİ S.)	I, 4, 55
İnsana doğru (ALTAR, C. M.)	I, 4, 63
Yeni medreseler (ANONİM)	I, 4, 100
Bu insanoğlunun hikâyesidir (GÜVENÇ, B.)	I, 4, 104
Sevgi üzerine (ANONİM)	II, 5, 6
Sanat açısından sevgi (OKAN, A.)	II, 6, 67
Vatanseverlik (HOYİ, İ.)	II, 7, 62
Dayanışma (ALTAR, C. M.)	II, 7, 62
Love as an art (OKAN, A.)	II, 7, 88
İnsana yatırım (ALTAR, C.M.)	II, 8, 60
Vazifelerimiz (HOYİ, İ.)	II, 8, 80
Sevmek kudretimiz şahsiyetimiz aynasıdır (OLCAY, K.)	II, 8, 81
Verme (SERGEN, S.)	II, 8, 92

Çocuklarımızın eğitimi üzerine (BERKER, M.)	III, 9, 64
Pabucunu dama atmak (İRDELP, S. E.)	III, 9, 47
Eğer (KİPLİNG)	III, 10, 8
Türk şiirinde insan sevgisi (BARUTÇU, A.)	III, 10, 53
Mukadderat hakkında (LAYİKTEZ, C.)	III, 10, 73
Kendimize güvenelim (OLCAR, K.)	III, 11/12, 60
Yarınları yaratan mimar (GÖKSEL, H. A.)	III, 11/12, 100
Doğruluk (OLCAR, K.)	IV, 13, 105
Bencillik önünde içtenlik sevgi ve karşılıksız iyiliğin yeri (MARAL, T.)	IV, 13, 107
Hipokrat yemini (ÇİL, M.)	IV, 13, 115
Bilim araştırmacılarının sorunlulukları (TARHAN, T.)	IV, 14, 39
Hayat ve tesadüf (SUNGU, U.)	IV, 15, 46
İnsan ve hayat muamması (KARABECE, A.)	IV, 15, 49
Ahlâk ve ahlâklı insan (SÜTMEN, A.)	IV, 15, 90
Tenkid san'atı (ARDİTTİ, A.)	1975, 17, 51
Le diable (AKEV, M. F.)	1975, 18, 45
Yargı ve kültür üzerine (ALTAR, C. M.)	1975, 18, 61
Ben senin düşmanım ama (GÖKDOĞAN, M.)	1975, 18, 73
İyi bir dinleyici (TEMEL, R.)	1975, 18, 77
Akıl neyi öğretir? (TEMEL, R.)	1975, 18, 78
Para (TEMEL, R.)	1976, 19, 26
Bilimsel açıdan dayanışma kavram ve evrimi I (AKKERMAN, N. C.)	1976, 18, 63
Yirminci yüzyıla girerken (ÇELTİKÇİ, F.)	1976, 19, 78
İnsan insana (ALTAR, C. M.)	1976, 20, 51
Bilimsel açıdan dayanışma kavram ve evrimi II	1976, 20, 41

FELSEFİ KONULAR

İslâm felsefesi ve masonluk ilkeleri (AKKERMAN, N. C.)	I, 3, 25
Breve étude sur Epictète et sa philosophie (ARDİTTİ, A. N.)	I, 4, 94
Doğmatizm ve liberal düşünce (ÇELTİKÇİ, F.)	II, 7, 51
Felsefî düşünceler ve masonluk (ADASAL, R.)	III, 10, 63
Başlıca Kültlerin çıkış noktaları (LAYİKTEZ, C.)	II, 11/12, 7
Kâinat hâdiselerinde Mutlak'ın nâzım rolü var mıdır? (ARDİTTİ, A. N.)	IV, 13, 39
Aklın eğilimi (BACON)	IV, 14, 38
Kronos (Geometri ve zaman) (SEMİ, B.)	IV, 14, 45

Hürriyet - Disiplin - Dinamizm - Statizm (ARDİTTİ, A.)	IV, 15, 20
Meditasyon san'atı (KENTER, N.)	IV, 15, 52
Hakikati aramak (TARHAN, T.)	IV, 15, 67
Evrenin sırları nerede saklı? (ERENGÜL, F.)	1975, 17, 20
Relativity of noral values (İYRİBOZ, Y.)	1976, 19, 89
Bilim ve dogmacılık (TÖKİN, İ. H.)	1976, 20, 29
Üç kuralı (TEMEL, R.)	1976, 20, 8

FİHRİSTLER

Mimar Sinan Dergisinin 1 - 20. sayıları genel fihristleri (ERMAN, S.)	1976, 20, 77
---	--------------

HABERLER

Yankılar (ANONİM)	I, 1, 78
Dünyadan haberler (ANONİM)	I, 2, 103
Yankılar (ANONİM)	I, 2, 105
İç haberler (YAYIN KOMİTESİ)	I, 2, 101
İç haberler (YAYIN KOMİTESİ)	I, 3, 91
İç haberler (YAYIN KOMİTESİ)	I, 4, 111
İç haberler (ÇELTİKÇİ, F.)	II, 5, 95
Dış haberler (ANONİM)	II, 5, 98
Haberler (ANONİM)	III, 10, 107
Haberler (ANONİM)	IV, 16, 70

HAK VE ÖZGÜRLÜKLER

Düşünme hürriyeti (ÇELTİKÇİ, F.)	I, 1, 47
Masonlukta lâiklik ve müsamaha (TEMEL, R.)	I, 4, 32
İnsan hürriyeti ve mason düşünürü (İRDELP, S. E.)	II, 6, 63
Ortaçağ başlarında vicdan özgürlüğü (EYÜBOĞLU, E.)	II, 7, 37
İnsan hakları kavramı ve masonluk ilkeleri (AKKERMAN, N. C.)	III, 9, 17
İnsan hakları kavramı ve masonluk ilkeleri (AKKERMAN, N. C.)	III, 10, 34
Siyasal ve sosyal yönleriyle lâiklik ve masonluk (AKKERMAN, N. C.)	III, 11/12, 49

İNTİZAM

Konularımız (EKEMEN, N.)	I, 1, 7
Konsekrasyon (ERBUDAK, M.)	I, 1, 19
Üçlü intizam (EKEMEN, N.)	I, 2, 7
Konsekrasyon (ERBUDAK, M.)	I, 2, 26
Muntazam masonluğun Fransız dosyası (TARHAN, T.)	I, 4, 16
Yine de intizam (EKEMEN, N.)	II, 5, 7
Büyük Üstadın yetkileri (ERBUDAK, M.)	II, 5, 10
Büyük kâtipliğe gelen bir mektup (YAYIN KOMİTESİ)	II, 6, 75
İngiltere Büyük Locasının levhası (ANONİM)	III, 10, 6
Çağımızda geleneksel masonluk (ERMAN, S.)	IV, 16, 7
Geleneksel masonluk üzerine deneme (BATMAN, T.)	IV, 16, 20
Çağımızda masonluk ve gelenekler (UMUR, Z.)	IV, 16, 23
Geleneksel masonluk üzerine (GÖKDOĞAN, M.)	IV, 16, 34

KAYIPLARIMIZ

Kaybettiklerimiz (EKEMEN, N.)	1976, 19, 100
Aramızdan ayrılanlar (YAYIN KOMİTESİ)	1976, 19, 101
Aramızdan ayrılanlar (YAYIN KOMİTESİ)	1976, 20, 75

MASONİK KONULAR

Masonik araştırma locaları (ANONİM)	I, 1, 75
Kardeşlik duygusu (AKKERMAN, N. C.)	I, 1, 11
Ben bir mavi loca mensubuyum (JOHNSON, M. M.)	I, 1, 42
I am only blue lodge mason (JOHNSON, M. M.)	I, 1, 45
Agap (ANONİM)	I, 1, 82
By laws of the «Mimar Sinan lodge» (ANONİM)	I, 1, 83
Mimar Sinan Muh. L.: 'nın faaliyeti hakkında bilgi (YAYIN KOMİTESİ)	I, 1, 75
Karşılıksız sevgi (ALTAR, C. M.)	I, 2, 65
Masonluk ve yardım (ANONİM)	I, 2, 64
Fran-Masonlukta benzetmeler ve benzeyişler (DURU, M. C.)	I, 2, 57
Tekris (ERGİNSOY, M.)	I, 3, 34
Hakikat üzerine (OSMAY, N.)	I, 3, 47

Masonluk memleket hizmetinde (ÇELTİKÇİ, F.)	I, 4, 72
Marius Lepage'ın Michel Riquet'ye hitabesi (ANONİM)	I, 4, 80
Masonluğu niye tanıyamazlar (ANONİM)	I, 4, 42
Mason olmak için (ANONİM)	I, 4, 109
Franmason gözüle soyut resim (ARDİTTİ, A.)	II, 5, 68
Tolerans (CANKAT, B.)	II, 5, 61
Masonik düşünce ve sanat (ERKAL, C.)	II, 5, 55
Adalet mefhumu üzerine düşünceler (ÇELTİKÇİ, F.)	II, 5, 49
Bazı tarifler ve açıklamalar (TEMEL, R.)	II, 5, 30
Hakikat kavramı ve masonluk ilkeleri (AKKERMAN, N. C.)	II, 5, 21
Mason adaylarına ne söylemeli (HOYİ, İ.)	II, 5, 12
İman ve masonluk (AKKERMAN, N. C.)	II, 6, 7
Bir taşın efsanesi (TEMEL, R.)	II, 6, 79
Masonluk ve din (OLCAY, R.)	II, 6, 83
Masonluk ve hakikatler (TEMEL, R.)	II, 7, 7
Masonluk sırları, ketûmiyet ve susmanın fazileti (BENAZUS, H.)	II, 7, 12
Politika ve masonluk (AKKERMAN, N. C.)	II, 7, 64
Politika ve masonluk (AKKERMAN, N. C.)	II, 8, 52
Sen mason olamazsın (KAPLANCALI, K.)	II, 8, 36
Masonluğun sosyal kaynakları ve amaçları (ADASAL, R.)	I, 8, 25
Türk masonluğunun benimsediği ilke ve idealler üzerine (ÇELTİKÇİ, F.)	II, 8, 7
Quator - Coronati locası (TEKYELİ, BAN N.)	II, 8, 47
Genel görüşü ile masonluk (HOYİ, İ.)	III, 9, 49
The social sources and aims of freemasonry (ADASAL, R.)	III, 9, 87
Politics and freemasonry (ALTAR, M. C.)	III, 9, 88
Regarding the principles and ideals adopted by Turkish freemasonry (ÇELTİKÇİ, F.)	III, 9, 90
Investment in Man (ALTAR, M. C.)	III, 9, 80
Bir pasaj (ORLETZ, P.)	III, 9, 88
Franmasonluk (BERKER, M.)	III, 10, 69
Türk masonlarının çalışma ve gaye hedefleri arasında millî şuur ve vahdet (ÇELTİKÇİ, F.)	III, 10, 103
Dört taçlının efsanesi (TEKYELİ-BAN, N. S.)	III, 11/12, 102
Masonluğun özelliği (ÖRS, H.)	IV, 13, 7
Mason aleyhtarlığı (LAYİKTEZ, C.)	IV, 13, 59
Semboller ve bilim (GÜNGÖREN, İ.)	IV, 13, 93
Masonluğu anlamak (TEMEL, R.)	IV, 14, 52

Masonlukta hoşgörü (DEMİRAG, K.)	IV, 14,	58
Mason ve eşi (ÇİL, M.)	IV, 15,	96
Mimar Sinan M. L.'nin on yıllık çalışmaları üzerine (ÇELTİKÇİ, F.)	1975, 17,	7
Mimar Sinan Locasının geleceği (ATABEK, R.)	1975, 17,	13
Sembol ve allegori (TARHAN, T.)	1975, 17,	46
Düşüncenin mason hayatındaki önem ve değeri (YENİCİOĞLU, C.)	1975, 17,	61
Aday soruşturması üzerine (BİRKAN, Ü.)	1975, 18,	7
Tolerans (ERBUDAK, M.)	1975, 18,	10
Nur meş'alesi (ALKAN, M.)	1975, 18,	75
Meslekimiz ve sembolleri (GÖKDOĞAN, M.)	1975, 18,	79
Princeton Gnozu (TARHAN, T.)	1975, 18,	83
Selimiye camiinde ilgi çeken sembol (ATABEK, R.)	1976, 19,	9
Princeton gnozunun psikolojik inşaaası (TARHAN, T.)	1976, 19,	41
Dinsizler, suçlular, katiller (ERMAN, S.)	1976, 19,	71
Mason gelenekinde Melik Süleyman Mabedi (GÖKDOĞAN, M.)	1976, 19,	97
Tekrisin sembolizması (ERMAN, S.)	1976, 20,	15
Semboller (ÖRS, A.)	1976, 20,	57
Psiko-dinamik yönden üç ışık (ECER, E.)	1976, 20,	61
Evvel zaman içindeki Mabed (GÖKDOĞAN, M.)	1976, 20,	73

MASONLUK MÜKELLEFİYETLERİ

Masonluk mükellefiyetleri : Anderson nizamnameleri (ANONİM)	I, 2,	10
Landmarklar (TEMEL, B.)	I, 2,	18
Landmarkların kaynağı ve niteliği (KARDAM, G.)	I, 3,	16
Ritler üzerine (ERBUDAK, M.)	I, 4,	7
USA Güney jüridiksyonu prensipler listesi (GÖKDOĞAN, M.)	I, 4,	14
Mükellefiyetler üzerine (ÇELTİKÇİ, F.)	I, 4,	45
K.U.M.Y.Ş. (ÇELTİKÇİ, F.)	II, 6,	52
Yemin (UMUR, Z.)	III, 9,	7
Masonluk düsturları (ANONİM)	III, 10,	52
Bir loca üyesinin görevleri (TEMEL, R.)	IV, 15,	27
Loca çalışmalarından izlenimler (ERBUDAK, M.)	IV, 15,	32

MASONLUK TARİHİ

Operatif masonluktan spekülâtif masonluğa geçiş (ÇELTİKÇİ, F.)	I, 1, 25
Spekülâtif masonluğun başlangıcında İngiltere (ÇELTİKÇİ, F.)	I, 2, 43
Ritler ve EKEIR'nin kuruluşu (ERBUDAK, M.)	I, 3, 7
İlk Büyük Locanın kuruluşu (ÇELTİKÇİ, F.)	I, 3, 35
Türkiye Provensiyal Büyük Locası (CLARKE, H.)	I, 3, 83
Spekülâtif masonluğun gelişmeleri (ÇELTİKÇİ, F.)	II, 6, 53
İskoçya'da masonluğun ilk gelişmeleri (ÇELTİKÇİ, F.)	II, 7, 29
Avrupa'da masonluğun gelişmesinden önceki tarihsel oluşlar (ÇELTİKÇİ, F.)	II, 8, 37
Eski misterler (TEKYELİ-BAN, N.)	II, 8, 87
Avrupa'da masonluğun gelişmesinden önceki tarihsel oluşlar; Amerika'ya yayılışı (ÇELTİKÇİ, F.)	III, 9, 23
Fransa'da franmasonluğun gelişmesi (ÇELTİKÇİ, F.)	III, 10, 41
İkinci Meşrutiyet öncesinde İstanbul'da masonluk (YAŞAMAK, I.)	III, 10, 91
Fransa'da franmasonluğun gelişmesi (ÇELTİKÇİ, F.)	III, 11/12, 30
XVIII. asrın ortalarında İzmir'de kurulan ilk loca: Les Nations Réunies (LAYİKTEZ, C.)	IV, 13, 19
Dünya masonluğunun oluşumu (ERGİNSOY, A.)	IV, 14, 7
Türkiye'de masonluğun kuruluşu (TURAT, H.)	IV, 14, 25
Franmasonluk tarihine bakış (TARHAN, T.)	IV, 16, 46
Kiliseler ve franmasonluk (TARHAN, T.)	1975, 17, 67
V. Murad'ın masonluğu hakkında belgeler (UMUR, S.)	1975, 18, 19
Masonluk âleminin meşhur meçhulleri (SEL, K. S.)	1975, 18, 34

RİTÜELLER

Anglo-Sakson masonluğu ritüelleri (KARDAM, G.)	I, 2, 90
Niçin modern ritüeller (EKEMEN, N.)	II, 6, 16
Ritüel derlenmesi önemi ve özellikleri (KARDAM, G.)	II, 6, 24
Ritüellerimiz üzerine (ÇELTİKÇİ, F.)	II, 6, 28
Ritüellerimizin düşünce kaynakları (ERBUDAK, M.)	II, 6, 38
Kardeşlerimizin dikkatine (MİMAR SİNAN DERGİSİ)	II, 6, 14
Ritüeller hakkında (KARABECE, A.)	II, 7, 18

Kıt'a Avrupasında değişmeden yana olan görüşler (ERBUDAK, M.)	II, 7, 24
Ritüeller (TEMEL, R.)	II, 8, 19
Ritüeller üzerine eski Türk yazarlarının görüşleri (ERBUDAK, M.)	II, 8, 22
Ritüeller üzerine (ANONİM)	III, 10, 9
Ritüellerin iç anlamı (TEMEL, R.)	IV, 13, 33

TARİHİ KONULAR

Ahîlik (SANER, İ.)	I, 2, 84
Ahîliğe dair (ALIÇLI, S.)	III, 9, 37
Ahîliğe dair (ALIÇLI, S.)	III, 11/12, 69
Orta Asya Türklerinde Oğuznameye göre beş dereceli tekris (ATABEK, R.)	III, 11/12, 27
Eski Mısır sembolizmine kısa bir bakış (ÇELEBİ, N.)	1976,20, 7

ÜNLÜ KİŞİLER

Albert Schweitzer'den (OSMAY, N.)	I, 2, 69
Mimar Sinan (ALSAC, O.)	I, 1, 69
Mimar Sinan (işmen, İ.)	I, 2, 71
Mimar Sinan (İŞMEN, İ.)	I, 3, 67
Mimar Sinan (İŞMEN, İ.)	I, 4, 77
Mimar Sinan (İŞMEN, İ.)	II, 5, 73
Sinan the architect (ALSAC, O.)	II, 7, 83
Mevlâna'da sosyal yön (ALIÇLI, S.)	II, 8, 69
The social aspect of Mevlâna Celâleddin Rumî (ALIÇLI, S.)	III, 10, 108
Einstein ile Freud arasında kehanetli bir mektuplaşma (TARHAN, T.)	III, 11/12, 80
Yunus Emre'nin masonluk için faydalı düşünceleri (ARIÇ, S.)	III, 11/12, 94
Mevlâna'da tahkik zevki (TÖKİN, İ. H.)	1975, 18, 66

ÜNLÜ MASONLAR

George Washington (ANONİM)	I, 1, 80
Albert Pike (GUTHRIE, C. S.)	I, 2, 107
Muhittin Celâl Duru (ANONİM)	I, 3, 95

Mehmet Emin Yurdakul (ANONİM)	I, 4, 105
Koca Reşit Paşa (ARIÇ, S.)	II, 5, 89
Ahmet Mithat Efendi (ULUYAZMAN, A.)	II, 6, 85
Ziya Gökalp (ARIÇ, S.)	II, 7, 77
Mozart (FENMEN, N.)	II, 8, 83
Âli Paşa (ARIÇ, S.)	III, 9, 81
Ludvig V. Beethoven 200. doğum yıldönümünde (ALTAR, M. C.)	III, 9, 70
Mehmet Ali Baba (HOYİ, İ.)	III, 10, 99
Emile Littré ve kişiliği üzerine (ALTAR, M. C.)	III, 11/12, 63
Koca Mustafa Reşit Paşa (ERGİNSOY, A.)	IV, 15, 100
Ekrem Tok (ANONİM)	IV, 16, 89
Ünlü 10.000 mason (GÖKDOĞAN, M.)	1975, 18, 81
Nazif Somer'in 65. masonluğa hizmet yılı (UMUR, Z.)	1975, 18, 99
Ünlü mamsonlar (ERMAN, S. / UMUR, S.)	1976, 19, 93
Ünlü masonlar (ERMAN, S. / UMUR, S.)	1976, 20, 67

II — YAZARLAR FİHRİSTİ

A

ADASAL, R.

Masonluğun sosyal kaynakları ve amaçları,	II, 8,	25
The social sources and aims of freemasonry	III, 9,	87
Felsefi düşünceler ve masonluk	III, 10,	63

AKEV, M. F.

Le diable	1975, 18,	45
-----------	-----------	----

AKKERMAN, N. C.

Kardeşlik duygusu	I, 1,	11
İslâm felsefesi ve masonluk ilkeleri	I, 3,	25
Hakikat Kavramı ve masonluk ilkeleri	I, 3,	21
Hakikat Kavramı ve masonluk ilkeleri	II, 5,	21
İman ve masonluk	II, 6,	7
Politika ve masonluk	II, 7,	64
Politika ve masonluk	II, 8,	52
İnsan hakları kavramı ve masonluk	III, 9,	17
Politics and freemasonry	III, 9,	88
İnsan hakları kavramı ve masonluk ilkeleri	III, 10,	34
Siyasal ve sosyal yönleriyle lâiklik ve masonluk	III, 11/12,	49
Bilimsel açıdan dayanışma kavramı ve evrimi I	1976, 19,	63
Bilimsel açıdan dayanışma kavramı ve evrimi II	1976, 20,	41

ALIÇLI, S.

Sevgi ve insan	I, 4, 55
Mevlâna'da sosyal yön	II, 8, 69
Ahîliğe dair	III, 9, 37
The social aspect of Mevlâna Celâleddin Rumî	III, 10, 108
Ahîliğe dair	III, 11/12, 69

ALKAN, M.

Nur meş'alesi	1975, 18, 75
---------------	--------------

ALSAÇ, O.

Mimar Sinan	I, 1, 69
Sinan the architect	II, 7, 83
Almanya'da masonluğun dış âleme tanıtılması çalışmaları	1976, 19, 27
Almanya Büyük Locası ile Protestan Kilisesi arasındaki görüşmeler	1976, 20, 24

ALTAR, C. M.

Tarih boyunca iyi, doğru ve güzel	I, 1, 51
Türk masonluğunun hangi sorunları araştırması gerektiğine dair bir deneme	I, 1, 59
Karşılıksız sevgi	I, 2, 65
Sanat gelişimi ve Kültürde Çağdaşlık	I, 3, 51
İnsan ve sanat	I, 3, 65
İnsana doğru	I, 4, 63
Dayanışma	II, 7, 72
İnsana yatırım	II, 8, 60
L. V. Beethoven 200. doğum yıldönümü	III, 9, 70
Investment in Man	III, 9, 88
Emile Littré ve kişiliği üzerine	III, 10, 63
Yargı ve kültür üzerine	1975, 18, 61
İnsandan insana	1976, 20, 51

ANONİM

Masonik araştırma locaları	I, 1, 75
Yankılar	I, 1, 78
George Washington	I, 1, 80
Agap	I, 1, 82

By Laws of the «Mimar Sınan Lodge»	I, 1, 83
Mason mükellefiyetleri	I, 2, 10
Masonluk ve yardım	I, 2, 64
Dünyadan haberler	I, 2, 103
Yankılar	I, 2, 105
Tanınmış büyük masonlar	I, 2, 107
Görgü	I, 3, 64
Tanınmış Büyük Masonlar (M. C. Duru)	I, 3, 95
Masonluğu niye tanıyamazlar	I, 4, 42
Marius Lefage'ın Michel Riquet'ye hitabesi	I, 4, 89
Yeni medreseler	I, 4, 100
Tanınmış Büyük Masonlar (Mehmet Emin Yurdakul)	I, 4, 105
Mason olmak için	I, 4, 100
Sevgi üzerine	II, 5, 6
Dış haberler	II, 5, 98
İngiltere Büyük Locasının Levhası	III, 10, 8
Masonluk düsturları	III, 10, 52
Haberler	III, 10, 107
Ritüeller üzerine	III, 10, 9
Ekrem Tok B.	IV, 16, 69
Haberler	IV, 16, 70
Haberler	1975, 17, 76
ARBURY, W. B.	
Türkiye'de Farmasonluk	I, 1, 38
ARDİTT, A. N.	
Brève Étude sur Epictète et sa philosophie	I, 4, 94
Franmason gözü ile soyut resim	II, 5, 68
Kâinat hâdiselerinde Mutlak'ın nazım rolü var mıdır?	IV, 13, 39
Hürriyet - Disiplin - Dinamizm - Statizm	IV, 15, 20
Tenkrit san'atı	1975, 17, 51
ARIÇ, S.	
Tanınmış Büyük Masonlar (Mehmet Emin Yurdakul)	II, 5, 89
Tanınmış Büyük Masonlar (Ziya Gökalp)	II, 7, 77
Âli Paşa	III, 9, 81
	89

ATABEK, R.

- Orta Asya Türklerinde Oğuznameye göre beş
dereceli tekris III, 11/12, 27
Mimar Sinan locasının geleceği 1975, 17, 13
Selimiye camiinde ilgi çeken sembol 1975, 19, 9

B

BACON

- Aklın eğilimi IV, 14, 38

BATMAN, T.

- Geleneksel masonluk üzerine deneme IV, 16, 20

BENAZUS, H.

- Masonluk sırları - Ketümiyet ve susmanın fazileti II, 7, 12

BERKER, M.

- Çocuklarımızın eğitimi üzerine III, 9, 64
Franmasonluk III, 10, 69

BİRKAN, Ü.

- Aday soruşturması üzerine 1975, 18, 75

C

CANKAT, B.

- Tolerans II, 5, 6

CLARKE, H.

- Türkiye'de Provensiyai Büyük Locası I, 3, 83

C

ÇELEBİ, N.

- Eski Mısır sembolizmine kısa bir bakış 1976, 20, 9

ÇELTİKÇİ, F.

- Operatif masonluktan spekülâtif
masonluğa geçiş I, 1, 25

Düşünme hürriyeti	I, 1, 47
Spekülâtif masonluğun başlangıcında İngiltere	I, 2, 43
İlk Büyük Locanın Kuruluşu	I, 3, 35
Mükellefiyetler üzerine	I, 4, 45
Masonluk memleket hizmetinde	I, 4, 72
Mükellefiyetler üzerine	II, 5, 35
Adalet mefhumu üzerine düşünceler	II, 5, 49
İç haberler	II, 5, 95
Ritüellerimiz üzerine	II, 6, 28
Spekülâtif masonluğun gelişmeleri	II, 6, 53
İskoçya'da masonluğun ilk gelişmeleri	II, 7, 29
Dogmatizm ve liberal düşünce	II, 7, 51
Türk masonluğunun benimsediği ilke ve idealler üzerine	II, 8, 7
Avrupa'da masonluğun gelişmesinden önceki tarihsel oluşlar	II, 8, 37
Avrupa'da masonluğun gelişmesinden önceki tarihsel oluşlar: Amerika'ya yayılışı	III, 9, 23
Regarding the principles and ideals adopted by Turkish freemasonry	III, 9, 90
Fransa'da fransmasonluğun gelişmesi	III, 10, 41
Türk masonlarının çalışma ve gaye hedefleri arasında millî şuur ve vahdet	III, 10, 103
Fransa'da masonluğun gelişmesi	III, 11/12, 39
Mimar Sinan M. L.'nin on yıllık çalışmaları üzerine	1975, 17, 7
Yirmibirinci yüzyıla doğru	1976, 19, 78

ÇÖL, M.

Hipokrat yemini	IV, 13, 107
Mason ve eşi	IV, 15, 96

D

DEMİRAĞ, K.

Masonlukta hoşgörü	IV, 14, 58
--------------------	------------

DURU, M. C.

Fran-masonlukta benzetmeler ve benzeyiş	II, 2, 57
---	-----------

E

ECER, E.

Psiko-dinamik yönden üç ışık 1976, 20, 62

EKEMEN, N.

Konularımız I, 1, 7
Üçlü intizam I, 2, 7
Yine de intizam II, 5, 7
Niçin modern ritüeller II, 6, 16
B. Ü. Mesajı IV, 14, 4
B. Ü. Mesajı IV, 16, 4
B. Ü. Mesajı 1975, 17, 4
B. Ü. Mesajı 1975, 18, 4
B. Ü. Mesajı 1976, 19, 4
Kaybettiklerimiz 1976, 19, 100
B. Ü. Mesajı 1976, 20, 4

ERBUDAK, N.

Konsekrasyon I, 1, 19
Konsekrasyon I, 2, 26
Ritler ve EKEIR'nin kuruluşu I, 3, 7
Ritler üzerine I, 4, 7
Büyük Üstadın yetkileri II, 5, 10
Ritüellerimizin düşünce kaynakları II, 6, 38
Kıt'a Avrupasında değişmeden yana olan görüşler II, 7, 24
Ritüeller üzerine eski Türk yazarlarının görüşleri II, 8, 22
Loca çalışmalarından izlenimler IV, 15, 32
Tolerans 1975, 18, 10

ERENGÜL, F.

Evrenin sırları nerede saklı? 1975, 17, 20

ERGİNSOY, M.

Tekris I, 3, 34
K.: U.: M.: Y.: Ş.: II, 6, 52
Dünya masonluğunun oluşumu IV, 14, 7
Büyük insan, Büyük Türk, Büyük Mason :
Koca Mustafa Reşit Paşa IV, 15, 100

ERKAL, C.

Masonik düşünce ve sanat II, 5, 55

ERMAN, S.

Çağımızda geleneksel masonluk IV, 16, 7

Dinsizler, suçlular, katiller 1975, 18, 71

Tekrisin sembolizması 1976, 20, 15

Mimar Sinan Dergisinin 1 - 20. sayıları
Genel Fihristi 1976, 20, 77

ERMAN, S. / UMUR, S.

Ünlü masonlar 1976, 19, 93

Ünlü masonlar 1976, 20, 67

EYÜBOĞLU, E.

Ortaçağ başlarında vicdan özgürlüğü II, 7, 37

F

FENMEN, M.

Tanınmış Büyük Masonlar (Mozart) II, 8, 83

G

GÖKDOĞAN, M.

USA Güney jüridiksyonu prensipler listesi I, 4, 14

Geleneksel masonluk üzerine IV, 16, 34

Ben senin bir düşmanım ama... 1975, 18, 73

Meslekimiz ve sembolleri 1975, 18, 79

Ünlü 10.000 mason 1975, 18, 81

Rusya'da masonluk 1976, 19, 20

Mason gelenekinde Melik Süleyman Mabedi 1976, 19, 97

Evvel zaman içindeki Mabedi 1976, 20, 73

GÖKSEL, H. A.

Yapıları yaratan mimar III, 11/12, 100

GÜNGÖREN, İ.

Semboller ve bilim IV, 13, 93

GÜVENÇ, B.

Bu insanoğlunun hikâyesidir. I, 4, 104

H

HOYİ, İ.

Mason adaylarına ne söylemeli II, 5, 12

Vatanseverlik II, 7, 7

Vazifelerimiz II, 8, 80

Genel görüşü ile masonluk III, 9, 49

Mehmet Ali Baba III, 10, 99

I

İRDELP, S. E.

İnsan hürriyeti ve mason düşünürü II, 6, 63

Papucunu dama atmak III, 9, 47

İŞMEN, İ.

Mimar Sinan I, 2, 71

Mimar Sinan I, 3, 67

Mimar Sinan I, 4, 77

Mimar Sinan II, 51, 73

İYRİBOZ, Y.

Relativity of moral values 1975, 19, 89

J

JOHNSON, M. M.

Ben bir mavi loca masonuyum I, 1, 42

I am only a blue lodge mason I, 1, 45

K**KAPLANCALI, K.**

Sen mason olamazsın II, 8, 36

KARABECE, A.

Ritüeller hakkında II, 7, 18
İnsan ve hayat muamması IV, 15, 59

KARDAM, G.

Anglo-Sakson masonluğu ritüelleri I, 3, 16
Landmarkların kaynağı ve niteliği I, 3, 16
Ritüel derlenmesi önemi ve özellikleri II, 6, 24

KENTER, N.

Meditasyon san'atı IV, 15, 52

KIPLING R.

Eğer III, 10, 8

L**LAYİKTEZ, C.**

Mukadderat hakkında III, 10, 73
Başlıca Kültlerin çıkış noktaları III, 11/12, 7
XVIII asrın ortalarında İzmir'de
kurulan ilk loca : Les Nations Réunies IV, 13, 19
Mason aleyhtarlığı IV, 13, 53

M**MARAL, T.**

Bencillik önünde içtenlik, sevgi ve
karşılıksız iyiliğin yeri IV, 13, 107

O**OKAN, A.**

San'at açısından sevgi II, 6, 67
Love as an art II, 7, 88

OLCAR, K.

Masonluk ve din	II, 6, 83
Seçmek Kudretimiz şahsiyetimizin aynasıdır	II, 8, 81
Kendimize güvenelim	III, 11/12, 60
Doğruluk	IV, 13, 105

ORLETZ, P.

Bir pasaj	III, 9, 80
-----------	------------

OSMAY, N.

Albert Schweitzer'den	I, 2, 69
Hakikat üzerine	I, 3, 47

Ö

ÖRS, A.

Semboller	1976, 20, 57
-----------	--------------

ÖRS, H.

B.: Ü.: Mesajı	I, 1, 4
B.: Ü.: Mesajı	I, 2, 4
B.: Ü.: Mesajı	I, 3, 4
B.: Ü.: Mesajı	I, 4, 4
B.: Ü.: Mesajı	II, 5, 4
B.: Ü.: Mesajı	II, 6, 4
B.: Ü.: Mesajı	II, 7, 4
B.: Ü.: Mesajı	II, 8, 4
B.: Ü.: Mesajı	III, 9, 4
Özgürlük eşitlik kardeşlik	III, 9, 53
B.: Ü.: Mesajı	III, 10, 4
B.: Ü.: Mesajı	III, 10/11, 4
B.: Ü.: Mesajı	IV, 13, 4
Masonluğun özelliği	IV, 13, 7
İngiltere'de Masonluk	IV, 15, 5
Yahudilik ve Masonluk	IV, 15, 38

S

SANER, I.

Ahilik I, 2, 84

SEL, K. S.

Masonluk âleminin meşhur meçhulleri 1975, 18, 34

SEMİ, B.

Kronos (geometri ve zaman) IV, 14, 15

SERGEN, S.

Vermek II, 8, 92

SUNGU, U.

Hayat ve tesadüf IV, 15, 46

SÜTMEN, A.

Ahlâk ve ahlâklı insan IV, 15, 90

T

TARHAN, T.

Muntazam masonluğun fransız dosyası I, 4, 16

Einstein ile Freud arasında kehanetli
bir mektuplaşma III, 10/11, 80

Bilim araştırmacılarının sorumlulukları IV, 14, 39

Hakikati aramak IV, 15, 67

Franmasonluk tarihine bakış IV, 16, 46

Sembol ve allegori 1975, 17, 46

Kiliseler ve franmasonluk 1975, 17, 67

Princeton Gnozu 1975, 18, 83

Princeton Gnozunun psikolojik inşası 1975, 19, 41

TEKYELİ-BAN, N.

Quator Coronatı locası	II, 8, 47
Eski misterler	II, 8, 87
Dört Taçlının efsanesi	III, 11/12, 102

TEMEL, R.

Landmarklar	1, 2, 18
Dünya neyi arıyor	I, 3, 50
Masonlukta lâiklik ve müsamaha	I, 4, 32
Bazı tarifler ve açıklamalar	II, 5, 30
Bir taşın efsanesi	II, 6, 79
Masonluk ve hakikatler	II, 7, 7
Ritüeller	II, 8, 19
Ritüellerin iç anlamı	IV, 13, 33
Masonluğu anlamak	IV, 14, 52
Bir loca üyesinin görevleri	IV, 15, 27
İyi bir dinleyici	1975, 18, 77
Akıl neleri öğretir	1975, 18, 78
Para	1976, 19, 26
Üç Kural	1976, 20, 8

TÖKİN, İ. H.

Mevlâna'da tahkik zevki	1975, 18, 66
Bilim ve dogmacılık	1976, 20, 29

TURAT, H.

Türkiye'de masonluğun kuruluşu	IV, 14, 25
--------------------------------	------------

U

ULUYAZMAN, A.

Tanınmış Büyük masonlar (Ahmet Mithat Ef.)	II, 6, 85
---	-----------

UMUR, S.
V. Murad'ın masonluğu hakkında belgeler 1975, 18, 19

UMUR, Z.
Yemin III, 9, 7
Çağımızda masonluk ve gelenekler III, 16, 23
Nazif Somer'in 65. masonluğa hizmet yılı 1975, 18, 99

Y

YAŞAMAK, T.
İkinci Meşrutiyet öncesinde
İstanbul'da masonluk III, 10, 91

YENİCİOĞLU, C.
Mimar Sinan Muh.: L.'nin
faaliyeti hakkında bilgi I, 1, 73
İç haberler I, 2, 101
İç haberler I, 3, 91
Düşüncenin mason hayatındaki
önem ve değeri 1975, 17, 16
Aramızdan ayrılanlar 1976 19, 101
Aramızdan ayrılanlar 1976, 20, 75

MİMAR SİNAN Dergisi için gönderilecek yazılar hakkında ricalarımız :

1. (DIN A 4) TSE **21x29.7** cm boyunda yazı kâğıdı kullanınız,
2. Makina ile **seyrek satır** yazınız,
3. Biri orijinal olmak üzere, **iki nüsha** gönderiniz,
4. **Yazı'nın adını ve tarih** koymayı unutmayınız.
5. **Kendi adınızı ve adresinizi** de, hemen yazı adından sonra sıralayınız.
6. **Tercüme, ise yazı sahibinin adı ve nerede, hangi tarihte** yayınlandığı,
7. **Telif ise, faydalandığınız ana kaynakları** da, yazının sonunda bildiriniz.
8. **Altı sayfayı aşan** (2000 kelime) yazıların **ayrı sayılara bölünmesi mümkündür**; sakıncası varsa, onu da bir ek notla bize **hatırlatınız**,
9. Bir iki mısra'dan fazla şiire yer vermeyiniz,
10. **Resim** varsa, iyi çekilmiş, **siyah beyaz, parlak kâğıda** ve **6x9 cm** (dahil) den **büyük** ölçülü resimler gönderiniz.
Çizgi şekiller için de siyah çini mürekkebi ve şeffaf resim kâğıdı kullanınız,
11. Basılmayan yazılar **geri verilmez**.
12. Muhabere Adresi : Mimar Sınan, Nuruziya Sokak 21 Beyoğlu, İstanbul'dur.

